

ΝΙΑΟΥΣΤΑ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΝΑΟΥΣΗΣ

ΤΑ ΓΕΦΥΡΟΥΔΙΑ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΡΙΑ ΠΗΓΑΔΙΑ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ - ΜΑΡΤΙΟΣ

ΛΙΟΛΙΟΣ

ΛΙΟΛΙΟΣ - Κομψό Ντύσιμο

ΛΙΟΛΙΟΣ - Ντύσιμο γιά κάθε τσέπη

ΛΙΟΛΙΟΣ - Τηλ. 22680 - ΝΑΟΥΣΑ

Δενδροκόμοι - 'Αμπελουργοί

'Εμπιστευθεῖτε τά δέκα χρόνια τῆς πείρας μας
Προστατέψτε. μὲ τά φυτοφάρμακά μας τὴν παραγωγή σας
γιά ένα καλύτερο εισόδημα

ΗΛΙΑΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ, ΓΕΩΠΟΝΟΣ

Καμπίτη 2 - Τηλ. 27161 - ΝΑΟΥΣΑ

Φ Α Β Ο Ρ Ι

**Πλαστικά - Μουσαμάδες - Κρύσταλλα
Πορσελάνες - Φωτιστικά - Διάφορα δῶρα**

ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΛΑΜΚΑΣ

Τηλέφ. 22605 - ΝΑΟΥΣΑ

ΚΩΝ. ΜΠΡΟΥΒΑΛΗΣ

**Φροντίδα γιά τὴν ὄμορφιὰ τῆς γυναικας καὶ τοῦ ἄνδρα
Τηλέφ. 28058 - ΝΑΟΥΣΑ**

"ΝΙΑΟΥΣΤΑ..

ΕΚΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΝΑΟΥΣΗΣ

"Έτος Α' — Φεβρ. 2ο — ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1978

ΣΤΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

'Οδ. Ντινόπουλος, 'Ελ. Μήτσαλα, Ιοάνν. Καρατσιώλης

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΤΛΗΣ: Ε.Α. Κιάος

Χρ. Πεφδιζάρη 3, — Τηλ. 27.093 — ΝΑΟΤΣΑ

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ: Γεώργ. Γκέσιος

Βασ. Κεν.νου 32 — Τηλ. 28.646

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΕΞΩΦΤΑΛΟΤ: Ι. Κοσμούκος

ΕΚΤΤΠΩΣΗ: «Βιβλιοτεπτυχή»

Περ. Ζέγγος — Δημ. Δρανίτσας και Σία Ο.Ε.

Άντ. Καμάρα 3 Τηλ. 260.140 — Θεσσαλονίκη

Περιεχόμενα

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

Αλληλογραφία	4
ΣΤ. ΔΑΔΗΣ: Έθος Έλευσις	5

ΙΣΤΟΡΙΚΑ

Φ. ΗΕΤΣΑ: Μνημειακοί Μακεδονικοί τάφοι στήν περιοχή της Νάουσας	6
Γ. ΧΙΟΝΙΔΗ: Οι Ναούσιοι στά χρόνια 1870—1877	8
ΑΡΧΙΜ. ΑΜΒΡ. ΚΤΡΑΤΖΗ: Η προϊστορία των Χριστού	10

ΕΡΕΥΝΕΣ

ΔΗΜ. ΒΛΑΧΟΥ: Νάουσα, Ηροολογίες για τό μέλλον	11
ΣΤΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ: 'Ο καθηγητής Κ. Βλάχος	13
Κ. ΝΙΚΟΤ: Νιαοστινές 'Απόζορες	20
ΜΙΧ. ΞΑΝΘΙΔΗ: Τὰ «Τρία Πηγάδια» Ναούσης	22

ΓΕΩΡΓΙΚΑ

Ν. ΛΕΜΟΝΙΔΗ: Τὸ ἀκτινίδιο	16
---------------------------------	----

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ

Α. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΗ: Η παθολογική αντιμετώπιση τοῦ μαστοῦ	18
Γ. ΚΟΛΙΑΡΗ: Η τεχνική τῆς γενογνωσίας στό χρονί	23

ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΑ

Ν. ΞΗΡΟΤΤΡΗ: Τὸ ἀπορετοῖμαστο καὶ ἡ Ἑλλειψη εὑθένης στὸ γάμο	26
--	----

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ

Ν. ΣΠΑΡΤΣΗ: Τόποι κι τόφα	29
Δ. ΜΠΑΤΤΣΗ: Νιαοστιανὴ Χριστογέννα	30

Αγαπητέ φίλε,

— Έπικοινωνούμε καὶ πάλι μαζί σου. Θέλουμε καὶ μείς νὰ πούμε τί νοιώθουμε. Δὲν είμαστε μόνο ποιητοί, είμαστε καὶ δέκτες. Νοιώθουμε μεγάλη συγκίνηση γιὰ τὴν ἀγάπη καὶ ἐκτίγηση ποὺ ἔδειξε στήν "Νιάουστα" ἀπὸ τὸ πρώτο ξεκίνημα. Λύτο δείχνει δὲ: οἱ προσπάθειές μας δρῆκαν μεγάλη ἀπίγκηση καὶ δὲ τὴν "Νιάουστα" ἀπὸ τὴν πρώτη παρουσία της κέρδισε τὴν ἐμπιστοσύνη σου. Λύτο τὸ γεγονός μας ὅπουρεύει: νὰ πολλαπλασιάσουμε τὶς δραστηριότητες γιὰ νὰ γίνουμε καλύτεροι.

Αγαπητέ φίλε

— Στὶς σελίδας τοῦ δεύτερου πεύκους φιλοξενούνται: ἄρθρα καὶ συνεργασίες γραμμάνες πεπτηρίδων καὶ συγγραφέων. Επίσης καὶ ἄρθρα καὶ συνεργασίες νέων ἀνθρώπων. Μαζὶ ἡ παλαιά καὶ ἡ καινούργια γενεά τῶν συγγραφέων. Γιὰ μᾶς, κύτῳ τὸ γεγονός προέξενει ιδιαίτερη χαρά. Κ' αὐτὸς θέλαμε. Νὰ ἐξασφαλίσουμε τὶς προϋποθέσεις καὶ νὰ κυνήσουμε τὶς πιθανότητες γιὰ τὴν σωστή πορεία τῆς "Νιάουστας". Νὰ γίνει τὴν "Νιάουστα" ἐνα περιοδικὸ χρήσιμο καὶ θεέλιμο στὸν τόπο μας. "Ἐνα περιοδικὸ ἀγαπητό ἂπ'" ὅλους. "Ἐνα περιοδικὸ ποὺ νὰ ἔχει κάτι καλό νὰ πει. "Ἐνα περιοδικὸ ὄψηλῆς ἐκπολιτιστικῆς στάθμης.

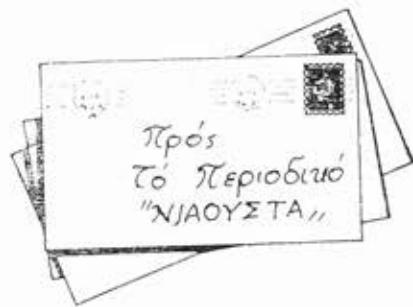
— Τέλος, ἀπὸ τὴν στήλη κύτῃ νοιώθουμε τὴν ἀνάγκη γιὰ εὐχαριστήσουμε ὅλους δόσους δογμάτων καὶ δογμάτων στήν διάδοση τοῦ περιοδικοῦ. ἔσενα τὸν ἀναγγώστη καὶ τοὺς συνδρομητές. Εὐχαριστήσουμε τοὺς συνεργάτες. Εὐχαριστήσουμε ἐπίσης καὶ τὸ ὄπουργειό Βορείου Ελλάδος γιὰ τὴν συμπαράστασή του καὶ τὴν σίκουμικὴ δογμήα πρὸς τὸ περιοδικό μας.

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΙΔΙΩΤΩΝ

ΔΗΜΟΙ, ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ, ΣΥΝΣΜΟΙ

ΔΡΑΧ. 200

» 300

Πολύτιμο «λιθαράκι»

Άγαπητοί μου 'Απόφοιτοι,

Θεριά σᾶς εύχαριστω γιὰ τὴν τιμητική σας ἀφιέρωση τοῦ πρώτου τεύχους τοῦ περιοδικοῦ σας — τοῦ περιοδικοῦ μας θέλω νὰ πῶ — γιατὶ ἔνοιωσα τόσο βαθειὰ νὰ ἀγγίζει τὸ νέο τὴν καρδιά μου.

Τί xαρούμενη ἔκπληξη ἦταν αὐτή! Ή Νιάουστα, ἡ πατρίδα μὲ τὴν παλιὰ περήφανη ὄνομασία τῆς ποὺ τόσο τὴν καμαρώνει ἡ εἰκόνα τοῦ Μπαδόλα μας, xαρακτηριστικὸ κατάλοιπο μᾶς Μακεδονίτικης ἀρχιτεκτονικῆς καθαρὰ Νιαουστιανῆς. Κι' ἔπειτα στὸ ξεφύλλισμα κάθε σελίδας βλέπει οὲ κάθε θέμα κι' ἔνα ζωντάνεμα τῆς πατρίδας μας. Βαθειὰ μέσα στὸ χρόνο πᾶμε στίς ρίζες τῆς οκαλοπάτι - σκαλοπάτι ὡς τὰ σήμερα.

Δουλεμένο μὲ ἀγάπη, μὲ μεράκι, Ἰστορία, ἀγῶνες, θυσίες, xρονικὸ συγκινητικὸ καὶ περήφανο μέσα στοὺς δύσκολους καιροὺς τῆς ἀγονάτιστης Νιάουστας, ποὺ τόσο ἀνάγλυφα μᾶς δίνετε, ἀγαπητοί 'Απόφοιτοι, στὶς ξέφωτες μέρες τῆς λευτεριᾶς, τὶς ὥραιες ἐπιτεύξεις, ἀπὸ πρόδοτο καὶ πολιτισμὸ ποὺ σεῖς οἱ νέοι τώρα δημιουργεῖτε στὴν πατρίδα μας.

Λέτε εἶναι ἔνα μικρὸ λιθαράκι ἡ «Νιάουστα» μὰ ἔνα λιθαράκι τόσο πολύτιμο, ποὺ πάνω του θὰ σωθοῦν — τὸ εὔχομαι — ιδέες καὶ στοχασμοὶ ποὺ θ' ἀνεβάζουν τὸ πνευματικὸ ἐπίπεδο τῆς νέας μας γενιᾶς καὶ θὰ κάμουν καὶ τοὺς παλιοὺς νὰ νοιώσουν περή-

φανοὶ γιὰ τὴν παλιὰ καὶ τὴν καινούργια Νιάουστα. Δὲν λείπει τίποτα ἀπὸ τὸ περιοδικό σας. Ἰστορία — παραδόσεις — τέχνη — λαογραφία, οὰν παλιὰ ποὺ εἴμαι κι' ἔγῳ γενομαι τοὺς καιρούς μας, τὰ παλιά μας μασλάτια κι' ἀντέτια μὰ καμαρώνω καὶ τὴν τιμωριὴν Νιάουστα. Τὰ μωρὰ ποὺ θεριεύουν καὶ τὶς ἔκπληκτικὲς ἐπιδόσεις τῶν παιδιῶν της, τοὺς χιονοδρόμους της, ὀλόκληρη τὴν ἀλκὴ τῶν νέων ὅπως τὴν καμάρωσα τὸ 'Ολοκαύτωμα τελευταῖα καὶ φτάνουμε στὸ τέλος μὲ τὴν ἔκπληκτικὴ διασκεδαστικὴ νιαουστιανὴ κουζίνα καὶ τὶς συνταγές της. Πλατοίντα, μποριότα.

"Ολους σᾶς οφίγγω τὸ χέρι μὲ συγκίνηση καὶ ἀγάπη γιὰ τὸ ζουμερὸ περιοδικό σας, ἀγαπητοί μου 'Απόφοιτοι καὶ εὔχομαι πάντα δημιουργίες καὶ ὀλόχρυσες ἐπιτυχίες.

Μὲ ἔγκαρδιους Νιουστιανοὺς ναιρεπιομούς

ΘΑΛΕΙΑ ΣΑΜΑΡΑ —
ΠΕΡΔΙΚΑΡΗ

Πρέπει νὰ σταθεῖ

Φίλοι μου,

Διαβάζοντας τὸ πρῶτο τεύχος τοῦ περιοδικοῦ «ΝΙΑΟΥΣΤΑ» δὲν μπορῶ παρὰ νὰ συγχαρῶ τοὺς συντάκτες του γιὰ τὴν τόσο ἐπιφελμένη δουλειὰ ἀπὸ τὴν πρώτη κιόλας ἔκδοση, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν ἀξιέπαινη πρωτοβουλία τους νὰ δώσουν στὴν πόλη μας ἔνα ἐνημερωτικὸ ἔντυπο, ποὺ τῆς ἔλειπε.

Ἡ Νάουσα ἦταν κι' ἔξακολουθεῖ πάντα νὰ είναι ἔνας τόπος μὲ ξεχωριστὴ ζωντάνια σ' ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς κοινωνικῆς δραστηριότητας. Εἰδικὰ στὸν χώρο τῆς ἔκπληστικῆς δράσης ἔχει νὰ ἐπιδείξει ἔνα πλῆθος ἀπὸ θαυμάσια ἔργα. Σ' ἀντίθεση ὅμως μ' αὐτὸ, ἐλάχιστα ἀπὸ τὰ ἔργα αὐτὰ κι' ἀκόμα πιὸ ἐλάχιστα ἀπὸ τὰ προβλήματα ποὺ ἀντιμετω-

πίζουν οἱ φορεῖς τῆς ἔκπληστικῆς κίνησης, βλέπουν τὸ φῶς τῆς δημοσιότητας.

Μὲ τὶς οκέψεις αὐτὲς πιστεύω ὅτι τὸ περιοδικὸ ἔρχεται σὲ μὰ κρίσιμη φάση τῆς κοινωνικῆς μας ζωῆς νὰ καλύψει μιὰ σοβαρὴ Ἑλλειψη καὶ νὰ προβάλει, στὸ μέτρο τῶν δυνατοτήτων του, τόσες ἀξιόλογες δραστηριότητες καὶ σα ἀκόμα ζωντανὰ προβλήματα, ποὺ ὑπάρχουν στὸ χῶρο τῆς κοινωνικῆς ζωῆς καὶ ιδιαίτερα στὸν τομέα τῆς ἔκπληστικῆς κίνησης. 'Ελπίζω καὶ εὔχομαι νὰ πετύχει αὐτὸν τὸ σκοπό.

Προβάλλεται συνήθως ὁ ιοχυριόδες ὅτι ἡ ἐπιτυχία ἐνὸς ἔργου είναι συνάρτηση τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ὑποστήριξης μὲ τὴν ὁποία θὰ τὸ περιβάλει ὁ κόσμος. Δὲν ὑπάρχει καμιὰ ἀμφισβήτηση γι' αὐτό. Μόνο ποὺ πρέπει νὰ πῶ ὅτι ἡ ἔξασφάλιση τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ουμπαράστασης τοῦ κοινοῦ, είναι, μὲ τὴ σειρά τους συνάρτηση τοῦ βαθιοῦ στὸν ὁποῖο θὰ μπορέσει μιὰ προσπάθεια νὰ ἀγκαλίασει τὸν κόσμο καὶ τὰ προβλήματά του. "Αν μοῦ ἐπιτρέπεται μιὰ σύσταση στοὺς φίλους ἐκδότες τῆς «Νιάουστας», αὐτὴ είναι δώσουν ὅσο μποροῦν περισσότερο φῶς στὴν ἀλήθεια.

Θαρρῶ πὼς ἀξίζει τὸν κόπο καὶ θάναι πολύτιμη προσφορὰ στὸν τόπο μας, δλοὶ οἱ Ναουσαῖοι, ἐπιστήμονες διανοούμενοι καὶ ἀπλοὶ ἀνθρωποὶ νὰ σταθοῦν ηθικὰ καὶ ψλικὰ στὸ πλάι τοῦ Συλλόγου 'Αποφοίτων, ποὺ είχε τὴ θαυμάσια πρωτοβουλία τοῦ περιοδικοῦ. Τὸ περιοδικὸ πρέπει νὰ σταθεῖ στὸν τόπο μας μὲ κάθε θυσία·

Εὔχομαι γιὰ μιὰ ἀκόμη φορὰ στοὺς ἐκδότες τοῦ περιοδικοῦ ἀγάπη καὶ δύναμη, γιὰ νὰ συνεχίσουν τὸν ὥραιο ἀγώνα ποὺ ἀρχίσαν.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΤΑΟΥΛΑΣ

Πρόεδρος Ωδείου Ναούστης

“Οταν χιονίζει στὰ βουνά

Τοῦ Σταύρου Δάδη

Οταν μπαίνει ὁ χειμώνας κι οἱ οὐρανοὶ στέλνουν στὴ μακεδονικὴ γῆ, σὲ ἀτέλειωτες μάζες, τὶς νυφάδες τοῦ χιονιοῦ, τὰ βουνά μας παίρνουν τὴ μερίδα τοῦ λέοντος ἀπ’ αὐτὴ τὴν ἀπαστράπτουσα, κατάλευκη, εὐεργετική, δωρεά τους. Φαράγγια, πλαγιές, ράχες, κορυφές, μὲ τὴν ἀσπίλωτη λευκάδα τους, εἶναι μιὰ πρόκληση γιὰ τὸ μάτι· τοῦ ἀστοῦ ποὺ πανιάζει ὀληχρονὶς στὶς κάπνες τῶν πόλεων καὶ προπαντὸς τῶν μεγαλουπόλεων. Ἀπ’ τὰ χαρητλά κοιτοῦν οἱ ἄνθρωποι, ὅσοι ἔχουν τὴν τύχην νὰ συνορεύει ἡ κατοικία τους μὲ αὐτὰ. Κοντά τους τρέχουν, νὰ βρεθοῦν, ὅσοι λατρέουν τὸ χιόνι καὶ ὅσοι θέλουν νὰ γνωρίσουν μιὰ καινούργια ἐμπειρία εύχαριστης ἡ ἀκολουθοῦν κάποιο ρεῦμα ἐποχῆς, ποὺ θεωρεῖ πολὺ πολὺ «οἰκὲ» τὶς χιονοαναβάσεις καὶ χιονοδρομίες.

Μὲ τὴ δεύτερη κατηγορία καὶ τὴν τρίτη θ’ ἀσχοληθῶ ὁ αὐτός μου τὸ κείμενο. Δηλαδὴ μὲ ἀνθρώπους τῆς Θεσσαλονίκης, τῆς Ἀθήνας ἡ κάποιας ἄλλης τρανούπολης. Νάμαστε λοιπόν, στὰ χιονοδρομικὰ κέντρα τοῦ Βερμίου σὲ ὑψόμετρα 1600, 1700 1850 καὶ... καθ’ ὅλα ἔτοιμοι, νὰ πάσουμε καὶ νὰ καταγράψουμε σπιγμέτινα τῶν ξένων μας.

Πρῶτο σπιγμιότυπο: «Ωρα 11η πρωινὴ, κυριακάτικη. Ένα I.X. ἄράζει στὸ χῶρο σταθμεύσεως. Οἱ πόρτες ἀνοίγουν καὶ βγαίνουν ἀπὸ μέσα τρεῖς κοπέλλες κι ἔνας ἄντρας, βλοσινός καὶ ἀπροσέλαστος. Προφανῶς «σύρθηκε» ὡς τὸ κέντρο ἀπὸ τὶς κοριτσίστικες ἐπιθυμίες γιὰ χιονοδρομίες. Αὔτες, ἀεράτες καὶ βιαστικὲς νοικιάζουν ἀπὸ ἔνα ζευγάρι χιονοσάνιδα (σκὶ) ἡ κάθε μιὰ καὶ προσπαθοῦν νὰ τὰ φορέσουν. Ὁ βλοσινός χώνεται στὸ ἀνώγι μὲ τὸ τζάκι καὶ θρονιάζεται σ’ ἔνα καναπέ. Οἱ κοπέλλες ἔχω συνεχίζουν τὴν ἀτελέσφορη προσπάθειά τους. Σκύβουν, σηκώνονται, ξανασκύβουν, ιδρώνουν. Ἐπιτέλους τὶς βλέπει ἔνας χριστιανός, τὶς λυπᾶται, σταρατᾶ καὶ τὶς ρωτᾶ:

— Τί κάννετε βρὲ κορίτσια;
— «Α, καλὰ ποὺ ἐμφανιστήκατε. Θέλουμε νὰ φορέσουμε τὰ

χιονοσάνιδα. Θὰ μᾶς βοηθήσετε;

— Ναί, βεβαίως, ἀλλὰ βγάλτε πρῶτα τὰ δημοφα παπουτσάκια σας μὲ τὰ ψηλὰ τακούνια καὶ νοικιάστε τὰ εἰδικὰ χιονοδρομικὰ ἄρβυλα.

— «Αaaa... ἀπαντοῦν όμιόφωνα. Δὲν τὸ ξέραμε αὐτό.

— Δὲν τὸ ξέρατε, ἀλλὰ μὲ τὴν ἄγνοιά σας ίσως σπάζατε καὶ κανένα ποδαράκι.

Τελικὰ ὁ ἄνθρωπος, ἥθελε, δὲν ἥθελε... «Οχι λάθος. Ἡθελε, πολυήθελε, τὶς φόρεσε ὁ ἴδιος τὰ ἄρβυλα, ἔσφιξε τὸν συνδετῆρες καὶ ἔδωσε δωρεὰν τὰ πρῶτα μαθήματα. Εύτυχῶς ποὺ ὁ βλοσινός συνοδὸς δὲν ἀπομακρύνθηκε ἀπὸ τὶς φλόγες τοῦ τζακιοῦ.

Δεύτερο σπιγμιότυπο: «Ο πάτερ φαμίλιας ζητᾶ χιονοσάνιδα γιὰ τὸν γυιούς του, ἐνῶ ἡ συμβία χαμογελᾶ αὐτάρεοκα.

— Δύο ζευγάρια χιονοσάνιδα, γιὰ δέκα λεπτά, παρακαλῶ.

— Πῶς εἴπατε; Ό ἐνοικιαστῆς κεραυνοβολεῖται.

— Δύο ζευγάρια γιὰ δέκα λεπτά.

— Μὰ τί ζητάτε, κύριε γλυφιτζούρι; Μισή ώρα θὰ χρειαστεῖ νὰ τὸν τὰ φορέσετε, ἀλλη μιοῦ ώρα γιὰ νὰ σταθοῦν δρθια τὰ κανακάρια σας, ἀλλη μιὰ ώρα γιὰ νὰ κάνουν ἔνα βῆμα καὶ βλέπουμε παρακάτω. Αὔτα, ποὺ ζητάτε κύριε νοικιάζονται μὲ τὴ μέρα καὶ δχι μὲ τὰ ώρόλεπτα.

Τρίτο σπιγμιότυπο. Η δράδα τῶν χιονοδρόμων φαίνεται ἔμπειρη, μὲ τὸν ἀέρα ποὺ τὰ μέλη της ρίχνουν τὰ σύνεργα στοὺς ώμους, μὲ τὸν ἀέρα ποὺ βαδίζουν στὰ χιόνια, μὲ τὸν ἀέρα ποὺ

σκαρφαλώνουν στὸν ἄναβατήρα. Τραβοῦν γιὰ τὶς κορφές. Θὰ ξεκινήσουν ἀπὸ κεῖ, ίδιες βολίδες, καὶ θὰ φτάσουν στὴ βάση τὸ πολὺ πολὺ σ’ ἔνα τέταρτο, γιὰ νὰ ξανανεθοῦν καὶ πάλι. Μὰ ἡ ώρα περνᾶ. Κόσμος, έρχεται καὶ φεύγει, χωρὶς αὐτὸὶ νὰ παρουσιάζονται. «Ωσπου, μετὰ ἀπὸ χρόνο δυόμιση ώρῶν, ἐμφανίζονται δοιοπορώντας μὲ τὰ σύνεργα στὸν ώμους καταμουσκεμένοι στὸ νερό καὶ στὸν ιδρώτα, ταλαιπωρημένοι στὴν δψη καὶ στὸ ήθικό. «Ανηλθον, είδον καὶ ἀπῆλθον», κατὰ παράφραση τῆς Ιουλιανῆς Καισαρικῆς ρήσεως.

Τέταρτο σπιγμιότυπο: Οἱ δύο φίλοι φαίνονται φιλομαθεῖς. Κατεβαίνουν ἀπ’ τὸ αὐτοκίνητό τους καὶ τὸ πρῶτο ποὺ ρωτοῦν εἶναι:

— Ποιὸς μπορεῖ, νὰ μᾶς μάθει, νὰ φοράμε ἐκεῖνα τὰ πράματα στὰ πόδια καὶ νὰ γλυστροῦμε στὸ χιόνι;

Κάποιος πρόθυμα τὸν καθοδηγεῖ.

— Θὰ πάτε ἐκεῖ, θὰ βρῆτε τὸν Τάδε, ποὺ θὰ σᾶς δείξει τὸ δάσοκαλο.

Πηγαίνουν ἐκεῖ, βρίσκουν τὸν Τάδε, τὸν δείχνει τὸ δάσοκαλο καὶ τοῦ μιλοῦν καθαρά.

— Ακού, δάσοκαλε, θέλουμε νὰ μᾶς μάθεις νὰ τουσλοῦμε στὸ χιόνι. «Ετοι; Πληρώνουμε. Ἀλλὰ δχι καθυστερήσεις. Σὲ μιὰ ώρα, θέλουμε, καὶ τόνισαν αὐτὸ τὸ «θέλουμε», λὲς ἀναγγνώστη καὶ δχι ἐξαρτιόταν ἀπὸ αὐτούς, ἀπὸ τὸ παραδάκι τους, ὀλοφάνερο ἀπὸ τὸ ντύσιμο μὲ τὴν τελευταὶ μοδίστικη εὐρωπαϊκὴ «λέξη» τοῦ Σαΐν Μορίτς καὶ τοῦ Σαμονί.

— Παιδιά, δὲν γίνεται αὐτὸ ποὺ ζητάτε, τὸν πληροφορεῖ ὁ

■ Συνέχεια σελ/δα 17

Στὸν «τάφο τῆς Νιάουστας», ὅποις ὀνόμασε τὸ μνημεῖο ποὺ ἀνέσκαψε στὰ χρόνια τῆς τουρκοκρατίας ὁ Δαῦδος ἀρχαιολόγος Κίνη, σώζονταν αὐτὴ ἡ ζωγραφιστὴ παράσταση ἐνὸς Μακεδόνος ἵππεως ποὺ δοράτιζε βάροβαρο πεζό. Ἡ ζωγραφιά δὲν σώζεται πιά, ἀλλὰ εἰκονίζεται στὰ βιβλία ἀρχαίας Ἑλληνικῆς τέχνης σ' ὅλες τὶς γλῶσσες. Τόρα ἔχουμε περισσότερο γνήσια ἔργα ἀρχαίας ἑλληνικῆς ζωγραφικῆς στοὺς τάφους τῆς περιοχῆς τῆς Νάουσας.

Μνημειακοί μακεδονικοί τάφοι στήν περιοχή τῆς Νιάουστας

ΚΑΤΑ τὰ πρώτα χρόνια τοῦ αἰδηνοῦ μαζ., ὅταν ἀκόμη ἡ Μακεδονία ήταν τουρκοκρατούμενη, ἔνας Δαῦδος ἀρχαιολόγος ἔκκλιψε ἀρχαιολογικές ἔρευνας μὲ τὴν κρυφὴ δούθιστα τῆς Ελλήνων, ἀφοῦ οἱ Τούρκοι ὅχι μόνον δὲν ἔδειπναν μὲ καλὸν μάτι, ἀλλὰ καὶ ὅσα μποροῦσαν ἐμπόδιζαν τὴν ἔρευνα τῶν ἱστορικῶν παραδόσεων τοῦ τόπου. Ἡταν ὁ Κίνη, ποὺ μελέτησε, ἐργάζευσε μαστὰ καὶ δημιουργεύει τὰ εἰδικὴ μινιαράφια τὸ τέξιο τοῦ Γαλερίου, τὴν γνωστὴν Κανάρια τῆς Θεσσαλονίκης. Ὁ Κίνη ὀδηγημένος ἀπὸ τὸν Ναουσατὸν Περδικάρη νύχτα πάγκωνε καὶ ἔρευνος ἔνα ὄπόγειο μακεδονικὸν μνημεῖο.

Δὲν τὸ ἀνέσκαψε πλήρως, ἀλλὰ μπόρεσε νὰ διαπιστώσῃ ὅτι τὸ μνημεῖο εἶχε δυὸ θαλάμους, πρόσοψη μὲ ἀνάγλυφη στοιχεῖα δωρικοῦ δυτικοῦ. Ζωγραφιές στὸ ἐσωτερικὸ μὲ διακο-

ραστάσεως αὐτῆς τοῦ Μακεδόνος ἴππεως. Λπὸ τότε πολλοὶ ἀναδημοσίευσαν τὴ μιναρικὴ αὐτὴ ἀρχαία ἑλληνικὴ ζωγραφιά. Στὰ ἐγγειρίδια τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς τέχνης, σ' ὅλες τὶς διεθνεῖς γλώσσες, ἡ ζωγραφία ἀπὸ τὴ Νιάουστα ἥταν μιναρικὸ παράδειγμα γνήσιου ἔργου τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς ζωγραφικῆς, τὴν ὁποίαν ξέραμε ὡς τότε μόνον ἀπὸ ρωμαϊκῆς ἐποχῆς ἀντίγραφα τῆς Πομπηίας κ.λ.π. Ἐν τῷ μεταξὺ τὸ μνημεῖο αὐτὸ ξεγάσθηκε, θεωρήθηκε χαμένο, τὸ ξαναδρύκημας κατὰ τὸ 1954 καὶ τὸ περιποιηθήκαμε, ἀλλὰ δυστυχός ἡ τοιχογραφία είναι: κατεστραμμένη πλέον. Μόνον τὸ άκρο τῆς οὔρδης τοῦ ἀλόγου σώζε-

Τοῦ καθηγητοῦ
κ. Φ. ΠΕΤΣΑ

ται, γιὰ νὰ θυμίζει τὴν θέση τῆς ἀρχαίας ζωγραφίας.

Κατά τὸ 1942, πάλι μὲ ξενική κατοχή, Γερμανοκρατία αὐτὴ τὴ φορά, ἡ μικρεδονικὴ γῇ μᾶς ἔδωσε ἔνα ἄλλο θηραύρο της ποὺ ἔκρυβε δύο γλυπτά τόσα χρόνια στὰ σπλάγχνα της. Στὸ κτῆμα τοῦ Ἀριανοῦτοῦ, στὰ Λευκάδια, δρέθηκε τυχαῖα ἕνας ἀκόριος μινγκιειακός μικρεδονικός τάφος. Αὐτὴ τὴ φορὰ δὲν εἶχει μόνον ζωγραφίες, ἀλλὰ καὶ κτερίσματα καὶ πρὸ παντός ἐπιγραφές μὲ τὰ ὄνοματα τῶν νεκρῶν μᾶς οἰκογενείας μέχρι τρίτης καὶ τετάρτης γενεᾶς. Στούς τοίχους τοῦ τάφου αὐτοῦ διαδέξαμε ἀκόρια τὰ ὄνοματα τοῦ Εὐτίπου, τοῦ Λύστωνος καὶ τοῦ Καλλιχλέους, ποὺ ἦταν παιδιά τοῦ Ἀριστοφάνη, καὶ ὅλα τὰ ὄνοματα τῶν γυναικῶν τους καὶ τῶν παιδῶν καὶ τῶν νυφῶν καὶ τῶν ἑγγονῶν, ποὺ θάψτηκαν διαδοχικά στὸν οἰκογενειακὸ αὐτὸ τάφο.

Ηρθε σὲ κατάλληλη στιγμὴ τὸ μινγκιειο αὐτό, σὰν μὰ ἀνάσα στὴν

κατοχή, γιὰ νὰ στηρίξῃ τὴν ἐλπίδα, διτὶ δὲν μπορεῖ ν ἀλλάξη πιστὴ αὐτὴ ἡ γῇ μὲ τὴ σφαγή.

Πέρασαν πάλι τὰ χρόνια, ἡ ἔσενα ἀνάμεσα στὴ Νάουσα, τὰ Λευκάδια καὶ τὸν Κοπανό συνεχίστηκε, ἀλλὰ πάλι ἡ τύχη μᾶς ἔφερε τὸν τρίτο μινγκιειακὸ τάφο τῆς περιοχῆς. Ήταν τὸ 1954, διτὶ γνώταν ὁ δρόμος πρὸς τὴν Χαρίεσσα. Πάνω στὸ δρόμο δρέθηκε, ἀποκαλύφθηκε, στεγάσθηκε καὶ δημιουργήθηκε μέσα σὲ 11 χρόνια περίπου τὸ μεγάλο αὐτὸ μινγκιεῖο, ἔνα ἀληθινά μινγκιειακὸ μινγκιεῖο ἀρχαῖας ἐλληνικῆς ἀρχιτεκτονικῆς, γλυπτικῆς καὶ ζωγραφικῆς.

Είναι σίγουρο τὸ σπουδαιότερο μικρεδονικὸ μινγκιεῖο, ἔνα ἀπὸ τὰ σπουδαιότερα ἐλληνικὰ ταφικὰ μνῆματα. Ηλούτισα τούς θηραύρους τῶν γνώσεων μᾶς γιὰ ἀρχαῖα ἀρχιτεκτονικὴ, γλυπτικὴ καὶ ζωγραφικὴ.

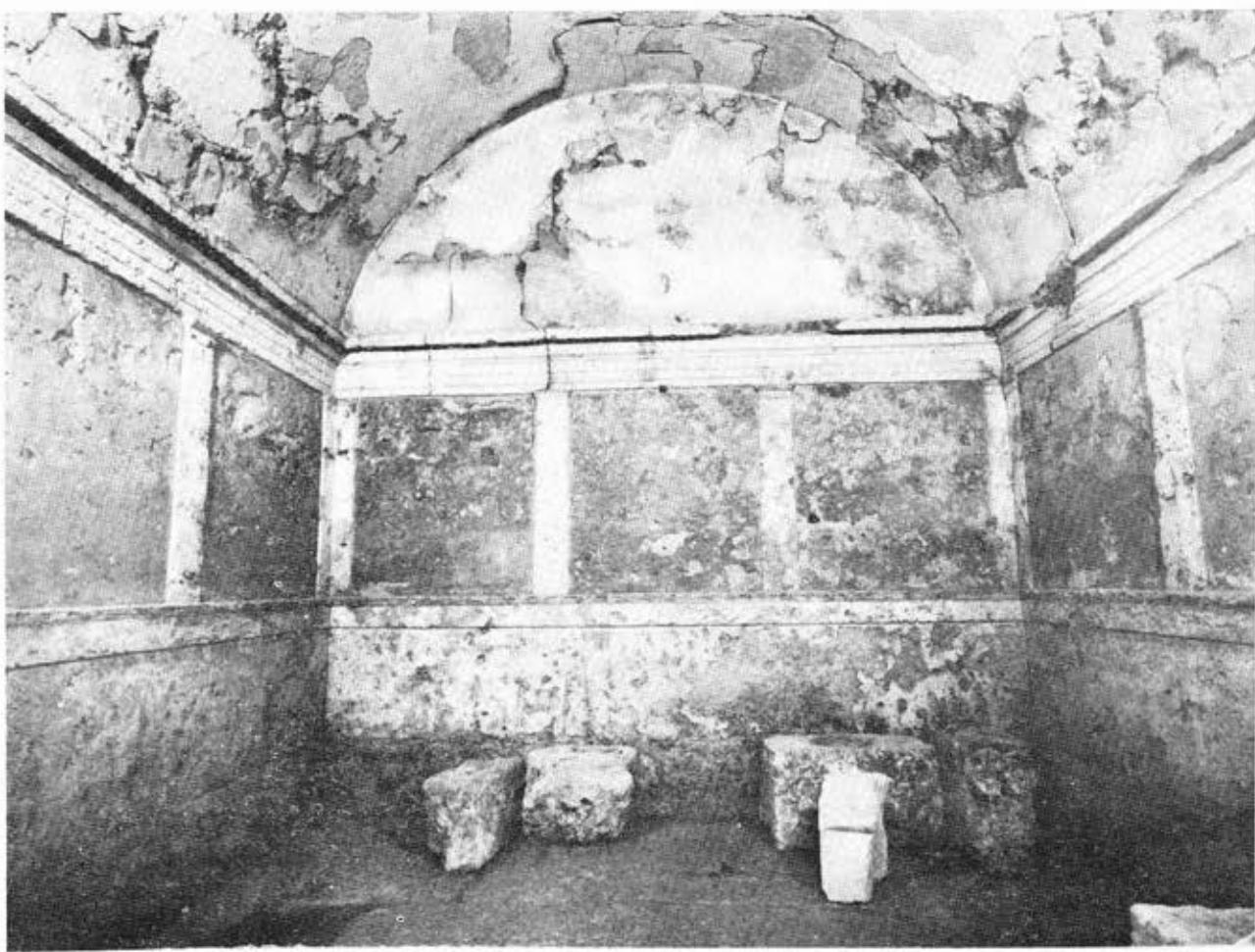
Είναι ιδιαίτερα ἐνδιαφέρον διτὶ εἰκονίζεται στὴν διώροφη πρόσοψή τοῦ μινγκιειού παράσταση ἐμπνευσμέ-

νη ἀπὸ ἔργο τοῦ Πλάτωνος, τὸν Γοργία. Εἰκονίζεται ὁ νεκρός, τὸν ὅποιον ὁδηγεῖ ὁ ψυχοπομπός Εριής στοὺς κριτάς τοῦ "Ἄδη, τὸν Αίσκο καὶ τὸν Ράδάκιανθο. Στὴν ἀνάγλυφη ζωοφόρο εἰκονίζεται μάχη Μικραδόνων καὶ Περσῶν. Στὸ ἀέτωμα πάλι ὁ νεκρός εἰκονίζεται νὰ δορυτίζει ἀντίπαλο Ιωας, ὅπως ὁ καδαλάρης στὸν τάφο τοῦ Κίνη.

Ο τάφος αὐτὸς μὲ τὴν διώροφη πρόσοψή διατάσσειν 9X9 μέτρα, μὲ δυὸ θαλάμους Ιησού δάθους 9 μ. ἐπισήμης, εἶναι τὸ μεγαλύτερο καὶ σπουδαιότερο ἀπὸ τὰ γνωστὰ μικρεδονικὰ μινγκιεῖα. Άκρη δὲν δρέθηκε καλύτερό του.

Τὰ τελευταῖα χρόνια ἀποκαλύφθηκε κι ἔνας τέταρτος μινγκιειακός μικρεδονικός τάφος, πιὸ κάτω ἀπὸ τὸν μεγάλο, στὸ δρόμο πρὸς τὴ Χαρίεσσα. Καὶ ὁ νέος τάφος ἔχει πρόσοψη μινγκιεική, δυὸ θαλάμους

■ Συνέχεια στὴν σελίδα 36

Τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ νεκρικοῦ θαλάμου τοῦ μεγάλου τάφου τῶν Λευκαδίων μὲ τὴ διωροφη πρόσοψη. Εἰκονίζεται περιστύλιο ἐλληνικοῦ στιλιοῦ. Τὰ πλούσια κτερίσματα τοῦ σπορθαίου αὐτοῦ τάφου ἀτυχῶς τὸ ἔκλειραν οἱ τιμβοφούχοι, ἀλλὰ τὰ καρφιὰ στοὺς τοίχους γύρω μαρτυροῦν διτὶ ἐπήρχαν κορμασμένα πολέμια ὅπλα καὶ ἀλλὰ κτερίσματα.

Οι διώξεις καί οι φυλακίσεις τῶν

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ

Είναι γνωστό ότι μετά τὴν ἄλωση καὶ τὴν καταστροφὴν τῆς Νάουσας (1822) καὶ τὶς πράξεις βίας καὶ ἀπανθρωπίας τῶν Τούρκων ἀκολούθησε καί ἡ κατάληψη τῶν ιδιοκτησιῶν τῶν χριστιανῶν ἀπὸ τὴν ὁθωμανικὴν διοίκηση. Ἡ Νάουσα ἐρήμιωσε, γιατὶ καὶ δοοι κάτοικοι τῆς πόλεως καὶ τῆς περιοχῆς γλύτωσαν ἀπὸ τὸ σφάξιμο καὶ τὰ οκλαθοπάζαρα, ἀπομακρύνθηκαν ἀπὸ τὸν τόπο τῆς ἡρωικῆς θυσίας καὶ σκορπίστηκαν στὰ Ἑλληνικὰ νησιά, οὐ ἄλλα μέρη τῆς οκλαθωμένης Μακεδονίας ἢ τῆς ἐμπόλεμης καὶ μαχόμενης Ελλάδος, ἀκόμα δὲ καὶ στὶς γειτονικὲς χῶρες, ιδιαίτερα στὴ οπερινὴ Γιουγκοσλαβία.

Οι Τούρκοι, ἔγκατέστησαν στὴν πόλη 100 ὁθωμανικὲς οἰκογένειες καὶ στρατὸς καὶ οἱ ἑλάχιστοι Ναουσαῖοι, ποὺ παράμειναν στὴν καταστραμμένη γενέτειρά τους, φυτοζωούσαν μὲν ζωγραφιομένο στὰ πρόσωπά τους τὸν τρόπο καὶ τὴν ἀγωνία, ἀπὸ τὸν πόνο, τὴ φτώχεια καὶ τὴν ἀθεβαιότητα.

Τὰ χρόνια αὐτὰ ἦταν πολὺ δύσκολα γιὰ τοὺς ὑπερήφανους Ναουσαίους, ποὺ γιὰ δεύτερη φορὰ (μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς πόλεως τους ἀπὸ τὶς ὅρδες τοῦ Ἀλῆ πασᾶ τοῦ Τεπελενλῆ, τῶν Ἰωαννίνων) ἔβλεπαν νὰ κάνουν τοὺς ἀγαπημένους συγγενεῖς καὶ τὸ βίος τους. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἀνάγκες τῆς ζωῆς ἤσαν ἐπίσης ἐπιτακτικὲς καὶ ἔπρεπε οἱ ζωντανοὶ νὰ ἐνδιαφερθοῦν γιὰ τὴν ἔξασφάλιση τῆς ζωῆς τῶν παιδιῶν καὶ γενικὰ τῶν δικῶν τους. Είναι ὁ αἰώνιος, ὁ οκληρός, ἀλλὰ καὶ ἀπαράβατος νόμος: «Οἱ ζωντανοὶ μὲ τοὺς ζωντανοὺς καὶ οἱ πεθαμένοι μὲ τοὺς ἀποθαμένους...».

Τελικά, νίκησαν οἱ ἀνάγκες

Ναουσαίων, ἀπό τούς Τούρκους, στά χρόνια

1870-1877

ΤΑ ΑΓΝΩΣΤΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

Πραγματικά, ἀπὸ ἔγγραφα, ποὺ ἀπόκτησα τελευταῖα, ἀπὸ δωρεὰ Μακεδόνα φιλίστορα, μαθαίνομε ὅτι, στὰ 1870 καὶ μέχρι τὸ 1877, ἡ Νάουσα συνταράχθηκε καὶ πάλι ἀπὸ συλλήψεις ἀρκετῶν κατοίκων τῆς, γιὰ φορολογικοὺς λόγους.

Ἡ δημοσίευση ὀλόκληρων τῶν ἔγγραφων αὐτῶν θὰ πλουτίσει ἀρκετὰ τὶς γνώσεις μας γιὰ τὴν κατάσταση τῶν κατοίκων τῆς Νάουσας στὸν 19ο αἰώνα, δὲν εἶναι ὅμως δυνατὸν νὰ γίνει ἀπὸ τὶς σημειώσεις τοῦ τόσο ἀξιόλογου περιοδικοῦ «Ἡ Νιάουστα» γιατὶ

Ιστορικό σημείωμα τοῦ κ. Γιώργου Χ. Χιονίδη

τῆς ζωῆς τῶν Ναουσαίων, ποὺ παράμειναν στὴν πόλη καὶ ἡ νοσταλγία δῶν σώθηκαν στὰ νησιά καὶ ἄλλοῦ.

Οι Τούρκοι, διαπίστωσαν ὅπι δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ ξαναρχίσει ἡ ζωὴ στὴ Νάουσα, ἀν δὲν δίδονταν οἱ ιδιοκτησίες στοὺς κατοίκους, ποὺ διασώθηκαν ἢ στὸν κληρονόμους τους. «Ἐτοι, ἀλλωστε, θὰ ξαναέρχονταν πίσω στὴν πόλη, δοοι Ναουσαῖοι βρίσκονταν μακριὰ ἀπὸ τὸν τάφους τῶν ἡρωικῶν συγγενῶν τους. Δὲν ἀρκοῦσε, λοιπόν, μονάχα ἡ γενικὴ ἀμνηστεία, ποὺ δόθηκε...

γιὰ τὸν σκοπὸν αὐτό, θὰ κρειαζόταν, σκεδόν, ἔνα ὀλόκληρο τεύχος του. Ἐλπίζω ὅμως ὅτι μὰ ὀλόκληρημένη μελέτη μου θὰ δημοσιευτεῖ (1978) στὸ ἐπιστημονικὸ περιοδικὸ τῆς Ε.Μ.Σ. «Μακεδονικά», δησοῦ θὰ γίνει καὶ ἡ σκετικὴ βιβλιογραφικὴ τεκμηρίωση τοῦ θέματος, δησοῦς καὶ ὁ λεπτομερῆς σχολιασμὸς τῶν νέων τούτων ἔγγραφων.

Ἐδῶ θὰ καταχωριστεῖ μονάχα μὰ σύντομη ἀνακοίνωση γιὰ γεγονότα καὶ γιὰ ἔγγραφα.

ΔΙΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΦΥΛΑΚΙΣΕΙΣ ΤΩΝ ΝΑΟΥΣΑΙΩΝ

Μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Νά-

ουσας (1822), από τὸν τότε διοικητὴ (Βαλὴ) τῆς Μακεδονίας Ἀρπούλ—Ἀρπούτ Πασιᾶ, ἡ πόλη — ὅπως σημειώθηκε κιόλας — ἐρημώθηκε.

Ο σουλτάνος Μαχμούτ Β' ἔδωσε γενικὴ ἀμνηστία καὶ φορολογικὴ ἀπαλλαγὴ γιὰ τέσσερα χρόνια, σὲ δous θὰ ἐπανέρχονταν στοὺς τόπους τους.

Σύμφωνα ὅμως μὲ τὸν «ἱερό» δύωμανικὸ νόμο ἡ γῆ ἀνῆκε στὸ Σουλτάνο, ὅποιος μάλιστα, ἐπαναστατοῦσε ἔχανε καὶ ὅποιοδήποτε ἄλλο δικαίωμα, ποὺ εἶχε. «Ἐτοι ἔγινε καὶ γιὰ τὸν Ναουσαῖον καὶ οἱ πρόσδοι τῆς περιουσίας τους κατέληγαν πὰ στὸ αὐτοκρατορικὸ ταμεῖο. Τὰ σχετικὰ ἔσοδα ὅμως τοῦ Κράτους ἀπὸ τὴ Νάουσα ἤσαν πολὺ μικρὰ καὶ τὰ παράπονα τῶν χριστιανῶν μεγάλα. Κατόπιν τούτων ὁ Σουλτάνος μὲ φιρμάνι (διάταγμά του) δώρισε στοὺς κατοίκους τῶν Φαρρῶν, τῆς Χίου, τῶν Κυδωνιῶν καὶ τῆς Νάουσας τὴν ἀκίνητη περιουσία τους, στὴν ὅποια ἀπόκτησαν πάλι πλήρη κυριότητα.

Οι Ναουσαῖοι ἐπιδόθηκαν τότε στὴν ἀνάπτυξη τῆς ἀμπελοκαλλιέργειας, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ἔχουν ἑτῆσια παραγωγὴ σὲ σταφύλια 1.400.000 ὁκάδες, ὅπως λέγει μᾶλλον ἀναφορά τους (30.11.1876).

Οι κάτοικοι τῆς Νάουσας πλήρωναν πὰ μονάχα τὸν φόρο τῆς γνωστῆς δεκάτης. Οι ἀρμόδιοι ὑπάλληλοι ὅμως τῆς Πόλης ζητοῦσαν ὕστερα (γύρω στὰ 1870) νὰ ὑπαχθεῖ ὀλόκληρη ἡ περιουσία τους στὶς διατάξεις, ποὺ ἰσχυαν γιὰ τὰ βακούφια, ἀμφισβητῶντας τὰ δικαιώματα ἰδιοκτηρίας τους, ποὺ στήριζαν οἱ Ναουσαῖοι στὸ σουλτανικὸ φιρμάνι τοῦ Μαχμούτ Β', ἔδω καὶ 50 χρόνια.

Μάλιστα, γύρω στὰ 1870 ἐκδόθηκε νόμος, ποὺ ἐπέβαλε φόρο στὶς οἰκοδομὲς κ.λ.π. Κατόπιν τούτου ἥλθε καὶ στὴ Νάουσα εἰδικὸς ὑπάλληλος ἀπὸ τὴ Θεοσαλονικὴ καὶ ἔκαμε τὴν διατίμηση τῆς ἀξίας τῆς ἀκίνητης περιουσίας τῶν Ναουσαίων. Οι κάτοικοι

ἔφερναν τοὺς τίτλους τους, καὶ ὑπέγραφαν στὴ σχετικὴ κατάσταση γιὰ τὴν ἀναγνώριση τῆς ἐκτιμήσεως τῆς ἀξίας τῆς ἰδιοκτησίας τους. «Οταν ὅμως στάλθηκε, ἀπὸ τὴ Βέροια, ὁ κατάλογος «τῆς διατίμησεως», κάποιος Τοῦρκος, κάτοικος τῆς Νάουσας, βρήκε τούτους «... νόθους καὶ παραμεμφωμένους» καὶ ὅτι ἡ πραγματικὴ ἀξία τῶν ἀκινήτων ἤταν τριπλάσια. Οι Ναουσαῖοι ἀρνήθηκαν τὴν ἀλήθειαν αὐτῆς τῆς ἀπόψεως, ἀναφέρθηκαν στὶς τουρκικὲς ἀρχές τῆς Βέροιας καὶ ζήτησαν νὰ γίνει νέα ἐκτίμηση.

Οι τουρκικὲς ἀρχὲς τῆς Βέ-

ροιας ὅμως συνέλαβαν καὶ φυλάκισαν 50 προύχοντες κ.λ.π. τῆς Νάουσας, τοὺς ὅποιους ἔστειλαν ὕστερα στὴ Θεοσαλονίκη, γιὰ νὰ ἀνακριθοῦν ἀπὸ τὸν Τοῦρκο διοικητὴ τῆς, ποὺ τελικὰ τοὺς δικαίωσε μὲν θεωρητικά, ἀλλὰ τοὺς συνέστησε νὰ πληρώσουν, ὅπως εἶχε ἐπικυρωθεῖ ὁ φορολογικὸς κατάλογος μὲ διάταγμα τῆς Πύλης, γιατὶ δὲν ἤταν δυνατὴ ἡ τροποποίησή του, ποὺ μποροῦσε νὰ γινόταν μονάχα μετατετάσια.

Καὶ ἔτοι πλήρωσαν οἱ Ναουσαῖοι καὶ ἀπελευθερώθηκαν...

Καὶ νέες συλλήψεις καὶ περιπέτειες

Μὲ τὴν πάροδο ὅμως τῆς πενταετίας, ὁ νέος Τοῦρκος διοικητὴ τῆς Θεοσαλονίκης διέταξε νὰ ἀποδεχθοῦν καὶ πάλι οἱ Ναουσαῖοι τοὺς ἔτοιμους καταλόγους, ἀν καὶ ὁ ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομιῶν παρατηροῦσε σὲ ἐγκύλιο του ὅτι ἐμφανίζοταν γενικὰ καθυστέρηση στὴν εἰσπραξὴ τῶν ἔγγειων φόρων καὶ ζητοῦσε νὰ γίνεται οιωστὶ καὶ δίκαιη ἐκτίμηση τῆς ἀξίας τῶν ἀκινήτων ὥστε νὰ ἔχαλειφθοῦν τὰ λάθη ποὺ ἔγιναν στοὺς καταλόγους τοῦ 1870—1872.

Ἐν τούτοις, ἡ κατάσταση δὲν βελτιώθηκε, ἀντίθετα, μάλιστα, οἱ Ναουσαῖοι τέλζονταν νὰ πληρώσουν σύμφωνα μὲ τοὺς ἴδιους, παραφουσκωμένους, καταλόγους καὶ λίγων ἀπὸ τριάντα φυλακίστηκαν πάλι στὶς ἐγκληματικὲς φυλακὲς τῆς Βέροιας.

Κατόπιν ὅλων αὐτῶν, «μουχτάρηδες» καὶ κάτοικοι τῆς Νάουσας ὑπόγραψαν (30.11.1876) ἀναφορὲς παραπόνων, ποὺ παραδόθηκαν στὸ Ἑλληνικὸ προξενεῖο τῆς Θεοσαλονίκης, γιὰ νὰ σταλοῦν στὸν Α.Γ. Κουντουριώτη, ποὺ ἤταν πρεσβευτὴ τῆς Ἑλλάδος στὴν Κωνσταντινούπολη. Ο Ἑλληνας πρέσβυτος ζήτησε τὴ συνδρομὴ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατρι-

άρχη, ἐλπίζοντας ὅτι θὰ κάμει ἐκεῖνος τὶς κατάλληλες ἐνέργειες, κοντὰ στὴν τουρκικὴ κυβέρνηση.

Ο Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης γύρεψε ἐπικυρωμένα ἀντίγραφα ὅλων τῶν ἔγγραφων, φαίνεται ὅμως ὅτι δὲν μπόρεσε νὰ φέρει κάποιο ἀποτέλεσμα.

Τελικά, οἱ Ναουσαῖοι (ἀφοῦ ἀπολύθηκαν προσωρινά, γιὰ λίγο, στὶς μέρες τοῦ τουρκικοῦ Ραμιζανιοῦ καὶ ξαναφυλακίστηκαν ὕστερα) σώθηκαν, γιατὶ εἶχαν ζητήσει μὲ σύγχρονα ἔγγραφα τὴ συνδρομὴ καὶ τῶν ἄλλων ξένων Προξένων τῆς Θεοσαλονίκης, ἔστειλαν δὲ ἐπιστολὴ (μέσω τοῦ «Ἑλληνα Προξένου τῆς Θεοσαλονίκης») καὶ «... πρὸς τὸν φιλογενέστατον κύριον Νεγρεπόντε», ἀπὸ τὸν ὁποῖο ζήτησαν «...τὴν ἀρωγὴν του καὶ πράγματι κατόρθωσεν ὁ Κος Νεγρεπόντες, ὅπως ἀποφυλακισθῶσι διὰ διαταγῆς οἱ ἀδίκως φυλακισθέντες χωρικοί».

Ἐτοι, ἔληξε καὶ αὐτὴ ἡ περιπέτεια τῶν κατοίκων τῆς ἡρωικῆς Νάουσας, χωρὶς βέβαια, νὰ λήξουν ὅριστικὰ καὶ τὰ βάσανά τους. «Υστερα ἥλθαν τὰ γεγονότα τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 'Ολύμπου τοῦ 1878, οἱ διάφορες φάσεις τοῦ πολυμέτωπου Μακεδονικοῦ 'Αγώνα, μέχρις διου ρόδιος ἡ αὐγὴ τῆς 17ης Οκτωβρίου 1912, ὅποτε ὑψώθηκε ἡ γαλανόλευκη καὶ στὸν αἵματοβαμένο καὶ ιστορικὸ τοῦτο τόπο...

Η ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Τοῦ Ἀρχιμανδρίτου
Ἀμβροσίου Κυρατζῆ
Ἄρχ. Ἐπιτρ. Ναούσης

ΑΠΟ τὸν πλευρήν μικρόν πέρασαν πολλά ἐκατομμύρια ἀνθρώποι. Μερικῶν διως ἀνθρώπων τὸ πέρασμα ἔμεινε στὴν ιστορία τῆς ἀνθρωπότητος. Καὶ τοῦτο, διότι παρουσιασαν ἔκτακτα ἔργα πολιτισμοῦ καὶ ὑπέροχα κατορθώματα, τὰ ὅποια παραμένουν ἀθάνατα καὶ ἀκατάλλητα διὰ μέσου τῶν αἰώνων. Άλλα, γιὰ κανέναν ἀπὸ αὐτούς τοὺς μεγάλους δημητιργούς δὲν ἔχει προσδεψθεῖ γιὰ προφῆτες οἱ τόποι, ὁ τρόπος καὶ ὁ χρόνος τῆς γεννήσεως του. γιὰ σοφία του, τὰ κατορθώματά του, τὸ ταλέντο του καὶ γενικά ὁ ἐρχομός καὶ γιὰ δράση του ἐπάνω στὴ γῆ. Δέν προσέλεψε κανεὶς π.χ. τὸν ἐρχομό του καὶ γιὰ δράση του ἐπάνω στὴ γῆ. Δέν προσέλεψε κανεὶς π.χ. τὸν ἐρχομό του Μ. Ἀλεξάνδρου, τοῦ Σωκράτους, τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος, τοῦ Μ. Ναπολέοντος κλπ. Τὰ πρέσπατα σύτά, ἀφοῦ γεννήθηκαν καὶ ἀναδείχθηκαν σπουδαῖοι: καὶ τραχοὶ ἀνθρώποι: καὶ συνέδεσαν τὸ δυναμά τους μὲ ἔργα μνημειῶδη. γιὰ Ιστορία τούς ὄντας μεγάλους, σοφούς, δημητιργούς κλπ. Υπὸ τὸν ἥλιο διως, μέσα στὴν παγκόσμια καὶ πανανθρώπινη ιστορία. μὰ

καὶ μισαδὸν: καὶ γιὰ περίπτωση συγένη σὲ ἡγεμονὸν νὰ ἔχει προστιθεῖται. Καὶ γιὰ περίπτωση καῦτη εἶναι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

"Οσοι ἐρευνηταὶ, θρησκειολόγοι, ιστορικοὶ, ἀρχαιολόγοι: καὶ πλέοντες τὰ ἀρχαῖα θρησκεία, τοὺς ἀρχαῖους πολιτισμούς, τὴ φιλοσοφία καὶ τὰ παραδόσεις τῶν λαῶν μᾶς πληροφοροῦν διότι, πράγματι, σὲ δικαίους τοὺς λαούς ὑπάρχει ἔνας ἀπιδισφόρος ψιθυρος, ἕνα προσανάρχουσα καὶ προτιμούμενα, γιὰ τὸν ἐρχομό διὸδος, κάποιου Λυτρωτοῦ. Μᾶς προσδοκία, ποὺ ἀλλοτε ἐκφράζεται: μὲ μῆθησις καὶ ἀλλοτε διατυπώνεται: πιὸ συγκεκριμένα ἀπὸ τοὺς κυριωτέρους ἐκπροσώπους τῆς φιλοσοφίας. Στὶς παραδόσεις τῶν λαῶν, οἱ ὄποιες ἡσαν εὑρύτατα καὶ σχεδὸν ὀλιολίστρα διαδεδομένες, ὑπάρχει: σὲ γενικές γραμματικὲς ἢ πτώση τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ μιὰ ἀρχέγονη κατάσταση ἀθωστηρος, ἢ μεταβολὴ τῆς ἴνσης τοῦ πρώτου ἀνθρώπου σὲ διλόχηρο τὸ ἀνθρώπινο γένος, δύσας: τοῦ νόμου τῆς ἀληγρονομικότητος, ἢ ἀνάγκη τῶν θυσιῶν γιὰ τὴν ἐξιλεωση τοῦ Θεοῦ, ἢ ὑπόσχεση ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ ἡ προσδοκία ἀπὸ μέρους τῶν λαῶν ἐνὸς λυτρωτοῦ γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τοῦ ἀνθρωπίνου γένους καὶ ἡ γνωστὴ μιας διήγησης τοῦ Μωυσέως καὶ ἡ εὑρεία διάδοσης αὐτῆς σὲ διλόχηρο τὸν ἀρχαῖο καὶ νέο κόσμο (Ἀμερική), πράγμα ποὺ ἔκπαιξε καὶ στὸν ἀπίστο Βολταίρο, ὁ ὄποιος ἐπιβεβαίων διότι διλοὶ οἱ λαοὶ τῆς γῆς ἐπίστευσαν διότι ὁ ἀνθρωπός ἔπει τὸσῃ μεγάλῃ ἐντύπωση ἀκόμια τέπεσε καὶ ἐξεψυλίσθη, καὶ μάλιστα γκάτα τρόπου καὶ πειστάσεις ἀναλόγους πρὸς τὴν διήγηση τοῦ Μωυσέως.

Ἐλάχιστες μόνο μαρτυρίες θὰ μπορούσαμε νὰ ἀναφέρουμε ἐδῶ, γιὰ νὰ ἀποδειχθεῖ τὸ γεγονός τῆς προστορίας τοῦ Ἰησοῦ. Καὶ ἐν πρώτοις, μεταφέρουμε αὐτὸς ποὺ εἶπε ὁ Κορινθίος, ὁ μέγιστος τῶν φιλοσόφων τῆς Ἀνατολῆς, κάπου ἔκει στὴν Κίνα, 600 χρόνια π.Χ., διότι: "Ἐγὼ ὁ Κορινθίος ἀκούσα διότι στὶς Δυτικὲς χθρες θὰ ἀναφανεῖ ἀγιος ἀνήρ, θὰ ἐπιτελέσει ἀπειρονα ἀξιοθάλαστα ἔσγα. θὰ ἀποσταλεῖ ἐξ οὐρανοῦ καὶ θὰ ἔξουσιάς εἰσῃ τῇ γῇ". Καὶ ὁ μυθητής του Μεμίτιος προσθέτει: "Οἱ λαοὶ προσδοκοῦντιν τὸν Λύτον, σὰν τὰ μαρούμενα φυτὰ τῇ δροσιᾷ. θὰ γίνει τόπος καὶ ὑπογραμμός σὲ μᾶς, θὰ τὸν προσκυνήσεις γιὰ οἰκουμένη

καὶ οἱ ἀγιοι θὰ τὸν ἀκούσουν καὶ θὰ τὸν ἀκολουθήσουν. Τὸ σύμπαν θὰ τὴν ἀγαλούθησουν. Τὸ οὐρανό τοῦ Λύτον". Ο ψιθυρος καὶ γιὰ προσδοκία γιὰ τὸν ἐρχομό τοῦ Ἰησοῦ ἐκδηλώθηκε καὶ στὴν Ἑλλάδα. Ο μυθος τοῦ Ηρομηθέως ἐνέπιεντα τὸν Αἰσχύλο γὰρ διακρίνεται διότι: «Μόνο ὁ Θεός μὲ τὸν κακοδαιμόνιον πταίστη». Ο σοτάτη ίδια του τὰ πάθη θὰ ἐλευθερώσει φέρει Σωκράτης, ὁ προεκραγεῖς σπινθήρας τοῦ χριστιανισμοῦ, 400 περίπου χρόνια π.Χ.. ἔλεγε πρὸς τοὺς μαθητάς του: «Νὰ ἀναμένουμε ἔνως θτου ἐξ οὐρανοῦ ἔλθει ἀπεσταλμένος, ὁ ὄποιος θὰ μᾶς διδάξῃ: πῶς πρέπει νὰ φερόμαστε πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἡς ἐλπίσουμε διότι ἡ γῆ οὐέρα αὐτὴ δὲν θὰ ἀργήσει γὰρ ἔλθει». Η γοσταλγία τῆς λυτρώσεως ἐκφράζεται: ἐγκονώτερο καὶ ταφέστερο στὴν ἀπολογία τοῦ: «Καθεύδοντες διατελεῖτε ἄν, εἰ μὴ τινα ἀλλον ἐπιπέμψειεν ὁ Θεός, κηδόμενος ὑπέρ οὐμδν». Η προσδοκία γιὰ τὸν ἐρχομό τοῦ Χριστοῦ εἶναι: κατάσπαρτη καὶ στὴν προσχριστιανική φιλοσοφία. Ρωμαϊκή φιλοσοφία. Ο πιειτής Βεργίλιος μὲ ἔξαρση ὑμνολογεῖ: «Ἄγνωστο τέκνο ἐξ οὐρανοῦ, τὸ ὄποιος θὰ προσκομίσει: νέον κιλόνα στὴ γῆ καὶ θὰ είναι: μέγα τὸν Δία γιὰ προσκύνηση». Ο Κικέρων, ὁ μέγιστος ρήτορας τῆς Δύσεως, ταράσσεται γιὰ τὸν ἐρχομό καὶ τὴν ἐπικράτηση ἐνὸς «Ἄγγλου Λγακτος». Καὶ ὁ Σουετώνιος επαναλαμβάνει τὰ λόγια τοῦ Τακίτου: «Η Ανατολή θὰ ὑπερισχύσει: καὶ ἀπὸ τὴν Ιουδαία θὰ ἔξελθουν ἐκεῖνοι: ποὺ θὰ κυδεργήσουν τὸν κόσμο».

"Απὸ τὰ παραπάνω συμπεραίνουμε, διότι δὲν τίταν δυνατὸν κατ' ἀλλοι τρόπο ὁ Θεὸς γὰρ διορθώσει: τὰ ἀνθρώπινα, παρὰ μόνο μὲ τὴν καθοδὸ του στὸν ἀνθρωπο. Ἐπειδὴ ἐμεῖς δὲν μπορούσαμε νὰ ἐπανέλθουμε στὸν οὐρανὸ γιὰ νὰ συνομιλήσουμε μὲ τὸν Θεό, κατέδηκε Ἐκείνος γιὰ νὰ συνδιαλαχθεῖ μαζί μιας. Καὶ διότι, οἱ μὲν λαοὶ ποὺ είναι: Ανατολή καὶ τὴν Παλαιστίνης είναι ἐστραμμένοι: πρὸς τὴν Δυτικὰς καὶ περιμένουν τὸν Λυτρωτὴ ἀπὸ τὴν Δύση, οἱ δὲ λαοὶ τῆς Δύσεως, ἀντιθέτως, είναι: ἐστραμμένοι: πρὸς τὴν Ανατολή, ἀπὸ διποὺ περιμένουν ἐπίσης τὸν Λυτρωτὴ. Ανατολή καὶ Δύση συναντῶνται στὴν Παλαιστίνη, ὅπου, πρὶν ἀπὸ 1978 χρόνια, γεννήθηκε ὁ Σωτήρ τοῦ κόσμου, ὁ Χριστός.

ΝΑΟΥΣΑ

Προοπτικές γιά τό μέλλον

1. Σήμερα μετά από ζωή τριῶν αιώνων, φαίνεται πώς η Νάουσα περνά την καλύτερη περίοδο της ιστορίας της. Τουλάχιστον από καθαρά οικονομική αποφη. Η οικονομική της ανθηση είναι φανερή σ' όλες τις έκδηλωσεις της, καθημερινής ζωῆς.

Μιά ματιά στα περασμένα, μὲ βάση τις περιορισμένες ιστορικές πηγές, μᾶς πείθει πώς η Νάουσα πέρασε κι' ἄλλες στιγμές οικονομικῆς ανθησης. Πρίν από τὸ 1822 φαίνεται πώς είναι μιὰ ἀπ' τις πιὸ άξιόλογες, πληθυσμιακά καὶ οικονομικά πόλεις τῆς Μακεδονίας. Τό ίδιο συμβαίνει καὶ στή μετά τὴν καταστροφή καὶ ἐπανίδρυση της περίοδο.

Παρ' όλα αὐτά, η Νάουσα πάρεινε μιὰ μικρή ἑπαρχιακή πόλη. Μὲ μικρὴ πληθυσμιακὴ αὔξηση καὶ σὲ σχετικὴ ἀπομόνωση. Δὲν μπόρεσε νὰ κάνῃ τὸ μεγάλο ἄλια ποὺ θὰ τὴν ἔφερνε ἀνάμεσα στὶς πόλεις-κέντρα. Οἱ διαποτιώσεις αὐτές, ἀναντίρρητες στὴ βάση τους, ἐμφανίζουν ὡστόσο μιὰ μεγάλη ἀντινομία. "Ιωας μόνο ἐπιφανειακή. Μιὸ πόλη δηλαδὴ μὲ 2 τουλάχιστο αἰώνων οικονομικὴ ανθηση (ἄλλοτε μικρὴ κι' ἄλλοτε μεγαλύτερη), νὰ μὴν ἔχει τὴν ἀνάλογη ἀνάπτυξη (πληθυσμιακὴ κ.λ.π.). Οἱ παραπάνω διαποτιώσεις καὶ ὁ ἐνιοτομὸς τῆς ἀντινομίας, φέρνουν στὴν ἐπιφάνεια δύο ἔρωτήματα. Τὸ πρῶτο ἀφορᾶ τὸ παρελθόν. Γιατὶ αὐτὴ ἡ ἀντινομία; Ποιὰ εἶναι τὰ αἴτια τῆς; Τὸ δεύτερο ἀφορᾶ τὸ μέλλον. Δὲν ἔχει τὶς δυνατότητες μεγάλης ἀνάπτυξης η Νάουσα; Στὰ δύο ἔρωτήματα, ἀλληλένδεται καὶ ἀλληλοεξαρτώμενα, θὰ προσπαθήσου νὰ δώσω ἀπάντηση.

2. Είναι γενικὰ παραδεκτοῦ, πὼς στὶς κοινωνικοοικονομικὲς σχέσεις καὶ ἔξελιξις, ἐπικρατεῖ ὁ ἀντικειμενικὸς αὐτοριατισμός. Τὸ δοποδήποτε δηλαδὴ «ἀποτέλεσμα» στὴν κοινωνικοοικονομικὴ ζωή, είναι πρῶτὸν ὡριομένων ἀντικειμενικῶν «παραγόντων» η «συνθηκῶν», οἱ όποιες προϋπάρχουν καὶ οἱ όποιες μὲ ἀμείλικτο τρόπο παράγουν τὸ συγκεκριμένο «ἀποτέλεσμα». Οἱ «παράγον-

τες» η «συνθῆκες» οἱ όποιες ἐπηρέαζουν τὴν ἔξελιξη ἐνὸς τόπου είναι (ἐνδεικτικά) η γεωγραφικὴ θέση, οἱ πλουτοπαραγωγικὲς πηγές, τὸ ἀνθρώπινο δυναμικό, οἱ ουγκονωνιακὲς συνθῆκες, τὸ νομικὸ καθεσιώς κάτω ἀπὸ τὸ όποιο ζεῖ κ.λ.π. Οἱ «συνθῆκες» αὐτές είναι ἄλλες σχετικὰ

Τοῦ Δημάρχου Ναούσης
κ. ΔΗΜ. ΒΛΑΧΟΥ

η καὶ ἀπεριόριστα μεταβλητές. Τὸ ἀμετάβλητο η τὸ μεταβλητὸ τῶν «συνθηκῶν» καθορίζει καὶ τὶς δυνατότητες ἐπεμβάσεως, γιὰ τὴν παραγωγὴ τοῦ προσδοκιμένου ἀποτελέσματος.

Ο «παράγοντας» «ἀνθρώπινο δυναμικό» είναι ἀναμφισθήτητα ὁ πὸ ἀπεριόριστα μεταβλητός ἄλλα ἀκόμη καὶ τὸ «ὅργανο ἐπερδόσεως» γιὰ τὴ μεταβολὴ η βελτίωση τῶν ὑπολοίπων μεταβλητῶν «παραγόντων». Απὸ τοὺς «παράγοντες», οἱ όποιοι καθορίζουν τὴν ἔξελιξη ἐνὸς τόπου, ὥρισμένοι ἔχουν ἀξία ἀπόλυτη. Η ἐπίδρασή τους δηλαδὴ εἶναι: ἀνεξάρτητη ἀπὸ τόπο, χρόνο καὶ γενικῶτερες συνθῆκες τῆς κώρας. Οἱ περισσότεροι δῆμοις είναι σχετικοί. Η ἐπίδρασή τους είναι χρονικὰ περιορισμένη η εἶναι ἔξαρτημένοι ἀπὸ τὶς γενικῶτερες συνθῆκες τῆς κώρας.

Η ἔξειδίκευση τῶν παραπάνω θεωρητικῶν οκέψεων καὶ η μεταφορά τους στὴ συγκεκριμένη περίπτωση τῆς Νάουσας, δίνει, νομίζουμε καὶ τὶς ἀπαντήσεις στὰ πὸ πάνω ἔρωτήματα. Πιὸ συγκεκριμένα, μποροῦμε νὰ ποῦμε πὼς τόσο η οικονομικὴ ανθηση τῆς Νάουσας, δῶσαι καὶ η «μὴ ἀνάπτυξη τῆς» είναι ἀποτέλεσμα τῶν ἀντικειμενικῶν «συνθηκῶν» πὼς ἐπικράτησαν στὴν πόλη καὶ τῶν

ἐπιτυχῶν η ἀνεπιτυχῶν ἐπεμβάσεων γιὰ τὴν μεταβολή τους. Ακόμη μποροῦμε νὰ ποῦμε πὼς τὸ μέλλον τῆς Νάουσας ἔξαρταται ἀπὸ τὶς σημερινὲς «συνθῆκες», ἀπ' ὅσες δημιουργοῦνται σήμερα καὶ ἀπὸ τὴν ἐπέμβαση γιὰ τὴν μεταβολή τους.

3. Οἱ συνθῆκες, ἀρνητικὲς η θετικές, οἱ όποιες δημιουργησαν τὸ «φαινόμενο» Νάουσα, δῶσαι τὸ περιγράφαμε πὸ πάνω, είναι δύοκολο νὰ ἀναλυθοῦν μέσα στὰ περιωρισμένα πλαίσια ἐνὸς ἀρθρου. "Ομως μιὰ προσπάθεια προσέγγισης θὰ ἦταν χρήσιμη.

α) Θετικὲς συνθῆκες: "Αφθονα νερά, ὑδατοπώσεις, γη σχετικὰ εὐφορη, ἀνθρώπινο δυναμικὸ εὐφυές καὶ ἐργατικό, κλήμα εὐνοϊκὸ γιὰ πολλὲς καλλιέργειες, πλούσιο δασικὸ κεφάλαιο.

Οἱ παραπάνω συνθῆκες είχαν σὰν ἀποτέλεσμα τὴν βιομηχανικὴ καὶ γεωργικὴ ἀνάπτυξη τῆς Νάουσας. Οἱ ὑδατοπώσεις ἦταν τὸ πρῶτο καὶ βασικὸ κίνητρο γὰρ τῆς δημιουργία τῶν ἐργοστασίων τῆς Νάουσας. Τὰ ἄφθονα νερά, τὸ κλήμα, η εὐφορη γη καὶ τὸ ἀνθρώπινο δυναμικὸ είχαν σὰν ἀποτέλεσμα τὴ γεωργικὴ ἀνάπτυξη τῆς Νάουσας. Μετάξια καὶ ἀμπέλια στὴν ἀρχή, δενδροκαλλιέργεια σήμερα, ἔδωσαν στὴ Νάουσα πλοῦτο. Τὰ «ἀποτέλεσμα» δῆμοις τῶν πὸ πάνω πρωτογενῶν συνθηκῶν ἔγιναν δευτερογενεῖς συνθῆκες γιὰ τὴν παραπέρα οικονομικὴ ἀνάπτυξη τῆς Νάουσας. Η ἰδρυση τῶν πρώτων ἐργοστασίων, μὲ βασικὸ κίνητρο τὶς ὑδατοπώσεις, δημιουργησε βιομηχανικὴ παράδοση καὶ ἀριστο ἔξειδικευμένο προσωπικό. Η δημιουργία αὐτῶν τῶν δύο παραγόντων ἐπέτρεψε τὴν ἐπέκταση τῶν ἐργοστασίων, καὶ δῶσαι δὲ παράγοντας «ὑδατοπώσεις» ἔχασε τὴ σημασία του.

β) Ακόμη η ἀνάπτυξη τῆς δευ-

δροκαλλιέργειας στή Νάουσα, είχε σάν συνέπεια τὴν ίδρυση τῶν πρώτων ἐγκαταστάσεων ψυγείων, διαλογητηρίων, βιομηχανιῶν ξύλου κ.λ.π. Τοῦτο είχε σάν παραπέρα συνέπεια νὰ δημιουργηθεῖ στή Νάουσα πυρήνας τέτοιων ἐγκαταστάσεων καὶ νὰ συνεχίζεται καὶ σήμερα ἡ ἀνάπτυξη τους, μολονότι ἡ Νάουσα ἀπὸ χρόνια ἔπαιψε νὰ είναι τὸ κέντρο τῆς φρουτοπαραγωγῆς.

Αὐτὲς οὲ γενικὲς γραμμὲς ἦταν οἱ εὐνοϊκὲς «συνθῆκες» ἢ «παράγοντες» στοὺς ὁποίους βασικὰ διφέλεται ἡ οἰκονομικὴ ἀνθηση τῆς Νάουσας καὶ οἱ ὄποιοι ἔχηγοῦν ἐπιστημονικὰ τὸ φαινόμενο.

β) Ἀρνητικὲς συνθῆκες: Μειονεκτικὴ γεωγραφικὴ θέση, ἀπομόνωση ἀπὸ τὶς ὄδικὲς ἢ οιδηροδρομικὲς ἀρτηρίες. Ἀκόμη στὶς ἀρνητικὲς συνθῆκες πρέπει νὰ συμπεριληφθεῖ ἡ ίδρυση τοῦ Νομοῦ Ἡμαθίας, μὲ πρωτεύουσα τὴ Βέροια, σὲ ἀπόσταση λιγότερη τῶν 18 χιλιομέτρων καὶ ὁ καθοισμὸς τῶν ὄριων τοῦ Νομοῦ στὰ δρια περίου τῆς Νάουσας, χωρὶς νὰ ἀπομένει γιὰ τῇ Νάουσα ἐπαρχιακὴ περιφέρεια.

Οἱ ἐπιπτώσεις ἀπὸ τὴν ὑπαρξὴ τῶν συνθηκῶν αὐτῶν είναι ὀλοφάνερες. Ἡ Νάουσα δὲν μπόρεσε νὰ ἀποκτήσῃ ἐμπορικὴ κίνηση. Παρέμεινε πόλη ἀπομονωμένη, χωρὶς ἐπισκέπτες συναλλασσόμενους ἢ διερχόμενους.

Ἡ ἔλλειψη ἐπαρχιακῆς περιφέρειας ἐπέτεινε τὴν ἀπομόνωση, ἐνῶ ἡ δημιουργία τοῦ διοικητικοῦ κέντρου τῆς Βέροιας, τράβηξε καὶ τοὺς λόγους συναλλασσόμενους κατοίκους τῶν χωριῶν τῆς περιφέρειας.

Στοὺς παράγοντες αὐτῶν διφέλεται τὸ γεγονὸς τῆς «μὴ ἀνάπτυξης» τῆς Νάουσας. Ἀπ' ὅλα αὐτὰ βγαίνει τὸ συμπέρασμα πῶς ἡ ἀπὸ πρώτη ἀποψη «ἀντινομία» τῆς μὴ ἀναπτύξεως μᾶς οἰκονομικὰ ἀνθύσας πόλης, δὲν είναι ἀντινομία. Εἶναι ἀποτέλεσμα τῶν ἀντικειμενικῶν συνθηκῶν, οἱ ὄποιες ἐπέτρεψαν τὴν εὐημερία τῆς Νάουσας, μέσα ὅμως σὲ συνθῆκες ἀπομόνωσης καὶ αὐτάρκειας. Χωρὶς προεκτιάσεις στὸν εὐρύτερο χώρο τῆς.

IV. Ἡ ἀνασκόπηση αὐτῶν τῶν

αἵτίων τοῦ φαινομένου «Νάουσα» νομίζουμε πῶς μᾶς ἔδωσε τὸ ὑλικὸ γιὰ νὰ ἀπαντήσουμε στὸ δεύτερο ἐρώτημα. Ποιὸ εἴναι τὸ μέλλον τῆς Νάουσας;

Χρειάζεται ὅμως μιὸ ἐπανεκτίμηση τῶν συνθηκῶν ποὺ ἐπεκράτησαν στὸ παρελθόν καὶ ἡ ἔρευνα γιὰ τὴν ἐποικίαν τυχὸν νέων ποὺ ὑπάρχουν σήμερα.

Οἱ περιοστεροὶ ἀπὸ τοὺς εὐνοϊκοὺς παράγοντες ποὺ ἀναπτύξαμε πὸ πάνω, ἔπαιψαν νὰ ὑπάρχουν ἡ μειώθηκε ἡ σημασία τους.

Ἡ ἐπέκταση τῆς δευτοκαλλιέργειας στὶς εὑφορες ἐκτάσεις τοῦ κάρπου καὶ ἡ κατασκευὴ τοῦ ἀρδευτικοῦ δικτύου Ἀνω Βερμίου ἐξουδετέρωσαν τὶς εὐνοϊκὲς γεωργίας συνθῆκες γιὰ τῇ Νάουσα. Ἀκόμα οἱ ὑδατοπιῶσεις ἔχουν κάσει τὴν ἀρχικὴ σημασία τους.

Παραμένουν ὅμως καὶ μάλιστα βελτιωμένες οἱ εὐνοϊκὲς συνθῆκες «εὐφυές ἐργατικὸ καὶ ἀπόλυτα εἰδικευμένο ἐργατικὸ καὶ γεωργικὸ ἀνθρώπινο δυναμικό», τὸ εὐνοϊκὸ κλῆμα, ἡ βιομηχανικὴ παράδοση καὶ ὁ δυναμικὸς πυρήνας τῶν γεωργικῶν βιομηχανιῶν, ψυγείων, διαλογητηρίων καὶ βιομηχανιῶν ἔγχου.

Οἱ ἀρνητικὲς συνθῆκες παραμένουν ἀναλλοίστες καὶ ἵστος πὸ γύτονες. Προστέθηκε τέλος καὶ ἔνας ἄλλος οὐσιαστικὸς εὐνοϊκὸς γιὰ τῇ Νάουσα παράγοντας. Τὸ Βέρμιον μὲ τὶς τεράστιες δυνατότητες τουριστικῆς ἀξιοποίησής του.

Αὐτὲς οὲ γενικὲς γραμμὲς εἴναι οἱ συνθῆκες, οἱ παράγοντες, οἱ ὄποιοι προσδιορίζουν τὸ μέλλον τῆς Νάουσας.

5. Ἀπὸ τὴν μελέτη τῶν πὸ πάνω «συνθηκῶν» ἢ «παραγόντων» προκύπτει τὸ μέλλον τῆς Νάουσας, μπορεῖ, μὲ ιδιες πιθανότητες, νὰ είναι λαμπρὸ ἢ καὶ τὸ ἀντίθετο.

Οἱ δευτερογενεῖς εὐνοϊκοὶ παράγοντες, οἱ ὄποιοι ὑπάρχουν σήμερα, δίνουν τὴ δυνατότητα τῆς ἀνάπτυξης τῆς Νάουσας πάνω σὲ δύο ἀναπτυξιακοὺς ἄξονες.

Τὴν βιομηχανία καὶ τὴν γεωργία. Ἡ ἀνάπτυξη τῆς βιομηχανίας, δχι μόνο τῆς παραδοσιακῆς κλωστοϋφαντουργίας, ἀλλὰ καὶ

τῶν κάθε μορφῆς γεωργικῶν βιομηχανιῶν, ποέπει νὰ θεωρεῖται σάν δοσμένη καὶ βέβαια. Οἱ συνθῆκες τὴν εύνοούν.

Στὴ γεωργία τὰ πράγματα δὲν είναι οὕτε τόσο ἀπλᾶ, οὕτε τόσο εὐκόλα. Ἀναμφισθῆτα ὑπέρχουν δυνατότητες ἀνάπτυξης. Ἀλλὰ οὲ ἐντελῶς νέες κατευθύνσεις. Τὰ προτερήματα τῆς Νάουσας στὴ γεωργία είναι μόνο δύο. Τὸ εὐνοϊκὸ γιὰ ἐκλεκτὲς καλλιέργειες κλῆμα (ὅρεινα μῆλα, σταφύλια κ.λ.π.) καὶ τὸ ὑψηλῆς ποιότητος ἀνθρώπινο δυναμικό. Συνεπῶς ἡ ἀνάπτυξη τῆς γεωργίας πρέπει καὶ μπορεῖ νὰ οπηριχθεῖ πάνω σ' αὐτοὺς τοὺς δύο παράγοντες. Μὲ ἄλλα λόγια ἡ γεωργία τῆς Νάουσας θὰ πρέπει νὰ οτραφεῖ στὴν παραγωγὴ ἐκλεκτῶν (λόγω κλήματος) προϊόντων, κι' ἀκόμη στὴν εισαγωγὴ νέων καλλιέργειῶν, ποὺ νὰ ἀξιοποιοῦν τὸ ὑψηλῆς ειδίκευσης ἀνθρώπινο δυναμικό (π.χ. ἀρωματικὰ φυτά κ.λ.π.). Μὲ τὶς προϋποθέσεις αὐτὲς είναι βέβαιο ὅτι καὶ ἡ γεωργία ἔχει προοπτικές ἀνάπτυξης στὴ Νάουσα.

Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ τοὺς δύο αὐτοὺς ἀναπτυξιακοὺς ἄξονες, μεγάλες δυνατότητες παρέχει στὴ Νάουσα καὶ τὸ Βέρμιο. Τὸ Σέλι, ἡ Γραμμένη καὶ τὰ Τρία Πηγάδια είναι περιοχὲς μὲ τεράστιες δυνατότητες γιὰ τὸν δρεινὸ τουρισμὸ (θερινὸ καὶ χειμερινό). Η εὐεστὴ ἀξιοποίηση αὐτῶν τῶν περιοχῶν δίνει τεράστιες δυνατότητες στὴ Νάουσα, ἀλλὰ καὶ στὴν εὐρύτερη περιοχὴ τῆς. Πρέπει νὰ θεωρεῖται βέβαιο ὅτι ἡ ἀνάπτυξη τοῦ δρεινοῦ τουρισμοῦ θὰ δημιουργήσῃ τὶς προϋποθέσεις γιὰ τὴν ἀνασχάληση ἐνὸς μεγάλου ἀριθμοῦ προσώπων (ἄμεσα ἢ ἐμμεσά) σὲ τουριστικὰ ἢ παρατουριστικὰ ἐπαγγέλματα.

Παρ' ὅλες ὅμως αὐτὲς τὶς ἀναντίρρητα εὐνοϊκὲς προοπτικές, οἱ ὄποιες, μὲ ἄλλες μορφές, ὑπῆρχαν καὶ στὸ παρελθόν, ἡ Νάουσα θὰ ἐξακολουθήσει νὰ παραμένει ἀπομονωμένη ἐπαρχιακὴ πόλη, ἀν δὲν μεταβληθοῦν οἱ δυομενεῖς «συνθῆκες» οἱ ὄποιες ἐξακολουθοῦν νὰ ὑπάρχουν γεωργιακὴ θέση, συγκοινωνιακὴ καὶ διοικητικὴ ἀπομόνωση κ.λ.π.

• Συνέχεια στὴν σελίδα 36

42 χρόνια προσφοράς στήν Κτηνοτροφία και Κτηνιατρική 'Εκπαίδευση

Τήν 31η Αύγουστου 1977 ο καθηγητής κ. Κ. Βλάχος της Κτηνιατρικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, άπεχώρησε άπο τήν ένεργη θητεία του στην Επικούρειο Γεωργίας και πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

Η «Νιάσουστα» στό δημητρινό φύλλο δημιουργείται μερικά στοιχεία άπο τό τεράστιο έργο του κορυφαίου έπιοτήμονα και πατέρα της τεχνητής σπερματεγχύσεως των ζώων στήν χώρα μας.

Γεννήθηκε στήν Νάουσα τό 1910. Προέρχεται άπο άγροτική οικογένεια. Οι γονείς του Δημήτριος και Φανή τό γένος Μπαρίτα άπεκτησαν πέντε παιδιά. Τήν Μαρία, Αντώνιο, Κώστα, Θωμᾶ και Αϊκατερίνη. Άπο μικρή ήλικια έδειξε ιδιαίτερη κλίση στό γράμματα. Αριστούχος στό δημοτικό, άριστούχος στό Γυμνάσιο.

Τά μαθητικά του χρόνια ήταν πολὺ δύσκολα. Ήταν υποχρεωμένος νά βασηθάει τούς γονείς του σ' όλες τις άγροτικές δουλειές. Χρόνος διαθέσιμος γιά μελέτη δέν υπήρχε. Όταν πήγαινε στό κτήμα, πάντοτε κουβαλούσε στήν τού πέπλη του ένα βιβλίο και περιμενεί νά τού δοθεί ή εύκαιρια νά φύγει και νά πάει σε κάποιο κρητοφύγετο «οτό λημέρι του» γιά διάβασμα.

Μάταια τών άναζητούσαν οι δικοί του. Ο μικρός Κώστας ξενυχτούσε πάτε στό σπίτι του και πότε στόν άχυρώνα κρυφά ή φανερά διαβάζοντας ύπο τό φως κά-

πειας λάριας πετρελαίου (γκαζόλαμπα) ήταν γνωστά «εκουκούμια». Μόνο ή μάνα του ήταν ένημερη τών κρυψώνων πού διάβαζε ό Κώστας, μία μάνα πού φρόντισε πολὺ γιά νά σπουδάσει ό γυιός της.

Κατά τήν φοίτησή του στό Λάππειο γυμνάσιο και μετά τήν βοήθεια του καθηγητή της γαλλικής Πληκίδη, μαθαίνει σε ίκανοποιητικό βαθμό τήν γαλλική γλώσσα άπαραίτητο έφόδιο γιά τό ξεκίνημα της πανεπιστημιακής του καριέρας.

Ο κ. Βλάχος άπεφεύγησε τό 1927 και τήν ίδια χρονιά δίνει έξετάσεις και πετυχαίνει στήν Ανωτάτη Γεωπονική Σχολή τών Αθηνών. Τά φοιτητικά χρόνια ήταν άρκετά δύσκολα. «Ερεινε

σε δωμάτιο άπόμερο, χωρίς θέρμανση και χωρίς φως ηλεκτρικό. Ή γκαζόλαμπα σε δράση. Ταλαιπωρείς γιά τό φαγητό, ταλαιπωρείς γιά τό διάβασμα. Ή πανεπιστημιακή βιβλιοθήκη είχε ένα ή δύο βιβλία γιά τό κάθε μάθημα διδοσκαλίσες. «Οχι παραπάντες. Αύτά τά βιβλία έπρεπε νά έχουπρετήσουν δύλους τους φοιτητές.

Πήρε τό πικέτο τό έτος 1930. Πελύ σύνιομα διορίζεται και υπηρετεί ως γειτόνος στό Λάκκα Σούλι της Ήπειρου. Έκει σε Λι-

Ο ποδότος μόσχος πού γεννήθηκε με τεχνητή σπερματέγχυση στή Σίνδο τόν Νοέμβριο τού 1946

γο ξένα τηλεγράφημα άπό τὸν καθηγητὴν Ἰοακίδη. Τὸν καλεῖ γιὰ συμμετοχὴ στὶς ἔξετάσεις γιὰ κάποια ὑποτροφία. Τὸν Αὐγούστο τοῦ 1930 πετυχαίνει στὶς ἔξετάσεις καὶ μὲ ὑποτροφία τὸν Ὑπουργείου Γεωργίας πηγαίνει γιὰ σπουδὲς στὴν Κτηνιατρικὴ Σχολὴ τῆς Βουδαπέστης. Ἐκεῖ παρακολουθοῦσε τὰ μαθήματα βοηθούμενος ἀπὸ τὴν γαλλικὴ γλῶσσα. Τελείωσε τὶς σπουδές του τὸ 1934. Τὸ Ὑπουργεῖο Γεωργίας παρέτεινε τὴν ὑποτροφία ττοῦ ἐπὶ ξένος γιὰ τὴν εἰδίκευση εἰς τὴν ἀναπαραγωγὴ τῶν ζώων. Τὸ ξένος 1935 ἔλαβε τὸ διπλωμα τοῦ διδάκτορος ἀπὸ τὸ πανεπιστήμιο τῆς Βουδαπέστης.

Ἐπιστρέψει στὴν Ἑλλάδα τὸν Δεκέμβριο τοῦ 1935 καὶ ἀναλαμβάνει τὴν διεύθυνση τοῦ κτηνοτροφικοῦ σταθμοῦ τῆς Κομιοτηνῆς ὅπου κάρις στὴν ἐφαρμογὴ τῆς τεχνητῆς σπερματεγχύσεως σὲ φορβάδες κατόρθωσε νὰ ἐλέγξει τὴν δουρίνη τῶν ἵππων ποὺ θὰ εἶχε πολὺ δυσάρεστα ἀποτέλεσματα στὸν πόλεμο τῆς Ἀλβανίας, ὁ όποιος εἶχε διαχαχθεῖ ὡς γνωστὸ καὶ τὸ μεγαλύτερο μέρος μὲ τὴν βοήθεια τῶν μονού πλων.

Ἀπὸ τὸ 1941 ἀναλαμβάνει τὴν διεύθυνση τοῦ σταθμοῦ ἐπιθητὸ ρων Καρδίσας. Στὰ δύσκολα χρόνια τῆς γερμανικῆς κατοχῆς κατορθώνει μὲ μύριες δυοκολίες καὶ μὲ ἑρανικὴ εἰσιφορὰ τῶν γεωργῶν νὰ κρατηθοῦν στὴν ζωὴ οἱ ἐκλεκτοὶ ἐπιθητορες μέχρι τὴν ἀπελευθέρωση τῆς χώρας, ἐνῶ συγχρόνως τὸ βελτιωτικὸ ἔργο τοῦ σταθμοῦ συνεχίζότανε κατὰ τὴν διάρκεια ὀλόκληρης τῆς κατοχῆς.

Τὸ 1946 ἀνέλαβε τὴν ὄργάνωση τῆς τεχνητῆς σπερματεγχύσεως τῶν ἀγελάδων. Μὲ τὴν φροντίδα του ἀνεγέρθηκε τὸ "Ιδρυμα Διαβατῶν, τὸ όποιο μέσα σὲ λίγο χρόνο ἔγινε διεθνῶς γνωστὸ καὶ τὸ όποιο ὑπὸ τὴν καθοδῆγηση του κατόρθωσε μέσα σὲ μιὰ 25ετία νὰ ἀλλάξει τὴν μορφὴ τῆς ἀγελαδοτροφίας ὀλόκληρης τῆς χώρας. Ἀπὸ τὶς 1300 ἔγχωριες ἀγελάδες ποὺ εἶχαν ὀδηγηθεῖ στὴν τεχνητὴ σπερματεγχύση

Τὰ ποδάτα ἑρίαι ποὺ γεννήθηκαν στὴν Ἑλλάδα τὸ 1952 μὲ τεχνητὴ σπερματέγχυση.

1946, τὸ ξένος 1968 εἶχαν φθάσει τὶς 228.000 ἑτησίων. Μέχρι τὸ 1970 εἶχαν γεννηθεῖ στὴν Βόρεια Ἑλλάδα 2.138.000 μοσχάρια ποὺ ήταν ἀπόγονοι ταύρων ποὺ εἶχαν είσαχθεῖ ἀεροπορικῶς ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴ καὶ ἀνήκαν οἱ περιοστέρει στὴν πιὸ ἐνδεδειγμένη για τὶς ἔλληνικὲς συνθῆκες φυλῆς BROWN SWITS Ἀμερικῆς.

Ο κ. Βλάχος ἐφαρμόζει μὲ ἐπιτυχία στὴν χώρα μας τεχνητὴ σπερματεγχύση μὲ κατεψυγμένο οπέρια τῶν ζώων —196 βαθμοὺς C. καὶ ἔτοι ἡ Βόρεια Ἑλλάδα μπορεῖ νὰ ὑπερηφανεύεται γιατί εἶναι ἡ δεύτερη χώρα στὴν Εὐρώπη ποὺ ἐφαρμόζει τὴν μέθοδο αὐτή.

Ἄργότερα ὀργανώνει τὸ πρόγραμμα τῆς τεχνητῆς σπερματεγχύσεως αἵγονορθάτων. Μέχρι τὸ 1970 εἶχαν γεννηθεῖ 165.000 βελτιωμένα αἵγονορθάτα ποὺ προσχόταν ἀπὸ σπέρματα ἐκλεκτῶν κριαριῶν καὶ ταύρων.

Ἀπὸ τὸ 1959 μέχρι 1977 ὄργανωσε 13 ἴππικές ἐκθέσεις στὶς οποῖες ἔλαβαν μέρος οἱ γεωργοὶ τῆς Βορείου Ἑλλάδος. Καὶ τὶς ἐκθέσεις αὐτές βραβεύθηκαν 2730 ἵπποι προερχόμενοι οἱ περισσότεροι ἀπὸ τεχνητὴ σπερματέγχυση στη. Σκοπὸς τῶν ἐκθέσεων αὐτῶν ήταν ἡ διατήρηση τῆς φιλίππου παραδόσεως, ποὺ ὁ μακεδονικὸς

λαὸς εἶχε ἀπὸ τοὺς ἀρχαίοτα τους χρέους. Ο κυριώτερος ὅμως οκοπὸς τῆς ἐκθέσεως μὲ μόνιμες ἐγκαταστάσεις καὶ κτίρια ήταν ἡ καθιέρωση μᾶς ἑθνικῆς ζωοτεχνικῆς ἐκθέσεως.

Τὸ ξένος 1951 ἐκλέχθηκε παραπτερεὶ ἀπὸ τὸ Ἀριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης τακτικὸς καθηγητὴς στὴν ἔδρα τῆς Μαιευτικῆς, Παθολογίας, Βοοειδῶν, Χοίρων καὶ Πτηνῶν.

Δημιούρευε 120 πρωτότυπες ἐπιτημονικὲς ἔργασίες σὲ ἔλληνικὰ καὶ ξένα περιοδικὰ καὶ ἔτοι ἔγινε γνωστὸς διεθνῶς ὡς σταθμὸς Κτηνοτροφικῆς Ἐρεύνης Διαβατῶν.

Ἐξέδωκε πέντε (5) διδακτικὰ βιβλία τῆς εἰδικότητός του. Ἐκρημάτισε πρόεδρος τοῦ Ἑλληνογερμανικοῦ συνδέσμου καὶ ἔλαβε μέρος ὡς ὁμιλητὴς εἰς πάρα πολλὰ διεθνῆ συνέδρια. Προοκλήθηκε ἀπὸ τὸν ἀρχιεπίσκοπο τῆς Κύπρου Μακάριο γιὰ νὰ βοηθήσει στὴν ἐπίλυση προβλημάτων τῆς κτηνοτροφίας τῆς Κύπρου. Είναι ἀντεπιστέλλον μέλος τῆς ιταλικῆς Ἐταιρείας Ζωοτεχνικῆς καὶ τῆς Παγκόσμιας Βιοτεχνικῆς Ἐταιρείας.

Ομιλεῖ τὴν γερμανική, οὐγγρική, ἀγγλική καὶ γαλλική γλῶσσα, τὶς όποιες ξημαθεῖ μόνος του.

Τὸ 1968 ὁ κ. Βλάχος περιορί-

Πρακτική έξασκηση των φοιτητῶν τῆς Κτηνιατρικῆς Σχολῆς στὸν Σταθμὸν Ἐρεύνης Κτηνοτροφίας Διαβατῶν

σημεικε στὰ πανεπιστημιακά του καθήκοντα καὶ ἀσχολήθηκε ἐντατικὰ μὲ τὴν ἀνοικοδόμηση τῶν κτηρίων τῆς Κτηνιατρικῆς Κλινικῆς. Γιὰ τὴν ἀπαλλοτρίωση τῶν οἰκοτέρων τῆς Κτηνιατρικῆς Σχολῆς ὑποχρεώθηκε νὰ παρευρεθεῖ σὲ 17 δίκες.

Τὸ 1970 ἀναλαμβάνει ξανὰ τὴν Διεύθυνση τοῦ Σταθμοῦ Ἐρεύνης Διαβατῶν τὴν ὁποίᾳ διατηρεῖ ὡς τὸ 1977.

Παντρεύθηκε τὸ 1940 τὴν Ἐλένη Σαρφορέλου ἀπὸ τὸν Βόλο καὶ ἀπέκτησε ἔνα γυιὸ, τὸν Δημήτριο καὶ μία θυγατέρα τὴν Εὐάνθη. Ἀπὸ τὸν γυιὸ του ἔχει δύο ἔγγονές τὴν Ἐλένη καὶ τὴν Ἀρετὴν καὶ ἀπὸ τὴν θυγατέρα του ἄλλες δύο τὴν Ἀντιγόνη καὶ τὴν Ελένη. Ὁ Δημήτριος Βλάχος σήμερα ὑπηρετεῖ στὴν ιατρικὴ σχολὴ τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου ὡς ἐντεταλμένος ὑφηγητὴς στὴν ἔδρα τῆς Ὑγιεινῆς.

Ο καθηγητὴς Κ. Βλάχος τὸν τελευταῖο καιρὸ διατηρεῖ στενὴ ἐπαφὴ μὲ τὸν Σύλλογο Ἀποφοίτων τοῦ Λαππείου Γυμνασίου καὶ

παρακολουθεῖ δλες τὶς ἐκδηλώσεις του Τὴν 30.3.74 μῆλος στὸ κοινὸ τῆς πόλεως Ναούσης μὲ θέμα: «Ο ρόλος τῆς Μακεδονίας εἰς τὴν ἀνάπτυξην τῆς κτηνοτροφίας τῆς Βορ. Ἑλλάδος ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι σήμερα».

Ο καθηγητὴς Κ. Βλάχος είναι ἀπὸ τοὺς λίγους ἐπιστήμονες στὴν χώρα μας ποὺ πρόσφεραν τόσα πολλὰ στὴν κτηνοτροφία. Δικαίως θεωρεῖται ὡς ὁ πατέρας τῆς τεχνητῆς σπερματεγχύσεως. Δὲν είναι ὑπερβολὴ νὰ λεχθεῖ ὅτι ἡ τεχνητὴ σπερματεγχύση ἵσον Κ. Βλάχος καὶ Κ. Βλάχος ἵσον τεχνητὴ σπερματεγχύση.

Πίσω του ἄφησε ἔνα ἀπέραντο, γόνιμο καὶ ἀπὸ κάθε ἀποφῆ ἀξιόλογο ἔργο ποὺ ἦταν ὄλοκληρο ἀφιερωμένο ἀποκλειστικὰ στὴν ἀνεδρὸ τῆς ἑλληνικῆς κτηνοτροφίας καὶ στὴν κτηνιατρικὴ ἐκπαίδευση.

Παρασημοφορήθηκε ἀπὸ τὴν πολιτεία καὶ ἀπὸ πολλὰ ἐπιστημονικὰ ίδρυματα τῆς ἡμεδαπῆς καὶ ἀλλοδαπῆς.

Τὴν Κτηνιατρικὴ Σχολὴ τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου τῆς Θεσσαλονίκης, μετὰ τὴν ἀποχώρησή του ἀπὸ τὴν ἐνεργὸ ὑπηρεσία ἔστειλε τὴν ἔξης ἐπιστολή:

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Κτηνιατρικὴ Σχολὴ
Κομιτεία

28.11.1977

Πρὸς
Τὸν κ. ΚΩΝ. ΒΛΑΧΟ
Ὀρότιμο Καθηγητὴ
Ἐνταῦθα

Κύριε συνάδελφε,

Ἐχομε τὴν τιμὴ νὰ σᾶς ἀνακοινώσουμε ὅτι ἡ Κτηνιατρικὴ Σχολὴ στὴν πρώτη συνεδρίαση τοῦ νέου πανεπιστημιακοῦ ἔτους 1977—78, ἀρ. 641) 10.10.1977, μοῦ ἀνέθεσε νὰ ἐκφράσω σὲ σᾶς τὶς θερμότατες εὐχαριστίες τῆς γιὰ δῶς προσφέρατε στὴν Σχολὴ ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμὴ τῆς λειτουργίας τῆς μέχρι τὴν ἀποχωρήσεώς σας.

Μὲ τὶς συνεχεῖς προσπάθειές σας συμβάλατε ἀναμφίβολα σημαντικὰ στὴν θεμελίωση, ἔξελιξη καὶ προβολὴ τῆς Κτηνιατρικῆς Σχολῆς σὲ ὑψηλὸ καὶ ὄμοιογυμνένως ἀναγνωρισμένο ἐπίπεδο.

Ἡ μακροχρόνια ὑπηρεσία σας στὴν Κτηνιατρικὴ Σχολὴ συνέβαλε ἐξ ἄλλου ἀποφασιστικὰ στὴν ἀρτιαίαν ἐκπαίδευση ἐκατοντάδων κτηνιάτρων οἱ ὅποιοι ἐπιτέλεσαν καὶ ἐπιτελοῦν ἀξιόλογο ἔργο, τόσῳ γιὰ τὴν ἑθνικὴ οἰκονομία, δῶς καὶ γιὰ τὸ κοινωνικὸ σύνολο.

Θὰ ἡταν ὡσόσο μεγάλη παράλειψη νὰ μὴ τονισθεῖ καὶ ἐδῶ ὅτι στὴν ὑψηλὴ ἐπιστημονικὴ σας συγκρότηση καὶ τὴν ἀπαράμιλλη ἐργατικότητά σας διφέρεται κατὰ μέρος ἡ βελτίωση τῆς ἑλληνικῆς κτηνοτροφίας.

Ἐκτελώντας μὲ εὐχαριστηση τὴν παραπάνω ὄμοφων ἀπόφαση ση τῆς Σχολῆς παρακαλῶ νὰ δεχθεῖτε τοὺς συναδελφικοὺς καιρεπιοὺς ὅλων τῶν μελῶν τῆς σχολῆς.

Μὲ ἔξαιρετην τιμὴ¹
Ο Κομήτωρ
Β. ΒΑΣΙΛΑΟΠΟΥΛΟΣ
Τὴν Συντακτικὴν Ἐπιτροπὴν

ΑΚΤΙΝΙΔΙΟ:

Τό φρούτο ἀπό τήν Κίνα

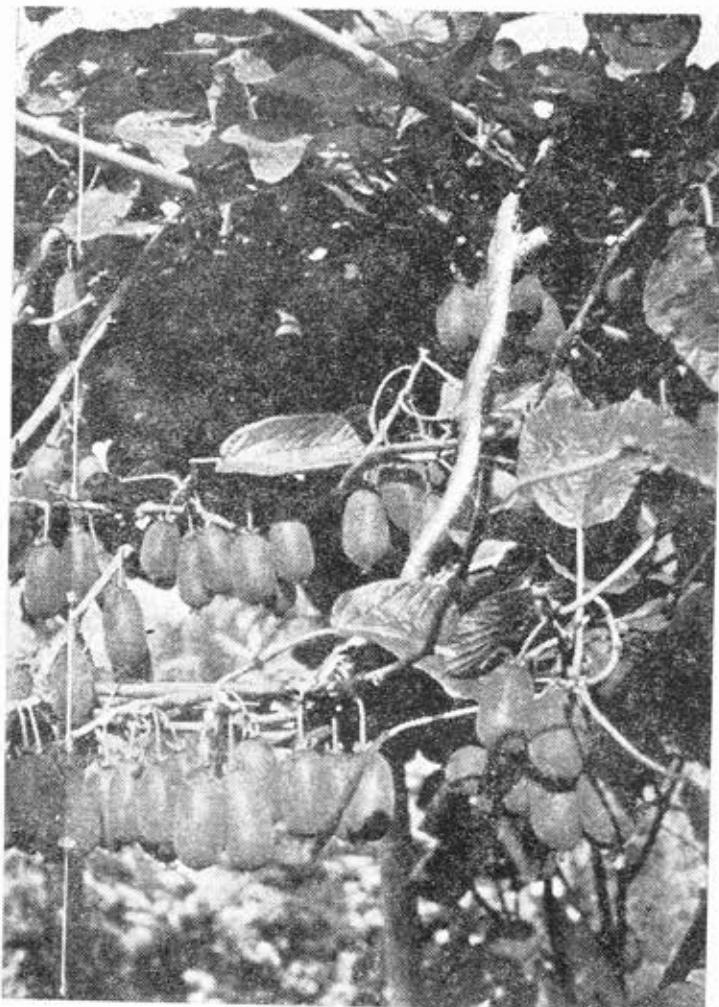
Τοῦ κ. Νίκου Λεμονίδη, γεωπόνου

1. Γενικά

Τὸ ἀκτινίδιο ἡ φρούτο τοῦ Οἰλύπου ὅπως ὀνομάσθηκε στὴ χώρα μας κατέγεται ἀπὸ τὴν Κίνα. Η κινέζικη ὀνομασία του είναι: VANG TAO (Γιάνγκ Τάου) δηλ., ροδάκινο τοῦ πιθίκου. Τὸ φρούτο αὐτὸς γυνώρισε σὰν δεύτερη πατερίδα του τὴν Νέα Ζηλανδία. Άπὸ τὸ ἔτος 1940 διαπιστώθηκε ἡ ἐμπορικὴ του ἀξία καὶ ἀπὸ τότε καλλιεργεῖται: συστηματικὰ στὴν χώρα αὐτὴ μὲν ἀποτέλεσμα τὸ ἔτος 1977 νὺν φθάσει: στὰ 600 τσρ. μὲ ἑταῖς: παραγωγὴ 7.000 τόν. περίπου. Σήμερα καλλιεργεῖται στὴν Γαλλία, Βόρειο Ιταλία, Ισπανία καὶ ΗΠΑ τὲ ὄχρετὰ στρέμματα. Στὴν Ἐλλάδα καλλιεργήθηκε γιὰ πρώτη φορά μὲ ἐπιτυχία τὸ ἔτος 1973 στὴν περιοχὴ Λαρισσῆς καὶ μετὰ ἔνα χρόνο στὴν περιοχὴ Κατερίνης. Τὰ ἀποτελέσματα τῆς φυτείας στὴν Κατερίνη ὑπῆρξαν καταπληκτικά. Η φυτεία αὐτὴ στὸ τέταρτο ἔτος ξεπέρασε τὸν ἔνα τόνο παραγωγῆς κατὰ στρέμμα. "Ἄς σημειωθεῖ: ὅτι ἡ παραγωγὴ θὰ ἀνεβάσῃ: μέχρι: τὸ 8ο ἔτος ὅπου σταθεροποιεῖται στοὺς 2—2.5 τόν. κατὰ στρέμμα.

2. Ιδιότητες, χαρακτηριστικὰ καρποῦ

Οἱ καρποὶ ἔχουν τριγύμια αὐγὸς καὶ φέρουν χαρακτηριστικὴ ἀπόδερμίδα πάχους 0.5 χιλ. χρώματος κατρίγυνο πρὸς τὸ καφέ μὲ πολυάριθμες λεπτές τρίγες. Δίνει: τὴν ἐντύπωσην πνευκοῦ. Ή σάρκα ἔχει πράσινο χρωματισμὸν καὶ περικλείει: κατὰ μέσο δροῦ στὸ κέντρο 200 μικρὰ μαυρίδερα σπέρματα. Λύτη είναι: γλυκαὶ ὑπενθύμιζουσα συγχρόνως τὸ

φραγκοστάψυλο, τὸ σταφύλι: καὶ τὸ σύκο φρέσκο. Οἱ καρποὶ ἀποκτᾶται τὴν δριστὴ γευστικότητα στὴν ἀρχὴ τῆς ώρας λασσωσεως. Οἱ καρποὶ καταναλίσκονται γνωστοὶ, μετὰ τὴν ἀφαίρεση τῆς ἀπίδερμίδας. Χρησιμεύουν ἀπίστεις γιὰ τὴν παρασκευὴ ταχατῶν, μικριελάδων καὶ γλυκικιάτων.

Οἱ καρποὶ ἀπὸ ἀπόδεσμος Βιταμίνης C κατέγει: τὴν πρώτη θέση γενετῶν τῶν ἄλλων καρπῶν. Νεωτοὶ καρποὶ ἀκτινίδιων 100 γρ. περιέχουν 0.300 γραμμάτων ινά: μεγάλη (80—90%). Γενικῶς οἱ ἀνεμοὶ προσένευσον ταῦχαρες ζημιές στὶς φυτείες τῶν ἀκτινίδιων (θρυσσὴ κλιματίδων, μιλιωπισμοὶ καρπῶν ἀφυδάτωση τῶν φυτῶν κλπ.). Χρησιμοποιοῦνται: ἀνεμοθραύστες. Τὰ νεαρὰ φυτὰ είναι εύσταθητα στὶς κακηγέλες θερμοσκρυπτίσεις. Λυτίθετα τὰ ήλικιομένα φυτὰ παρουσιάζουν ἀξιόλογη ἀνθεκτικότητα στοὺς παγετούς. Κατὰ τὴν Αγοράνη, ἡ διάστημα τῶν ἀκτινίδιων ξεκινᾷ 10—15 μέρες ἐνωρίτερα ἀπὸ τὸ ἀμπέλι. Γι' αὐτὸς οἱ δψμοι: παγετοὶ προ-

3. Εδαφος, κλήμα

Τὸ ἀκτινίδιο ἀναπτύσσεται: καλύτερα σὲ ἔδαφη στραγγιζερά καὶ ἔδαφη ποὺ δὲν περιέχουν μεγάλες πεσότητες ἀσθεσίου (ΡΗ μέχρι: 7.7). Κατὰ τὴν διάστική περίσσοδο έχει ἀνάγκη ἀπὸ πυκνὰ ποτίσματα.

Θέλει νερὸ δύο ἔως τρεῖς φορὲς περισσότερο ἀπὸ τὰ γνωστὰ ὀπωροφόρα. Εύδοκιμεῖ καλύτερα τὰ περιοχές δύου ἡ ἀποδοτικοῦ: ὑγρασία είναι: μεγάλη (80—90%). Γενικῶς οἱ ἀνεμοὶ προσένευσον ταῦχαρες ζημιές στὶς φυτείες τῶν ἀκτινίδιων (θρυσσὴ κλιματίδων, μιλιωπισμοὶ καρπῶν ἀφυδάτωση τῶν φυτῶν κλπ.). Χρησιμοποιοῦνται: ἀνεμοθραύστες. Τὰ νεαρὰ φυτὰ είναι εύσταθητα στὶς κακηγέλες θερμοσκρυπτίσεις. Λυτίθετα τὰ ήλικιομένα φυτὰ παρουσιάζουν ἀξιόλογη ἀνθεκτικότητα στοὺς παγετούς. Κατὰ τὴν Αγοράνη, ἡ διάστημα τῶν ἀκτινίδιων ξεκινᾷ 10—15 μέρες ἐνωρίτερα ἀπὸ τὸ ἀμπέλι. Γι' αὐτὸς οἱ δψμοι: παγετοὶ προ-

τεντόν σοδαρές έγγυες τιγήν νέαν διάστημα και ζηλοφόριά των φυτών.

4. Φύτευση, Κλάδεμα

Έπειδη τὰ φυτὰ είναι άναρριχόμενα γρειάζεται νὰ γίνει ἀπὸ τὸν πρώτο γρόνο, σὲ αιστὴν διάταξη ὁ μόνιμος ἔξτηλος τοῦ ἀκτινοδίου (σημεντοστοιλάρηνες, σύριγκα, πάσσαλος κ.λ.π.). Χρειάζεται ισχυρός ἔξτηλος, γιὰ νὰ συγκρατήσει τὸ δάρος τῆς φυλλοπάθεας και τῆς παραγωγῆς. Χρησιμόποιει κανεὶς τρεῖς σειρές σύριγκας και σὲ θύρος ἀπὸ τὸ δάκτυλο 1,20 μ. 1,60 μ. και 2 μ. ἢ δύο σειρές σύριγκας και σὲ θύρος 1,20 μ. και 1,70 μ. Υπάρχουν πολλὰ ευτύχιατα φυτεύσεων και ἐγκαταστάσεων τοῦ ἀκτινοδίου. Τὰ φυτὰ είναι ἀσσενικά ή θηλυκά (διοικό φυτό). Φυτέυεις κανεὶς τὰ ἀσσενικά φυτὰ σὲ ακανονικές θέσεις και σὲ ἀναλογία 1 πρὸς 5—9 θηλυκά ἀνάλογα μὲ τὴν ποικιλία και τὸ στοιχεῖο ἐγκαταστάσεως. Μποροῦν νὰ φυτεύσουνται ἀπὸ τὸν Δεκέμβριο μέχρι τὸν Μάρτιο. Αποστάσεις φυτεύσεως: α) Μεταξὺ τῶν γραμμῶν 3,5—4 μ. β) ἐπὶ τῶν γραμμῶν 6,5—7 μ.

Τὸ ἀκτινόδιο ἀπαιτεῖ συνεχῆ κλαδεύματα θερινά και γειτερινά. Μέχρι τὸ 3ο και 4ο ἔτος ἐφραΐζεται κλαδεύματα σχήματος. Απὸ τὸ 4ο και μετά, ἐφταγόρδεται: εἰδικὸ κλαδεύματα καρποφόρων και ἀγκαταστάσεων τῶν διλατῶν ποὺ καρ-

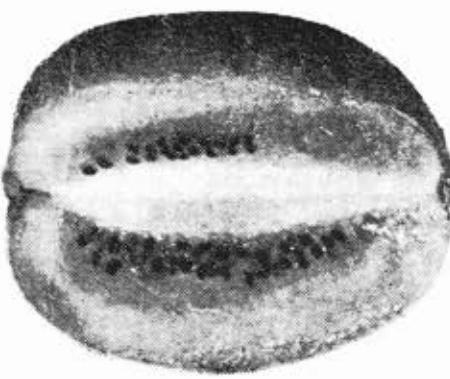
• Συνέχεια ὅπο τὴν σελίδα 5 δάσκαλος.

— Μά, εἶμαστε ξύπνιοι. Κοίτα, εἴσοι και μᾶς δεῖξεις, εἴσοι και μᾶς ράθεις, ἄκου, ποὺ σοῦ λέω, σὲ μὰ ὥρα, ἔστω δυὸς τὸ πολύ. Θὰ τοσυλοῦμε μὰ κορά και πέσοιο μηδέν. Τοπιασεις τὸ τελευταῖο;

— Δὲ γίνεται παιδιὰ οὲ μὰ δυὸς ὥρες. Μ' ἀκοῦτε; Μᾶς μέρα θὰ χρειαστοῦμε, τουλάχιστο, γιὰ νὰ ράθετε τὸ πέσοιο στὸ κιένι, μαλακὰ μαλακά, κιορίς ποδοσπασίατα και λοιπά. Αὐτὸς είναι ἔνα ἀπὸ τὰ πρώτα και βασικὰ μαθήματα.

Οἱ φιλομαθεῖς ἀποιπκρύνονται. Δυστυχῶς, τὸ κρῆμα τους, ἐλάχιστα τοὺς βοήθηρος.

Πέρπιτο στιγμότυπο: Τὸ αὐτοκίνητο σταρατάει μὲ συριγμούς. Οἱ ἐπιβάτες πετάγονται... μὲ ἀ-

ποφόργησην.

5. Έγθροι, ἀσθένειες

Είναι εὐκίσθητο στούς νηπιατόδεις. Στὴν χώρα μας χρυπτογραμμικές ἀσθένειες και ἐντομολογικές προστίστες δὲν παρουσιάζουν ως τώρα. "Αν συρρέι κάτι τέτοιο, τότε παίρνουσι τὰ κατάλληλα μέτρα ὅπως στὰ γριωτά διπλωτάριά δένδρων.

6. Ποικιλίες

Στὴν χώρα μας καλλιεργοῦνται στιγμια τέσσερις θηλυκές ποικιλίες, εἰ ἔχεις: α) ABBOT ("Λαμπτό"). Λαμπτός πρώτης, ὁ καρπός ἔχει σχῆμα ἐπιτημῆκες και φέρνει πολλές τούχες. Μέγεθος μεσαίο. Μέσο δάρος 60 γρ. Πολλὰ παραγωγαὶ ποικιλία. Ο πιὸ ἀριψατικός καρπός.

ΟΤΑΝ ΧΙΟΝΙΖΕΙ ΣΤΑ ΒΟΥΝΑ

γιωνιστική διάθεση! Κατεβάζουν γρήγορα τὰ κιονοσάνιδα ἀπὸ τὴν οκάρα και... παίρνουν θέσεις γιὰ φωτογράφηση! Οι μηχανές, δυὸ φωτογραφικές μηχανές, δουλεύουν ἀσταμάτητα. Τσάφ—τσάφ, τσάφ, τσάφ τσάφ—τσάφ. Τελειώνουν. Σαναβάζουν τὰ πράγματα στὴ οκάρα. Μπαίνουν οιδὸ αὐτοκίνητο και παίρνουν τὸ δρόμο τῆς ἐποτροφῆς. Στὴ Θεσσαλονίκη ἔχει νὰ γίνει τὸ «οῶσε» μὲ τὶς ἔμπρακτες ἀφηγήσεις τους γιὰ ὄμαλὲς και ἀνώμαλες καταβάσεις στὶς κιονοδρομικὲς πλατωσίες τοῦ Βερμίου.

Τὰ στιγμιότυπα δὲν τελειώνουν. Είναι πολλά. Είναι ποικίλα. Είναι διασκεδαστικά ἢ ἀπλῶς ἐνδιαφέροντα. Μερικοὶ ἀνεβαίνουν στὰ κιονισμένα βουνά μας γιὰ τὸ κατήρι τῶν παιδιῶν τους, ποὺ

πιὸ ἀργὰ ἀπὸ τὴν ABBOT. Καρπός δ) BRUNO (Μπροσόνο). Λαμπτές πολὺ ἐπιψήκης. Μὲ ἐπιδερμίδα πιὸ σκούρος χρώματος και μὲ πυκνές κοντές τρίχες. Ωριμάζει γρήγορα δὲ τὴν διέτη ἀπὸ τὸ Φυγεῖο. Πολὺ παραγωγαὶ γιὰ MONTY (Μόντο). Η πιὸ ἀνθεφόρος ποικιλία. Μέγεθος καρποῦ σχετικῶν μικρό. Ωριμάζει δὲ την 4) HAYWARD (Χαϊβούρνο). Λαμπτές, δύσμια. Καρπός χρυσός. "Εχει δάρος 80—90 γραμ. Διατηρεῖται καλά, μέσα και ἐξω ἀπὸ τὸ Φυγεῖο.

7. Συγκομιδὴ και διατήρηση

Χρόνος συγκομιδῆς τέλη Οκτωβρίου, ἀρχὲς Νοεμβρίου. Ωριμάζει θετέρα ἀπὸ μερικές μέρες. Διατηρεῖται σὲ κοινές ἀποθήκης ἐνα μήνα και σὲ Φυγεῖα 5—6 μήνες.

δριῶς, ἀπὸ τὴν δεύτερη κιόλας ἀνάβαση φρενιζούν νὰ τὰ «φορούσουν» σὲ κάποια γιαγιά, ἀδερφή, γειτόνισσα. Κάποιοι ἐπιχειροῦν τὴν ἀνάβαση χωρίς ἀλυσοσίδες και μένουν στὸ δρόμο. Πολλοὶ κουβαλιοῦνται ἀφογα κουστουμαρισμένοι και κάνουν τὸν καιρὸ τους φάκνεντας γιὰ ροῦχα δανεικά. "Άλλοι, ἀπληροφόρητοι, ἔξαρμοῦν, διταν δὲν ὑπάρχει οὔτε πιθανὴ κιονισμένης γῆς. Συμπερασματικά. Οἱ τρανουσόπλεις, προπαντός ή Αθήνα, ἔκτος ἀπὸ τὶς ἐλαφρότητες πολλῶν σειρῶν (σήριαλ), τὰ κάποια ἀνεύθυνα φθηνὰ λογοπαίγνια τοῦ «Κάθε μεσημέρι», μᾶς σιέλνουν και κάτι γνήσιο ἀληθινό, χρήσιμο, τοὺς πρωτευουσιάνους «κλώσυν» τῶν κιονοδρομῶν γιὰ ψυχαγωγία μας!

Η παδολογική άντιμετώπιση

1. ΓΕΝΙΚΑ

Οι μαστοί είναι: άδενες πού χρηστηρίζουν τὰ θηλαστικά. Βρίσκονται: καὶ στὰ δύο φύλα. Είναι: άτροφικοί στούς ἄνδρες καὶ ἀνεπτυγμένοι στίς γυναικες. Τὸ ἔκχριμά τους, τὸ γάλα, έίναι ἀπαραίτητο γιὰ τὴν τροφὴ τοῦ νεογέννητου. Ο ἀρθρίδες τῶν μαστῶν διαφέρει: σὲ κάθε θηλαστικό.

Στὸν φυσιολογικὸν ἄγνωμα πάραχε: ἔνας ζευγάρι μαστῶν καὶ κάθε μαστός ἔχει: καὶ μία θηλή. Μπορεῖ δημοσία νὰ ὑπάρχουν τρεῖς καὶ τέσσερες μαστοί ὑποτοπώδεις (πολυμαστία) ή νὰ ὑπάρχουν δύο μαστοί καὶ νὰ ἔχουνται ἀνάπτυξη περισσότερων θηλῶν (πολυθηλία). (Ἀνώριαλη ἀνάπτυξη τῶν μαστῶν κατὰ τὴν ἐνδομήτριο ζωὴ τοῦ ἐμβρύου). Οι μαστοί δρίσκονται: στὸ πρόσθιον θωρακικὸν τοίχωμα ἀνάλειται ἀπὸ τὸ χεῖλος τοῦ στέρεου καὶ τῆς προσθήτης μαστιχλιαίας γραμμῆς. Αναπτύσσονται: κατὰ τὴν ηση καὶ μᾶλιστα ἀπὸ τὴν ηλικία τῶν 10—15 χρόνων. Λγόνουν στοὺς δευτερογενεῖς γεννητικούς χαρακτῆρες. Αποτελοῦνται: ἀπὸ δύο ήμιτροφυρικές προεξοχές τοποθετημένες στὴν ἀνωποριακὴν περιοχὴν τοῦ θώρακα. Ή παχυσαρκία παίζει: μεγάλο ρόλο στὴν ἀνάπτυξη τους, γιατὶ τὸ λίπος στὶς γυναικες συγκεντρώνεται σ' αὐτούς. Τὸ μέγεθός τους ἔχεται: ἀπὸ τὴν φυλὴν καὶ τὴν ηλικία. Στὴν νεαρή γυναικα καὶ οἱ μαστοί είναι μικροί καὶ μεγαλύνουν ὅταν ἐμφανισθεῖ ἡ ἐπιγενεργεία γιὰ νὰ γίνουν μεγαλύτεροι: στὸν θηλαστικὸν καὶ ἐν συνεχείᾳ νὰ ἀτροφίσουν στὴν αλτημακτήριο ηλικία. Οι μαστοί στὴν νεαρή γυναικα είναι: ακληροί, ἔνων στὴν γυναικα ποὺ θηλάζει: είναι: μικλακοί. Ο ἀρστερὸς μαστός μπορεῖ νὰ είναι μεγαλύτερος ἀπὸ τὸν δεξιό. Στὴν μεγάλη ηλικία οἱ μαστοί ἀτροφοῦν καὶ γίνονται: πλαδαροί.

2. ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΙΡΕΖΟΥΝ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΜΑΣΤΟΥ

Οι μεταβολές τοῦ μαστοῦ δρίσκονται: κάτω ἀπὸ τὴν ἀποδρασηγόρησιν παραγόντων καὶ μᾶλιστα δριμούς καθών.

α) Οι ωσθήκες σημαινέχουν πολὺ στὴν ἀνάπτυξη τῶν μαστῶν διό-

τοῦ μαστοῦ

τι παράγουν σύστις ποὺ λέγονται: οἰστρογόνες, οἱ ὄποιες προκαλοῦν διόγκωση τῶν μαστῶν καὶ ἐπιμηκύνουν τοὺς γαλακτοφόρους πόρους. Επίσης καὶ ἡ προγεστερόνη προκαλεῖ τὴν ἀνάπτυξη αὐτῶν. Τὸ στις εἰς μετίκησης ἀποδροῦντας μαστούς διαπιστώνεται: ἀπὸ τὸ γεγονός τῆς

Τοῦ κ. "Αρη Παπανικολῆ Δυντοῦ τῆς Χειρ. Κλινικῆς τοῦ Νοσοκομείου Ναούσης

ἀναπτύξεως τῶν κατὰ τὴν ηση. Οὕτως ἀρχίζει: ἡ ωσθητικὴ λειτουργία. Ἀγ κέφουμε τὶς ωσθήκες σὲ μικρὰ θηλαστικὰ ζῶντα ή διόγκωση τῶν μαστῶν ἐπιστρέψει. Επίσης ὁ εύγονος εἰσιτρόπος τῆς νεαρῆς γυναικεᾶς, δηλαδὴ ἡ ἀφιέρεση τῶν ώθηκων ἐμποδίζει τὴν ἔξαλλην των. "Ἄν χορηγήσουμε τὴν ὄριμην ποὺ δηγάζει: ἡ ωσθήκη, στοὺς ἄνδρες ποὺ πάσχουν ἀπὸ καρκίνο τοῦ προστάτη τότε γίνεται: τὸ ἔξης παραδόξο. "Έχουμε τὴν ἀνάπτυξη τῶν μαστῶν αὐτῶν (γυναικομαστεῖα). Οἱ μεγάλες δόσεις εἰστρογόνων προκαλοῦν παθολογικὴν ἀνάπτυξη τῶν γαλακτοφόρων ἀδένων καὶ σχηματίσουν κύστες. Ή δὲ κλινικὴ μας πεῖρα μῆδε διδάσκει: πώς στὸν καρκίνο τοῦ μαστοῦ πρέπει: νὰ κάνουμε ωσθητικήν.

β) Η ύπόφυση τοῦ ἔγκεφαλου ἐπιδεικνύει στὴν ἀνάπτυξη τῶν μαστῶν καθώς καὶ τὰ ἐπιγεφρίδια καὶ ὁ θυρεοειδής ἀδένας.

γ) Ο πλακοῦς παίζει: μεγάλο ρόλο στὴν διόγκωση τῶν μαστῶν καὶ στὴν ἔκκριση τοῦ γάλακτος. Ο πλακοῦς κατὰ τὴν περίοδο τῆς ἐγκυμοσύνης γίνεται: πηγὴ ἐνεργείας οἰστρογόνων καὶ γονιαδιστρόπων ὄργανων οἱ ὄποιες αὐξάνουν τὸ μέγεθος τῶν μαστῶν σὲ ἀρκετὸν διαθυμό. Γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῶν μαστῶν ἀπαιτούνται: τρεῖς ὄριμοις. Τὰ οἰστρογόνα καὶ ἡ προγεστερόνη ποὺ παραγοῦνται: ἀπὸ τὴν ωσθήκη καθώς καὶ ἡ προλακτίνη ποὺ ἔκρινεται: ἀπὸ τὴν ύπόφυση τοῦ ἔγκεφαλου.

3. ΕΚΚΡΙΣΗ ΓΑΛΑΚΤΟΣ

Στὸ τέλος τῆς ἐγκυμοσύνης καὶ δύο μέρες μετὰ τὸν τοκετὸν ἔκκρινονται: ἀπὸ τοὺς μαστούς λίγες ποσότητες υγροῦ. Τὸ υγρὸν αὐτὸν λέγεται: πύρα καὶ περιέχει: ἀντισάμπικτα δηλαδὴ σύστις ἀπαραίτητες γιὰ τὴν μικρὰ τοῦ δρέφους καὶ γιὰ τὴν ἀποδολὴ τοῦ περιεχομένου τοῦ ἐντέρου τοῖς πρώτες κενιδώσεις ποὺ λέγεται: μηχανισμό. Τὸ υγρὸν αὐτὸν τὶς 10 λίρες τῆς λογικῆς αὐξάνεται: σὲ ποσότητα καὶ γίνεται: πιὸ άραιό. Ο νικαντέται: μεταβατικὸν γάλα. "Γιατροί τὸ γάλα ἀποκτᾶ τὴν κανονική του σύστασην.

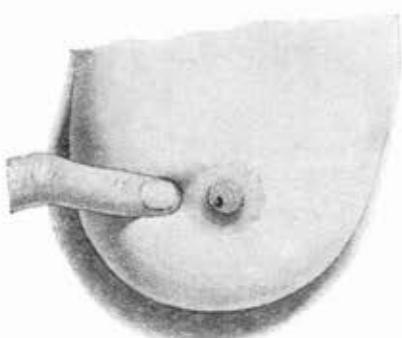
Τὸ γάλα τῆς μητέρας είναι: ἡ πιὸ θαλαίστα τροφὴ τοῦ νεογέννητου. Ή ποσότητα καὶ ἡ ποιότητα αὐτοῦ διαφέρει: ἀπὸ γυναικαῖς σὲ γυναικαῖς καὶ ἔχεται: ἀπὸ τὴν τροφὴ τῆς γυναικαῖς, τὴν ἐργασία της, τὴν μητρότητα, τὴν κοινωνικὴ της θέση. Τὸ γάλα ἀποτελεῖται: ἀπὸ πιτενές, υδατάνθρακες, λίπη, νερό, διαταρίνες ἀσθέστιο κλπ. Πολλὰ γάλακτα ἀπορροφοῦνται: καὶ δρίσκονται: μέσα στὸ γάλα ψάριακα, ἡ πανικλίνη, οἱ τετρακυκλίνες, ἡ κορφήσινη καὶ ἡ νικοτίνη, τὰ ἀντιστατικαῖς καὶ κυρίως τὰ ἀντιπηγκτικά. Σὲ μητέρες ποσότητες δὲν προκαλοῦν διαταράχες, ἀλλὰ σὲ μεγάλες δόσεις: θέτουν τὰ κίνδυνο τὸ νεογέννητο. Γιὰ αὐτὸν οἱ θηλάζουσες γυναικεῖς δὲν πρέπει: νὰ κάνουν κατάχρηση τοῦ καπνοῦ τοῦ καφέ καὶ τῶν ἀνωτέρω φαρμάκων. Επίσης δριτιένες φράξεις δόσων είναι: οἱ ντοιάτες, τὰ κορικύδια καὶ τὰ κουκιά δταν τρόγονται: ἀπὸ τὴν θηλάζουσα μητέρα μπορεῖ νὰ προκαλέσουν γαστρεντερικὲς διαταράχες εἰς τὸ νεογέννητο (διάρροες). "Εχει: ἀποδειχθεῖ, δηλαδὴ τοῖς παράγοντας δριμοκακής καὶ νευροκακής φύσεως ἐπηρεάζουσι τὴν ἔκκριση τοῦ γάλακτος. Μέχρι: στις γυναικαῖς παραγόντες των δὲν ἔχει: ἀπόλυτα διαλευκανθεῖ.

4. ΟΙ ΠΑΘΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΑΣΤΟΥ

Αύτές είναι: α) ἴνωδης κυστικὴ (μαστοπάθεια δ) ἡ γαλακτοφορίτιδα γ) ἡ δέσια πυρόδης μαστίδη δ) τὴν φυλακτίωση τοῦ μαστοῦ καὶ ε) ἡ σύρηλη. Μετὰ ἔχουμε τὶς καλογύθεις διογκώσεις, τὸ ίνωδικό, τὸ θηλακτικό, τὴν ἀδενοτικήν διερπλακσία καὶ τέλος τὸν καρκίνο τῶν μαστῶν.

β) Οι ἴνωδης κυστικὴ μαστοπάθεια: ἀποτελεῖ τὴν πιὸ συνηθισμένη ἀσθέταις τοῦ μαστοῦ, σὲ γυναικεῖς.

κατά τὴν διάρκεια τῆς καινοτήσιας ζωῆς τους. Ήδη όποι 10 γυναίκες στις 100 παρουσιάζουν τὰ συμπτώματα τῆς ἀσθένειας αὐτῆς πρὶν σταματήσει ἡ ἐμφιγμορρυσία τους. Μετά τὴν κλιμακτήρα τὰ ἥλικια σπανίως παρουσιάζεται. Η ἀσθένεια αἰσθάνεται πόνος. Στὸ μαστό ἐμφανίζεται μικρές Φηλαχτίτες διογκώσεις. Ο πόνος εἶναι περιδικός καὶ γίνεται ἐνσχλυγικός διαχειρίζεται ἡ ἐμφιγμορρυσία καὶ ὑποχωρεῖ μὲ τὴν ἔναρξην της. Μικρές διογκώσεις Φηλαχτίτες σὲ μία περιοχὴ τοῦ μαστοῦ ἢ σὲ δύο τὴν ἔκταση τοῦ ἐνός ἢ καὶ τῶν δύο μαστῶν. Η θεραπεία γίνεται διὰ παρακεντήσεως τῶν μεγάλων κύστεων καὶ μὲ χειρούργικὴ ἀφαίρεση τοῦ προσδεδληγμένου τιμητικοῦ. Τὰ ἄποινα αὐτὰ ποὺ πάντουν ἀπὸ τὴν νόσο αὐτὴν ἔχουν μεγαλύτερη πιθανότητα νὰ ὑποστηθούν πορέ τὸν καρκίνο τοῦ μαστοῦ. Γι' αὐτὸν πρέπει νὰ παρακολουθοῦμενται: συστηματικῶς.

Επιφύλων μαστοῦ

ε) Η γαλακτοφορίτιδα. Εμφιγμένεται τὶς πρώτες μέρες μετὰ τὸν τοκετό καὶ δραίνεται στὴν κατακράτηση τοῦ γάλακτος. Ο μαστός πρέπει πόνο, τὸ δέρμα τοῦ γίνεται κόκκινο καὶ διογκώσεις. "Οταν μὲ τὸν θηλαστὸ δένει ἐπέρχεται ἡ κένωση τῶν μαστῶν ἀπὸ τὸ γάλα, προκακλοῦσι τεχνητὴ κένωση ἴμετος" (Συζήστρες).

γ) Οξεία πυρώδης μαστίτιδα. Λόγη ἔχει σχέση μὲ τὴν γαλουχία. Αποτελεῖ δὲ ἐπιπλοκή αὐτῆς. Αἴτια εἶναι ὁ πρακτικισμός τῆς θηλῆς καὶ ἡ εἰσόδος μικροβίων κυρίως σταφυλόκοκκων. Μπορεῖ νὰ προέλθῃ ἡ μόλυνση ἀπὸ μικρόδια ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὸ ίδιο τὸ δρέπος ποὺ θηλάζεται. Ο μαστός προκαλεῖ πόνο διογκώσεις καὶ τὸ δέρμα τοῦ κοκκινίζει. Η θεραπεία τοῦ μαστοῦ εἶναι μεγάλη. Παρουσιάζεται φίγος

καὶ σὲ μαστηκάδεις λειψαδένες διστριγμώνται.

Η συντηρητικὴ θεραπεία συνίσταται στὴν ἐφαρμογὴ θεραμών ἐπιθεμάτων καὶ στὴν χορήγηση ἀντιδοτῶν. Εάν δὲν ὑποχωρήσουν τὰ ἀνωτέρω συμπτώματα ἵξελέσσεται σὲ ἀπόστημα τοῦ μαστοῦ καὶ τότε ἐπειδόπομενοι χειρουργικῶς καὶ προσθίνομε στὴν διάνοιξη τοῦ ἀποστήματος (Εἰκόνα 2).

Λάνοιξη ἀποστήματος μαστοῦ.

δ) Η φυματίωση τοῦ μαστοῦ. Σπανίως ἔμφανίζεται. Είναι συνήθης στὸν ἄντρα μαστό. Παρουσιάζεται ὑπὸ μισθρῆς ἀποστήματος χωρίς νὰ ἔχουμε πόνο, πυρετό, ἢ φίγος. Η θεραπεία εἶναι ἡ ἀντιφυματικὴ ἀγωγὴ.

ε) Η σύφιλη τοῦ μαστοῦ. Σπανίστωται πάθηση. Σπανίστωται πάθηση.

ζ) Λοιπὲς παθήσεις. Έκτός ἀπὸ τὶς ἀνωτέρω ἔχομε τὶς ἀνόδινες διογκώσεις τοῦ μαστοῦ, σὲ ἕλικα, τὸ θήλαρικό καὶ τέλος τὸν καρκίνο. Η διαφορετικὴ διάγνωση θὰ γίνει ἀπὸ τὴν ἥλικική ἔξταση, τὸν μαστογράφο, τὴν λειψαδογραφία καὶ στὸ τέλος χειρουργικῶς μὲ τὴν ἀφρίση τοῦ προσδεδληγμένου μέρους γιὰ νὰ σταλεῖ στὸ παθολογικοτομικὸ τετράμηνο πρόβειοφίκη.

Η πιθανὴ ἀνακοίνωση τοῦ καρκίνου ἔγινε ἀπὸ τὸν Ιπποκράτη ὁ ὅποις ἀναφέσει περίπτωτη διασωτική ἀπὸ τὸ "Λόδγυρα ποὺ ἔιτανες κινηρραγία ἀπὸ τὴν θηλή τοῦ μαστοῦ. Μετὰ ἀπὸ τὸν καρκίνο τῆς μήτρας, τῆς στοματικῆς κοιλότητας καὶ τοῦ δέρματος ἔρχεται ὁ καρκίνος τοῦ μαστοῦ. Γύρω στὶς 30.000 Αἰτιακήδες πεθάνουν κάθιο γρόνο ἀπὸ τὸν καρκίνο τοῦ μαστοῦ.

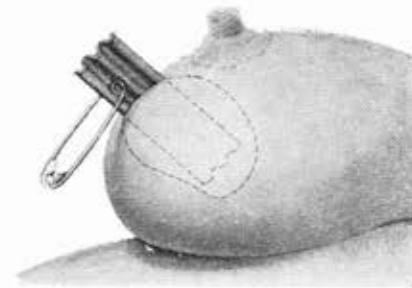
Η ἀσθένεια αὐτὴ προσβάλλει 250.000 γυναίκες κάθιο γρόνο σὲ διλόκληρο τὸν κόσμο. Οι παγκόσμιες στατιστικὲς δείγμους διὰ τὰ περιστέρα θύμιατα αὐτῆς τῆς ἀσθένειας εἶναι ἥλικιας περίπου 30—41 ἔτην. Αὐξάνεται δὲ συγχέτεται σὲ γρόνια τῆς ἀναπαραγωγῆς, χωρίς

νὰ παύσει μὲ μικρότερη συγγένεια νὰ ἔμφανίζεται μετὰ τὴν ἐμφιγμόπαυση.

Περισσότερο συγγένεις εἶναι ὁ καρκίνος τοῦ μαστοῦ στὶς ἀνύπαντρες καὶ τονίζω, σὲ αὐτές ποὺ γέννησαν καὶ δὲν θήλασαν διὰ ἡγκυροσύνη καὶ ὁ θηλασμὸς προστατεύουσαν τὸν μαστό. Γενικῶς οἱ γυναίκες ποὺ θήλασαν συνολικὰ 36 μῆνες ἢ σὲ αὐτές ποὺ σταμάτησαν ἐνωρίς ἡ ἐμφιγμορρυτίκη ἔχουν ἔλαχιστες πιθανότητες νὰ προσβληθοῦν ἀπὸ καρκίνον τοῦ μαστοῦ. Επίσης ἔχουν δύο καὶ τρεῖς φορὲς περισσότερες πιθανότητες νὰ πάθουν καρκίνο τοῦ μαστοῦ οἱ ἀτεκνες (στεῖρες) καὶ οἱ γυναίκες ποὺ γέννησαν σὲ ἥλικια ἄνω τῶν 28 ἔτων. Επίσης νεαρές γυναίκες ποὺ πήραν οιστρογόνα ὑπὸ μισθρῆς ἀντισταλγραπτικῶν διεικίων ἔχουν λιγότερες πιθανότητες νὰ πάθουν καρκίνο τοῦ μαστοῦ.

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΑ.

Τὸ αἴτιο εἶναι μελλοντικός θρησκευτικός, διότι δὲν ἔμφανίζεται πρὶν ἀπὸ τὴν θηλή. Στὴν κλιμακτήρια ἥλικια εἶναι πιὸ συχνός. Προτιμάει τὶς ἀτεκνες καὶ ἀνακτέλλεται μετὰ τὴν ώρα θηλακτοτομή. Η συνύπαρξη τοῦ καρκίνου μὲ τὴν ἐγκυροσύνη καὶ τὸν θηλασμὸν εἶναι πολὺ μικρή. Η κληρογομικότητα πατέρες μεγάλος ρόλος. Είναι τέσσερις φορὲς συχνότερες ὁ καρκίνος τοῦ μαστοῦ στους καὶ εὐθείας ἀπογόνους.

Διασειδίνωση τοῦ ἀποστήματος

ΣΥΜΠΤΩΜΑΤΑ

Πάνω ἀπὸ ποσοστὸ 80% ὁ καρκίνος τοῦ μαστοῦ κάνει τὴν ἔμφανίση του μὲ τὴν μισθρή δύγκων ποὺ σὲ ἀναλογία 00—95% γίνεται ἀντιληπτός ἀπὸ τὴν ίδια τὴν γυναίκα. Τὰ συμπτώματα αὐτὰ θὲν ὁ διηγητής τὴν δραματητὴ γυναίκα σὲ ποσοστὸ μόνον 10% σὲ γυνατρὸ δὲν ἔκκρινε τὴν θηλή της ποσοστὸ 8%.

Οι γυναίκες τῆς μέσης ἥλικιας, ■ Συνέχεια στὴ σελίδα 31

'Αποκριάτικο «"Αλμπουμ»

Τό πρώτο «βάπτισμα». Τό 1929 δ. Τρύφων Χατζητρύφων μὲ στολὴ γενίτσαιον.

Μέ άναμνήσεις τοῦ
Τρύφ. Χατζητρύφων

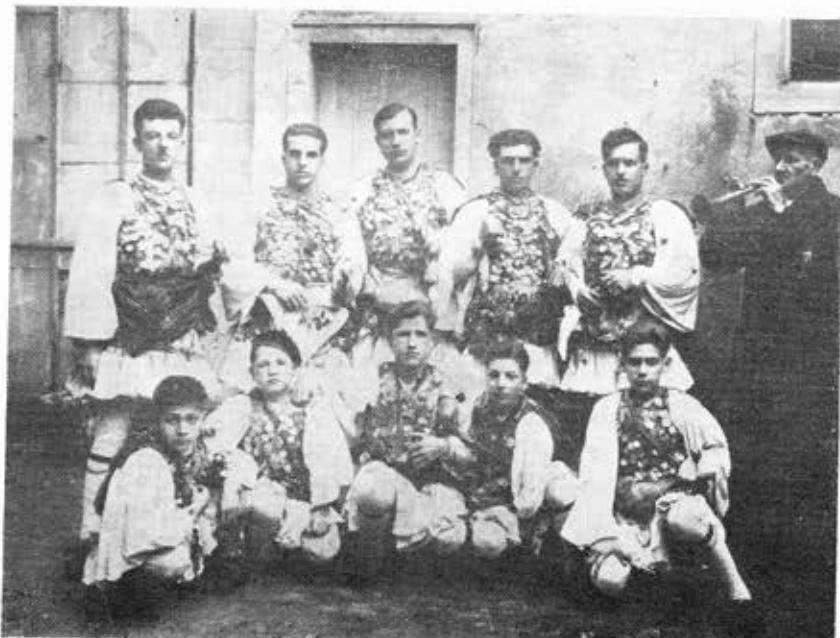
ΑΠΟΚΡΙΕΣ τοῦ 1933. Γενίτσαιοι χορεύουν στὸ «Κιόσκι». Στὴ μέση διακρίνεται ὁ δήμαρχος κ. Φιλότας Κόκκινος.

Οι σελίδες αύτὲς εἶναι άφερομένες οιόν κ. Τρύφων Χατζητρύφων καὶ εἰδικώτερα στὴ δράση του σχετικὰ μὲ τὶς διάφορες ἀποκριάτικες ἐκδηλώσεις. Σὲ ἔναν ἄνθρωπο ποὺ ἀγαπᾷ τὸ γυνήσιο ἀποκριάτικο ναουσαίκο γλέντι, καὶ ἡταν στὸ παρελθόν ἔνας ἀπὸ τοὺς βασικώτερους ὄρ-

Γράφει ὁ κ. Κ. Νίκου

γανωτὲς καὶ πρωταγωνιστὲς τῶν χορευτικῶν συγκροτημάτων καὶ ἐκδηλώσεων τῆς ἑποχῆς ἐκείνης.

Ο Τρύφων Χατζητρύφων γεννήθηκε τὸ 1919 στὴ Νάουσα καὶ εἶναι γόνος παλιᾶς ναουσαίκης οἰκογένειας. Πῆρε τὸ πρῶτο ἀποκριάτικο βάπτισμα, ὅταν ἔγινε γιὰ πρώτη φορὰ «γενίτσαιος» σὲ ἡλικία ἐννέα ἔτῶν. Στὰ χρόνια ἐκεῖνα ὑπῆρχε ἔνα συγκρότημα «γενίτσαιον» καὶ ἔνα ἄλλο, τὰ λεγόμενα «τουρκάκια» χωρὶς βέβαια νὰ λείπουν τὰ σατυρικὰ συγ-

ΑΠΟΚΡΙΕΣ 1934. Ορθιοί ἔξι ἀριστερῶν: Ματζίοντς Στέφανος, Κοινῆς Γεώργιος τοῦ Δημητρίου, Τσιτσανῆς Κεντρούς, Σεραπεῖη Γεώργιος, Μέσος Κεντρικοίς έξι ἀριστερῶν: Καρδερίτσας Ἀπόστολος, Οίκονόμου Κεντρούς (†), Μπαλκαμπάς Στέφανος, Χατζητρύφων Τρύφων, Σεραπεῖη Δημήτριος καὶ Βογιατζῆς Δημήτριος (Φραγνοπάπτης) (†).

κροτήματα καὶ τὰ καρναβάλια.

Από τὸ 1940 ἀρχίζει μὰ νεκρὴ περίοδος γιὰ τέτοιου εἰδούς ἐκδηλώσεις, μέχρι τὸ 1948. Τὴν χρονιὰ ἀντὶ, παρ' δῆλο ποὺ ἡ κατάσταση δὲν ἦταν πρόσφορη, ὁ Τρύφων Χατζητρύφων μὲ δικῆ του πρωτοβουλία, ὅργανώνει ἀποκριάτικο γλέντι στὸ ἑργοστάσιο τοῦ Λαναρᾶ μὲ ζουρνάδες, νταούλια καὶ χορούς. Ἡταν μὰ γλυκιὰ νότια στὶς δύσκολες ἐκεῖνες μέρες καὶ ἔνα δεῖγμα τῆς προσπάθειας τοῦ κ. Χατζητρύφων γιὰ τὴν διατήρηση τῆς παραδόσεως.

Τὸ 1956 δημιούργησε τὸ πρῶτο συγκρότημα στὴ Νάουσα μὲ «παπούδικα». Συνάντησε ἀρκετὰ προβλήματα, κυρίως οἰκονομικά, κατώρθωσε δῆμος νὰ τὰ ξεπεράσει μὲ τὴν βοήθεια τῶν τότε δημοτικῶν ἀρχῶν καὶ τοῦ ΤΟΝ. Ἔνα ἄλλο στοιχεῖο ποὺ θὰ πρέπει νὰ ἀναφερθῇ, εἶναι ὅτι τὸ 1956 πρόσθεσε τὴν «μπούλα» στοὺς «γενίτσαρους», πρᾶγμα ποὺ γινόταν βέβαια πολὺ παλιότερα, ἀλλὰ στὰ τελευταῖα χρόνια εἶκε ξεχαστεῖ.

Οἱ φωτογραφίες ποὺ δημοσιεύονται παρακάτω ἔχουν κατὰ κάποιον τρόπο μὰ χρονολογικὴ σειρά

Θὰ ἥθελα νὰ δώσω στοὺς ἀναγνῶστες τῆς «Νιάουστας» καὶ εἰδικότερα στοὺς παλαιότερους, τὴν εὐκαίρια νὰ θυμηθοῦν παλιοὺς φίλους καὶ παλιές καλές ἐποχές.

Ἐξ ἄλλου ἡ ἀναδρομὴ αὐτὴ στὶς ἀπόκριες τοῦ τότε ξεσκεπάζει μὰ ρίζα, στὸ δένδρο τῆς ὁποίας, ἀνθίζουν ἀκόμη τὰ κλαδιά.

Τὶς φωτογραφίες μᾶς πρόσφερε εὐχαρίστως, ἀπὸ τὸ προσωπικό του ἀλμπουμὶ ὁ κ. Τρύφων Χατζητρύφων, ἔνας ἀπὸ τοὺς κυριώτερους ὅργανωτές καὶ πρωταγωνιστές τῶν χορευτικῶν συγκροτημάτων καὶ ἐκδηλώσεων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

ΑΠΟΚΡΙΕΣ 1938. "Ορθοί (ἐξ ἀριστερᾶς): Κατσιώκαλης Γεώργιος, Γραβογιαννάκης Ντότσης (†), Μέσος Γεώργιος, Ήλιος Σπήρος, Ζάχος Χοήστος (†), Χονός Αλέξανδρος, Μέσος Κονύνος τοῦ Γεώργιου, Δημοσῆς Χοήστος, Μίκας Κονύνος, Καρυδᾶς Ηέτος, Μπουτούνης Βασιλείος, Οίζονόμον Κον., (†). Άναμεσα στοῖς μαρούσι, ποὺ κάθονται μπροστά διακρίνονται ἐξ ἀριστερᾶς οἱ ἔζης: Κολτούκης Πτολεμαίος, Μπαλκανιάς Στέφανος (†). Τοιμανταφύλλον Ιοάννης τοῦ 'Αντωνίου, Μπιζάνης 'Αντώνιος τοῦ Κονύνον, Ζιώτας Δημήτοιος (†), Κατσιώκαλης Μηνύς καὶ Σιούγγαρης Σταύρος τοῦ Ιοάννου."

20 ΜΑΡΤΙΟΥ 1954. Είναι οἱ πρότεινες 'Απόκριες ποὺ γιορτάζονται μὲ γενίτσαρους μετά τὸν πόλεμο. Λαμβάνονται ἐξ ἀριστερᾶς: Χατζητρύφων Τρύφων, Μελιόνης Κονύνος (†), Παπακωνσταντίνος Δημήτορις, Μπουτούνης Βασιλείος, Τοφοφῆς Δημήτορις, Μπαλκανιάς 'Αλόστολος τοῦ Φιλίππου, Καρδερότσας 'Αλόστολος καὶ Μάντσιος Κονύνος τοῦ Νικολάου. 'Οργανωταίτες είναι οἱ: Μίκας Ιοάννης ἀπὸ τὴν 'Ηράκλεια Σερρῶν (Ζουρνάς) καὶ Ήλίας Τάνγκης (νταούλη).

Ο ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΑ "ΤΡΙΑ ΠΗΓΑΔΙΑ,,

Έδω και λίγα χρόνια πριν ήταν η προσπάθεια για την άναπτυξή του χειμερινού τουρισμού. Η «τριφή» αυτή έχει μεγαλύτερη διαρύτηρα για τη Νάουσα, στην οποία αυτή ή ίδια είχε ριχθεί πριν 40 περίπου χρόνια. Τότε (1935) άνακαλύφθηκε όποιας Νάουσαίους για πεθεσία των Τριών Πηγαδιών, ή όποιας σύμφωνα με μελίτες των ειδικών υποτελεί την ίδιαν: καὶ ταπεισία γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ χειμερινοῦ τουρισμοῦ.

Γιὰ τὴν προσπάθεια αυτὴν και ειδικότερα γιὰ τὰ «Τρία Πηγάδια» και τὰ πλεονεκτήματά του, ο πρόεδρος του Ε.Ο.Σ. Ναούσης κ. Μ.γ. Σενθίδης μάζι γράψει:

«Εύρυτατα είναι τὰ περιθώρια άναπτυξίεως τοῦ χειμερινοῦ τουρισμοῦ στὴν χώρα μας καὶ όπωσδήποτε στὴν περιοχὴ τῶν Τριών Πηγαδιῶν Ναούσης διότι υπάρχουν δλες οι κατάλληλες προϋποθέσεις.

Η περιοχὴ ύπερέχει όλων τῶν χιονοδρομικῶν κέντρων τῆς Ελλάδος. Στὰ Τρία Πηγάδια ύπάρχουν δλες οι προϋποθέσεις γιὰ τὴν διεξαγωγὴ όλων τῶν διεθνῶν αγώνων χιονοδρομίας. Τουριστι-

ΤΟῦ προέδρου τοῦ ΕΟΣ
Ναούσης κ. Μιχ. Ξανθίδη

κῶς θὰ καλύψει δχι μόνον τὶς άναγκες τῆς Ελλάδος, άλλα θὰ προσελκύσει ιδίως τὸν χειμώνα καὶ τουρίστας ἐκ τοῦ ἑπτετερικοῦ Έπλογὴ ἀπὸ τὸν ἡλληνικὸ χῶρο ύπ' ἀριθμῷ. 1 περιοχῆς ή όποια πα-

Μία άποψη τοῦ καταφυγίου Τριῶν Πηγαδιῶν τοῦ ΕΟΣ Ναούσης

Η άναπτυξὶς τῶν Πηγαδιῶν τῆς Ναούσης θεωρεῖται ἀπὸ τὶς καλύτερες τῆς χώρας γιὰ σκὶ περιοχὲς τοῦ ἡλληνικοῦ δρεινοῦ δύκου. Καὶ τὸ μέρος αὐτὸῦ ἔχει πρέπη, είναι ή Έλβετία, ή τοποθεσία Τρία Πηγάδια δὲν έχει νὰ ζηλέψει τίποτα ἀπὸ τὰ φημισμένα τοπία τῶν ἡλβετικῶν "Αλπεων.

Ήταν μωρά τόσα χρόνια ποὺ δὲν είχαμε προσέξει ὡς τώρα τὸν χειμερινὸ τουρισμὸ ποὺ μπορεῖ νὰ άναπτυχθεῖ στὰ Τρία Πηγάδια.

προυοιάζει τὰ περισσότερα πλεονεκτήματα γιὰ τὴν συγκέντρωση ἐπενδύσεων καὶ παρουσίαση ἐνὸς όλοκληρωμένου συγκροτήματος, ἀπὸ τοὺς ειδικοὺς θεωρεῖται ή περιοχὴ τῶν Τριών Πηγαδιῶν Ναούσης. Στροφὴ στὸν χειμερινὸ τουρισμὸ καὶ ἀρχὴ τὰ Τρία Πηγάδια Ναούσης..

Αὐτὰ λέχθηκαν ἀπὸ ἐπίσημα πρόσωπα ή γράφηκαν στὶς ἐκθέσεις ειδικῶν ξένων καὶ ἐφημερίδων γιὰ τὰ Τρία Πηγάδια...

Στὴν Ελλάδα βέβαια ύπάρ-

χουν πολλὰ βουνά, ὅμως γιὰ τὴν δημιουργία πιστῶν γιὰ χιονοδρομίες χρειάζονται εἰδικές πλαγιές καὶ εἰδικές καιρικές συνθῆκες, ποὺ τὰ κιόνια νὰ κρατοῦν γιὰ μεγάλη χρονικὴ διάρκεια, ἀλλὰ καὶ κατάλληλο γιὰ χιονοδρομίες

Τὸ Βέρμιο καὶ εἰδικὰ ἡ περιοχὴ τῶν Τριών Πηγαδιῶν δίκαια χαρακτηρίζεται σὰν τὸ μοναδικὸ χωματοβούνι στὴν Ελλάδα, ἔχει τὸ προνόμιο νὰ διαθέτει πολλὲς πίστες κατάλληλες γιὰ χιονοδρομίες. Κρατάει τὸ κιόνι σὲ δλη τὴν διάρκεια τοῦ χειμῶνα ἔχει βλάσιη δργιαστική, ἄφθονα νερά καὶ παγωμένα, κυνήγι ἄφθονο καὶ ποικίλο καὶ παρουσιάζει εὔκολη προσπέλαση πρὸς δλες τὶς κατευθύνσεις.

Η περιοχὴ τῶν Τριών Πηγαδιῶν παρουσιάζει τὶς εύνοϊκώτερες προϋποθέσεις γιὰ τὴν δημιουργία κέντρου χειμερινῶν σπόρων σὲ διεθνεῖ ἐπίπεδα ποὺ συνοψίζονται στὰ κάτωθι:

XIONIA: Τὰ κιόνια στὴν περιοχὴ τῶν Τριών Πηγαδιῶν διατηροῦνται ἀπὸ τὸ Νοέμβριο ὡς τὸν Μάιο. Η σταθερότητα καὶ ἡ ποιότητα τοῦ κιόνιοῦ είναι οἱ σημαντικώτεροι παράγοντες.

ΠΙΣΤΕΣ: Τὸ κατάλληλο τῆς ἐδαφικῆς διαμορφώσεως καὶ ποικιλία ἀπὸ κατάλληλες καὶ ἐκτεταμένες πίστες γιὰ τὴν ἀσκηση τῆς χιονοδρομίας μὲν ἀνάλογες ὑψηλειτικές διαφορὲς καὶ γιὰ ἀγῶνες ἐπὶ διεθνοῦς ἐπιπέδουν.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΣ: Τὸ Βέρμιο γεωγραφικῶς βρίσκεται στὸ Κέντρο τῶν Βαλκανίων καὶ προσφέρεται εύκολωτερα γιὰ τὴν συγκέντρωση τῶν τουριστῶν καὶ εἰδικώτερα τῆς πόλεως Θεσσαλονίκης.

Τὰ Τρία Πηγάδια βρίσκονται σὲ ἀπόσταση 17 χιλιομέτρων ἀπὸ τὴν πέλη τῆς Ναούσης ποὺ συνδέεται μὲ σκυρόδυτρο δρόμο πλάτους 10 μέτρων — τελευταί

• Συνέχεια στὴν σελίδα 34

‘Η τεχνική τῆς γευσιγνωσίας

ΣΤΑ ΚΡΑΣΙΑ

Λίγο ή πολύ, συχνά ή κατά καιρούς, δλοι μας πίνουμε κρασί και άσφαλώς ποτὲ δὲν θὰ μπορούσαμε νὰ διανοηθοῦμε ἔνα καλὸ γεῦμα χωρὶς τὴν παρουσία του.

Ο ἄνθρωπος, ποὺ ἔδω καὶ μερικὲς χιλιάδες χρόνια τὸ χρονιμοποιεῖ στὴ διατροφὴ του (παραστάσεις τρυγητοῦ καὶ οἰνοποίησεως βρέθηκαν στὸν τάφο του Φαραὼ Φιᾶ Χοτέλ ποὺ ἔζησε στὴ Μέμφιδα περὶ τὸ 6000 π.Χ.), τόσο ἔξεπιμησε αὐτὸ τὸ ποτὸ ὅστε τὸ θεώρησε σὰν θεϊκὸ δῶρο. Λαοὶ καὶ τῆς ποὺ παρωχημένης ἀρχαιότητος περιλάμβαναν στὸ θεϊκὸ τους πάνθεο καὶ θεῖο τῆς σταφυλῆς καὶ τοῦ κρασιοῦ. τὸν ἀντίστοιχο μὲ τὸν γνωστό μας ρεμπέτη γιὸ τοῦ Δία καὶ τῆς Σεμέλης, τὸν Διόνυσο.

Δὲν εἶναι ὅμως ὅλα τὰ κρασιὰ «θεϊκὸ δῶρο». Τὸν βαρὺ αὐτὸν τίτλο μόνο τὰ καλὰ κρασιά μποροῦν νὰ τὸν φέρουν ἐπάξια. «Ομως τὸ καλὸ κρασὶ εἶναι ἔνα «έργο τέχνης» ποὺ φέρει τὴν οφραγίδα τοῦ ταλέντου τοῦ παρασκευαστοῦ του. Καὶ ὅπως τὰ ἔργα τέχνης ἑκτημοῦνται ἀπὸ εἰδικούς, τοὺς τεχνοκρίτες, ἔτοι καὶ τὰ κρασιὰ ἑκτημοῦνται ἀπὸ εἰδικούς ἑκτημῆτὲς τοὺς γευσιγνῶστες. Ο γευσιγνῶστης λοιπὸν εἶναι ἔμπειρος κριτὴς ποὺ μὲ βοηθὸ τὸ στόμα του ἑκτημᾶ καὶ καθορίζει τὰ προσόντα καὶ τὰ ἐλαττώματα ἔνὸς κρασιοῦ καὶ τὰ ἐκφράζει μὲ τὴν κατάλληλη ὁρολογία.

Η κημικὴ ἀνάλυση τοῦ κρασιοῦ μπορεῖ βέβαια νὰ μᾶς δώσει τὰ ἀπαραίτητα στοιχεῖα μὲ τὰ ὅποια θὰ γνωρίσουμε τὴ σταθερότητα καὶ τὴν ισορροπία τῶν συστατικῶν του ρυθμίζοντας ἔτοι ὡς πρὸς τὸν χρόνο καὶ τὸ εἶδος τίς διάφορες ἐπειβάσεις μας, ἀλλὰ δὲν μᾶς δίνει καμιὰ ἀπάντηση γιὰ τὴν γευσικότητα, γιὰ τὴν προσωπικότητα τοῦ κρασιοῦ. Τὸ μόνο κημικὸ ἔργαστήριο στὸν κόσμο ποὺ μπορεῖ σίγουρα νὰ μᾶς ἀπαντήσει, εἶναι τὸ στόμα μας. Καὶ ὅσο ποὺ ἔμπειρο καὶ εύ-

(**„η, ἃς μάδουμε νὰ ἐκτιμᾶμε τὸ κρασὶ ποὺ πίνουμε“**)

αίσθητο θὰ εἶναι αὐτό, τόσο ποὺ ἀκριβῆς καὶ λεπτομερῆς θὰ εἶναι καὶ ἡ ἀπάντηση.

Η δοκιμὴ ἔνὸς φαγώσιμου ή ἔνὸς ποτοῦ, ἐμπλέκει ἔνα σύνολο ἀπὸ διεγέρτες τῶν αἰσθήσεών μας. Οἱ διεγέρτες αὐτοὶ εἶναι τὰ διάφορα συστατικὰ τοῦ φαγώσιμου ή τοῦ ποτοῦ, ποὺ μὲ τὴ δράση τους πάνω σὲ δριμένα αἰσθητήρια ὅργανά μας, προκαλοῦν τὶς διάφορες αἰσθήσεις. Η αἰσθηση, ἔξι ἄλλου, εἶναι κάπι τὸ ὑποκείμενικό, μιὰ μορφὴ ἀντιδράσεως

θὰ περνοῦσαν ἀπαρατήρητοι. Εἶναι κατὰ κάποιο τρόπο ταλαντούχοι στὸν τομέα αὐτὸν γι’ αὐτὸ καὶ ἀμείβονται ἡγεμονικὰ ἀπὸ τὶς οἰνοβιομηχανίες.

Βέβαια ὁ συντάκτης τοῦ δημοσιεύματος αὐτοῦ δὲν φιλοδοξεῖ νὰ μεταβάλει τὸν ἀναγνώστη σὲ ἐπαγγελματία γευσιγνώστη, γιατὶ οὔτε καὶ ὁ ἴδιος ἔχει αὐτὴ τὴν ἰδιότητα. Ἐλπίζει ὅμως μ’ ὅλα αὐτὰ ποὺ ἀναφέρει νὰ δείξει κάποιο δρόμο ποὺ σιγὰ σιγὰ μπορεῖ νὰ ὀδηγήσει τόν... μερακλῆ ἀναγνώστη σὲ μὰ ποὺ τεκμηριωμένη ὀξιολόγηση τοῦ κρασιοῦ ποὺ πίνει. «Ἐτοι, ἵσως καταφέρουμε μὲ τὸν καιρὸ νὰ μὴν ἐπηρεαζόμαστε πλέον ἀπὸ τὸ περιέχον ἀλλὰ ἀπὸ τὸ περιεχόμενο καὶ μόνο. Νὰ μὴ προτιμᾶμε δηλαδὴ τὸ Α ή Β κρασὶ γιὰ τὸ εύσοχημο μπουκάλι καὶ τὴνφανταχτερὴ ἐτικέττα, ἀλλὰ γιὰ τὴν ποιότητά του καὶ μένο δικαιώνοντας ἔτοι καὶ τὶς οἰκονομικὲς θυσίες στὶς ὁποῖες υπιθάλλονται οἱ σοβαροὶ οἰνοποιοί, ἀλλὰ καὶ τὸ ταλέντο τους.

«Οταν βάζουμε στὸ στόμα μας γιὰ γουλιὰ κρασὶ νοιώθουμε μὰ γεύση στὶ δημηουργία τῆς ὥποιας ουρμετέχουν καὶ τὰ αἰσθητήρια τῆς δοφρίσεως καὶ μάλιστα σὲ πολὺ οημαντικὸ βαθμό. Καθὼς γευόμαστε τὸ κρασί, η θερμότητα τοῦ στόματός μας, οἱ κινήσεις ποὺ κάνουν τὰ μάγουλα καὶ ἡ γλῶσσα μας, διώχνουν πρὸς τὸ δοφρητικό μας κέντρο ἀπὸ τὴν διοισθορινικὴ ὁδό, τὶς πιητικὲς οὐσίες ποὺ ἀποτελοῦν τὴν δομὴ αὐτοῦ τοῦ κρασιοῦ. Ἀλλὰ καὶ

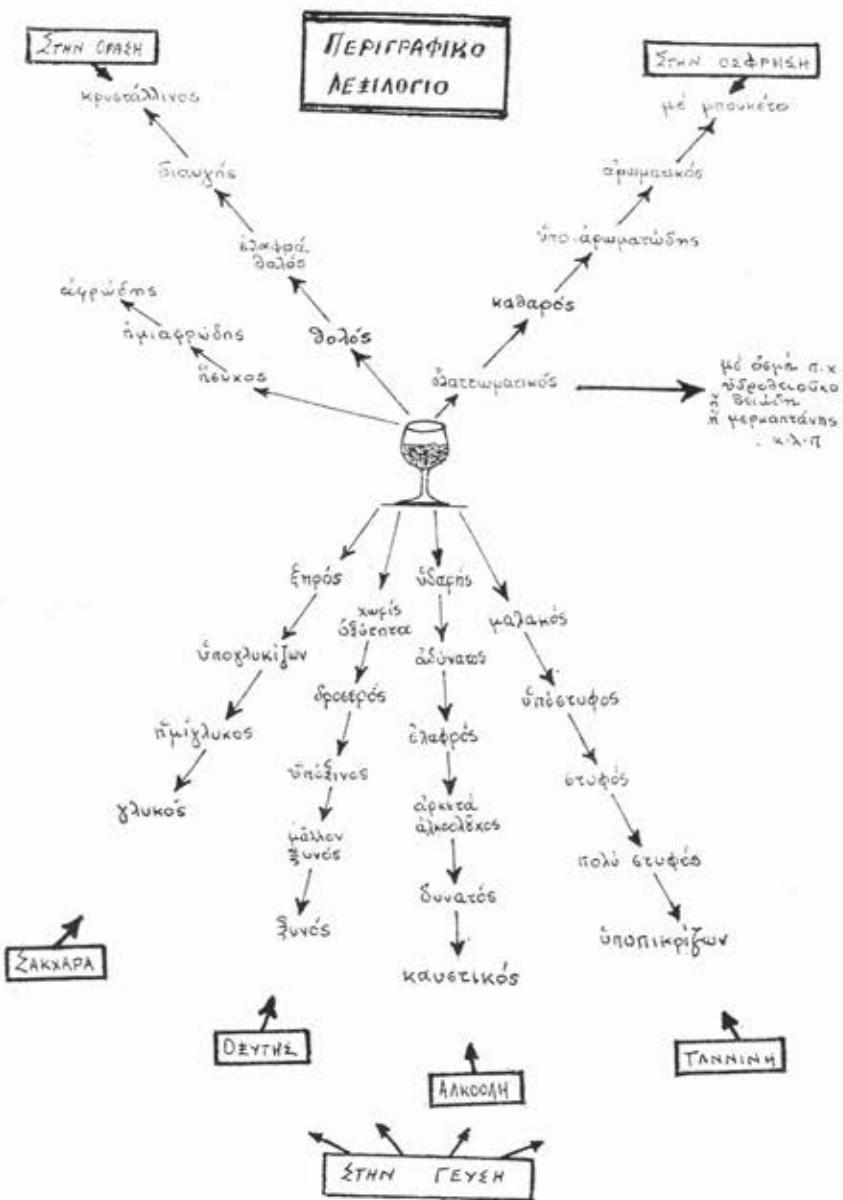
άφοῦ καταπούμε ἡ ἀπορρίψουμε τὴν γουλιὰ ὁ ἐρεθιόμος τῆς δοφρήσεως μᾶς συνεχίζεται γιὰ λίγο ἀκόμη. Γιὰ νὰ βεβαιωθεῖ ὁ ἀναγνώστης πόσο σημαντικὴ εἶναι ἡ συμμετοχὴ τῆς δοφρήσεως οὐτὶ διαμόρφωση τῆς γεύσεως δὲν ἔχει παρὰ νὰ κλείσει καλὰ τὴ μότη του ὅταν δοκιμάζει ἔνα φαγώσιμο καὶ κυρίως ἔνα ποτό. Θὰ διαπιστώσει τότε πὼς δχι μόνο δὲν θὰ καταλαβαίνει καὶ τὶ ἀκριβῶς δοκιμάζει. "Οταν εἴμαστε συναχωμένοι δλα μᾶς φαίνονται ἄνοστα καὶ λέμε ὅτι χάσαμε τὴ γεύση μᾶς, ἐνῶ στὴν πραγματικότητα ἔκεινο ποὺ χάσαμε, προσφερίνα εἶναι ἡ δοφρηση μᾶς.

"Ἄς ἔρθουμε δριώς τώρα στὴ διαδικασία τῆς δοκιμῆς καὶ κρίσεως ἐνὸς κρασιοῦ, στὴ λεγόμενη δργανοληπτικὴ του ἔξεταση καὶ στὶς προϋποθέσεις ποὺ ἀπαιτοῦνται:

Καὶ ἀρχὴ τὸ κρασὶ ποὺ θὰ γευθοῦμε πρέπει νὰ βρίσκεται στὸ κατάλληλο ποτήρι. Σὰν τέτοια θεωροῦνται τὰ κατασκευασμένα ἀπὸ καθαρὸ καὶ λεπτὸ γυαλί, κολωνάτα, σὲ σχῆμα τουλίπας περιεκτικότητας γύρω στὰ 200 γραμμάρια. Τέτοια ποτήρια βοηθοῦν πολὺ στὴν ἔκτιμηση τοῦ χρώματος καὶ τῆς διαύγειας τοῦ κρασιοῦ. Καὶ ἀπὸ τὰ σιοιχεῖα αὐτὰ μποροῦμε νὰ βγάλουμε ἀρκετὰ συμπεράσματα. Π.χ. ἔνα νεαρὸ κρασὶ ἔχει ζωηρὸ κόκκινο χρῶμα, ἐνῶ τὰ παλιὰ κρασιὰ ἄνω τῶν 2—3-τῶν ἀποκτοῦν χρῶμα ποὺ πάει πρὸς τὸ κεραμῖδι. "Ενα κρασὶ ποὺ δὲν εἶναι λαμπκαρισμένο μᾶς πληροφορεῖ ὅτι δὲν δέχθηκε τὸ σωστὸ κολλάριον ἢ φιλτράριον ἢ ἀκόμη ὅτι πάσχει ἀπὸ κάποιο «παθολογικό» θόλωμα. "Ενα οκούρε κίτρινο χρῶμα στὸ ἄσπρο ξηρὸ κρασὶ προδίδει ὅξειδωση. Καὶ ἀλλα πολλά.

Τὶ ποσότητα τοῦ κρασιοῦ ποὺ θὰ βάλουμε πρέπει νὰ κυμαίνεται ἀπὸ τὸ 1/3 ὥς τὸ μιὸ τοῦ ποτηριοῦ. "Ετοι μποροῦμε νὰ ἐκτιμήσουμε καλύτερα καὶ τὴ μυρωδιὰ τοῦ κρασιοῦ κουνώντας καὶ λίγο τὸ ποτήρι περιστροφικά.

Τὸ κρασὶ ποὺ θὰ γευθοῦμε πρέπει νὰ βρίσκεται στὴν ποτήρια

ληλη κατὰ περίπτωση, θερμοκρασία. Τὰ κόκκινα κρασιὰ πρέπει νὰ ἔχουν γύρω στοὺς 15—18 βαθμοὺς Κελοίου. "Αν ἡ θερμοκρασία τους εἶναι πιὸ χαμηλή, π.χ. 8—10 βαθμοί, γίνεται ἐντονώτερη ἡ στυφάδα καὶ ἡ δέξιτητά τους. "Αν πάλι εἶναι ὑψηλότερη ἀπὸ 19—20 βαθμούς, ἀρχίζουν νὰ παρουσιάζουν μᾶς καυστικότητα.

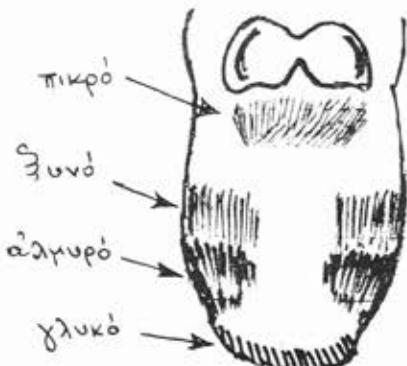
Τὸ ἀντίθετο συμβαίνει μὲ τὰ ἄσπρα κρασιά. Αὐτὰ εὑνοῦνται ἀπὸ τίς χαμηλές θερμοκρασίες. "Η πιὸ κατάλληλη θερμοκρασία γιὰ τὴν ἀξιολόγηση ἐνὸς ἄσπρου κρασιοῦ εἶναι οἱ 8—10 βαθμοὶ Κ. "Αν θέλετε νὰ βρήτε τὰ ἐλαττώματα ἐνὸς ἄσπρου κρασιοῦ δοκιμάστε τὸ ἀφοῦ πρῶτα πάρει μᾶς

θερμοκρασία γύρω στοὺς 18—20 βαθμούς. Στὰ ἄσπρα κρασιὰ λοιπὸν οἱ χαρηλὲς θερμοκρασίες κρύβουν τὰ ἐλαττώματα. Καταλαβαίνεις τώρα, ἀναγνώστη, γιατὶ ὄριορένες οἰνοβιομηχανίες συνιστοῦν στοὺς καταναλωτές νὰ πίνουν παγωμένα τὰ ἄσπρα κρασιὰ τους.

"Άφοῦ λοιπὸν προηγηθοῦν ὅλα αὐτὰ ποὺ ἀναφέραμε, φτάνουμε στὸ ομήριο ποὺ θὰ βάλουμε στὸ στόρια μᾶς τὴν πρώτη γουλιὰ. Φτάνουμε δηλαδὴ στὴν παρέμβαση τῆς γεύσεως. Εδῶ τὰ πράγματα εἶναι πιὸ σύνθετα γιατί, δημος, εἴπαμε, στὴ διαμόρφωση τῆς γεύσεως συμμετέχουν ταυτόχρονα ἡ δοφρηση (διοθορινικὴ ὁδός)

καὶ ἡ ἄφη, μὲ τὴν ἐπαφὴν τοῦ κρασιοῦ μὲ τὴν στοματικήν μας κοιλότητα. "Ετοι ἡ γεύση ἔχεται σὰν ἀποτέλεορα τῆς συνεργασίας τριῶν αἰσθήσεων.

Πάντως δῆμος τὰ αἰσθητήρια κύτταρα μὲ τὰ δόντια ἀντιλαμβανόμαστε τὰ τέσσερα στοιχειώδη εἴδη γεύσεως (γλυκό — ξυνό, — ἀλμυρό — πικρό), βρίσκονται στὴ γλῶσσα μας, σὲ τέσσερις ξεχωριστές ζῶνες: Μὲ τὴν πρώτην ζῶνην ποὺ κατέχει τὸ μπροστινὸν ἄκρο τῆς γλώσσας, ἀντιλαμβανόμαστε τὸ γλυκό. Λίγο πιὸ πίσω καὶ κυρίως πρὸς τὰ ἄνω καὶ κάτω πλάγια τῆς γλώσσας βρίσκεται ἡ ζῶνη τῶν κυττάρων μὲ τὰ δόντια ἀντιλαμβανόμαστε ἀλμυρό, ἀκόμη πιὸ πίσω τὸ ξυνό καὶ τέλος πίσω πίσω πρὸς τὸ τέλος τῆς γλώσσας μας ἀντιλαμβανόμαστε τὸ πικρό. Τὸ κρασί περιέχει καὶ τὰ τέσσερα αὐτὰ στοιχειώδη εἴδη

γεύσεως. "Οταν δῆμος βάζουμε στὸ στόμα μας μιὰ γουλιά δὲν τὰ καταλαβαίνουμε ταυτόχρονα, ἀλλὰ μὲ σχετικὴ χρονικὴ διαφορά.

"Ετοι, στὴ διαμόρφωση τῆς γεύσεως διακρίνουμε τρία στάδια:

- τὴν πρώτην ἐντύπωσην, ποὺ μᾶς δημιουργεῖται ἀπὸ τὰ πρώτα ἥδη δευτερόλεπτα,
- τὴν ἔξελιξην τῆς γευστικῆς ἐντύπωσεως, καθὼς τὸ κρασί διαβρέχει ὅλη τὴν στοματικὴν μας κοιλότητα,
- καὶ τέλος, τὴν ἐντύπωσην ποὺ μᾶς ἀπομένει ἀκόμη, μετὰ τὴν κατάποση τῆς γουλιᾶς.

"Ας ἀνακεφαλαιώσουμε λοιπὸν τόν... τελειουργικὸν τρόπον γνωρί-

μίας μας μὲ ἕνα κρασί:

Μὲ τὴν δρασήν μας θὰ ἐκτιμήσουμε χρῶμα, διάνυσια καὶ ἐνδεχομένως τὸ ἥσυχο ἢ τὸ ἀφρόδες τοῦ κρασιοῦ, ἂν συρβαίνει νὰ περιέχει διοξείδιο τοῦ ἄνθρακος.

Μὲ τὴν δοφρησήν μας θὰ ἐκτιμήσουμε τὴν μυρωδιά του, ποὺ μπορεῖ νὰ ἔκτείνεται ἀπὸ τὴν ἐλαττωματικὴν μέχρι τὴν ἀρωματικήν. Συνιστοῦμε ἔδω νὰ χρημοποιεῖται ὁ δρός «μπουκέτο» γιὰ τὸ ἄρωμα τῶν παλιῶν κρασιῶν γιατὶ εἶναι χαρακτήρας ἐντελῶς διαφορετικὸς ἀπὸ τὸ ἄρωμα τῶν νεαρῶν κρασιῶν.

Μὲ τὴν γεύσην μας θὰ ἐκπιμήσουμε τόσο τὴν γενικὴν ἐντύπωσην ποὺ μᾶς δημιουργεῖται ὃσο καὶ τὰ κυριώτερα ἐπὶ μέρους στοιχεία ποὺ τὴν ἀπαρτίζουν ὥστε π.χ. σάκκαρα, ὀξύτητα, ἀλκοόλη, ταννίνες κ.λ.π. Παραθέτουμε καὶ ἕνα περιγραφικὸ λεξιλόγιο γιὰ νὰ δώσουμε στὸν ἀναγνώστη τὴν στοιχειώδη δυνατότητα περιγραφῆς ἐνὸς κρασιοῦ καθὼς τὸ ἀξιολογεῖ. Μὲ τὴν ἐπιμονὴν καὶ τὴν ἔξασκησην μποροῦμε νὰ ἔχουμε θεαματικὰ ἀποτελέσματα. "Ισως μάλιστα ἀποκαλυφθοῦν καὶ μερικά... κρυμμένα ταλέντα ποὺ θὰ ἔξελιχθοῦν σὲ σπουδαίους γευογνῶστες.

"Αλλὰ προσοχή! Ο ἐνήλικος καὶ ὑγιὴς ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ ἀφοριώσει χωρίς κανένα κίνδυνο γιὰ τὸν δργανισμὸν του, περὶ τὰ 50 κυβ. ἑκ. ἀλκοόλ, δηλαδὴ γύρω στὰ 40 γραμμ. τὴν ἡμέρα. Αὐτὸν σημαίνει ὅτι στὰ ἐπιτραπέζια κρασιὰ (ποὺ ἔχουν πάνω κάτω 11 μὲ 12 ἀλκοολικῶν βαθμίους) δὲν θὰ πρέπει νὰ ξεπερνᾶμε τὰ 400—420 γραμμάρια τὴν μέρα κατανεμημένα στὰ δύο κύρια γεύματά μας. Γιὰ τὶς γυναικεῖς κατὰ τὸ 1/3 λιγύτερο, τουλάχιστον. Μ' αὐτὸν τὸν χρυσὸν κανόνα τὸ κρασί ἔχει πραγματικὰ εὐεργετικὲς ιδιότητες μὲ τὰ συστατικὰ ποὺ περιέχει. Μὲ τὴν κατάχρησην, τὸ μεταβάλουμε ἀπὸ ἕνα πολύτιμο φίλο τοῦ τραπεζιοῦ μας

σ' ἕνα ἔχθρὸν τῆς ύγειας μας καὶ τῆς ἀξιοπρεπείας μας, σ' ἕνα σοβαρὸν κοινωνικὸν πρόβλημα.

Δὲν ἀντέχουμε στὸν πειρασμὸν νὰ ἀναφέρουμε ἔδω ἔναν χαριτωμένο μύθο ποὺ σχετίζεται μὲ τὴν ἀνακάλυψη τῆς ἀμπέλου καὶ τοῦ κρασιοῦ, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ μέτρο τῆς χρήσεως τοῦ πανάρχαιου αὐτοῦ ποτοῦ:

Κάποτε ὁ Διόνυσος, πηγαίνοντας στὴν πόλη τῆς Νάξου, κάθησε νὰ ξεκουραστεῖ σ' ἕνα βραχάκι. Κοντά του εἶδε φυτρωμένο ἕνα ὄγκωστο φυτὸ ποὺ τοῦ ἀρέσει γιαυτὸ καὶ τὸ πῆρε μαζί του βάζοντάς το μέσα σὲ ὅστο πουλιοῦ. Στὸ δρόμο δῆμος τὸ φυτὸ αὐτὸν μεγάλωνε καὶ ὁ Διόνυσος ἀναγκάσθηκε νὰ τὸ βάλει σὲ ὅστο λέοντος καὶ στὴ συνέχεια σὲ ὅστὸ γαϊδάρου. "Οταν ὁ θεὸς ἔφθασε στὴ Νάξο, τὸ φύτευσε μαζί μὲ τὰ τρία ὄστα. Τὸ φυτὸ καρποφόρησε καὶ ἔδωσε σταφύλια ἀπὸ τὸ χυμὸ τῶν ὄποιων ὁ Διόνυσος ἔφτιαξε κρασί.

"Ασφαλῶς ὁ ἀναγνώστης θὰ ἀντιλήφθη τὴν ἔννοια τοῦ μύθου. "Οταν τὸ κρασί πίνεται σὲ μικρὴ ποσότητα κάνει τὸν ἄνθρωπο χαρούμενο σὰν τὰ πουλιά. Σὲ μεγαλύτερη ποσότητα τὸν κάνει λεοντάρι καὶ σὲ ὑπερβολικὴ ποσότητα τὸν μεταβάλλει σὲ... γαιδούρι.

Κλείνοντας τὸ δημιούσιευμά μας αὐτό, θὰ πρέπει νὰ πληροφορήσουμε τοὺς κοσμητικοὺς οἰκοδεσπότες ὅτι σύμφωνα μὲ τοὺς διεθνεῖς κανόνες τῆς... γαστρονομίας, τὰ κόκκινα κρασιὰ συνοδεύουν γενικὰ τὰ κρεατικά, ἐνῶ τὰ ψάρια καὶ γενικώτερα τὰ θαλασσινὰ πρέπει νὰ συνοδεύονται ἀπὸ ἀσπρὰ ἢ ροζέ κρασιά. "Αλλοιδὲ κινδυνεύουν νὰ θεωρηθοῦν... γαστρονομικῶς ἀστοιχείωτοι.

"Ας ἀρχίσουμε λοιπὸν σὰν παχνίδι, τὴν γευσιγνωσία καὶ καλὴ ἐπιτυχία.

Τό ἀπροετοίμαστο καί ἡ ἔλλειψη εύδυνης μας στό γάμο

Τοῦ ΙΩ. Ν. ΞΗΡΟΤΥΡΗ, ὅμοτ. καθηγητοῦ τῆς Κοινωνιολογίας στὴν Ἀνωτάτη Βιομηχ. Σχολὴ Θεσσαλονίκης

Σήμερα παρατηρεῖται τὸ φαινόμενο τῶν πρώτων κατὰ τὴν ἡλικία γάμων. Εἶναι πολλὲς θέσια οἱ αἵτιες ποὺ προκαλοῦντοὺς πρώτους γάμους, ὅπως ἐπίσης κι' ἑκεῖνες ποὺ συντελοῦνται εὐκολὴ διάλυση τῆς, στὴν ἔλλειψη στερεότητάς τους. Ἀπὸ τὶς πολλὲς αἵτιες ποὺ προκαλοῦνται τὴν εὐκολὴ διάλυση αὐτῶν τῶν γάμων εἶναι νομίζω ἡ σούσια ἡγεμονία, ποὺ δὲν προετοιμάζουμε, τοὺς νέους, τὰ παιδιά μας, καθόλου γιὰ τὸν σούσιο αὐτὸ δρόμο τῆς ζωῆς τους. Τὸ ἀπροετοίμαστο καὶ ἡ ἐπιπολαιότητα μὲ τὴν ὁποίᾳ ἀρκετὲς φορὲς ἀντικρύζεται ὁ γάμος βρίσκεται σὲ ἄκρα ἀντίθεση μὲ τὴ σοβαρότητα τοῦ πιὸ σούσιου προβλήματος τῆς ζωῆς μας. "Ολοὶ μας ἔρουμε πὼς ὁ καθένας σούσιος εἶναι ποὺ τὸν γάμον γιὰ τὴν οὐσία τῶν πραγμάτων τῆς ζωῆς μας δὲ λέει ποτὲ κανένας τίποτε οὔτε καὶ διαβάζει κάτι τὸ σχετικό, ἔστω καὶ μὰ φορὰ στὰ Ἀναγνωστικά μας.

Δὲν ἔρω, γιατὶ τέτοια θέματα δὲ θεωροῦνται κατάλληλα γιὰ τοὺς νέους καὶ τὶς νέες μας. "Ισως νὰ μὴν ὑπάρχῃ θέση γι' αὐτὰ υστεραὶ ἀπὸ τόσα ἐπουσιώδη, ποὺ ἀκοῦν ἡ τοὺς μαθαίνουν, τὰ ὄπεια φυσικὰ λημονιοῦνται.

Κι' ὅμως θὰ ἐπρεπε τὰ διδακτικά μας βιβλία, κυρίως τῶν δύο τελευταίων τάξεων τῆς Μ. Παιδείας μας κάτι νὰ περιλάμβαναν καὶ νὰ διδασκαν γιὰ τὸ πιὸ σούσιο αὐτὸ πρόβλημα τῆς κοινωνίας μας. Νὰ παρουσιάζουν εἰκόνες ἀγάπης καὶ ἀφοσίωσης συντρόφων στὸ γάμο, εὐθύνης καὶ σοβαρότητας, μὲ τὴν ὁποίᾳ ἀντικρύζονται τὰ σούσια προβλήματα τῆς ἔγγαμης ζωῆς. Παραδείγματα ἀρμονικῆς ζωῆς καὶ συνεννόησης τῶν δύο συντρέφων, σεβασμοῦ καὶ αὐτοσεβασμοῦ, παραδείγματα σεβασμοῦ ἐναντίον βασικῶν ἔχθρῶν τοῦ γάμου, δηλαδὴ τῶν ἐλαττωμάτων τοῦ κακοῦ ἀτομικοῦ μας καὶ τοῦ ἔγωμοῦ. "Υποδείγματα καταπολέμησης τοῦ ἔγωμεντος μας καὶ κάθε ὑπερτροφικῆς ὅρμης μας, γιατὶ χωρὶς αὐτὸν τὸν ἄγανα, χωρὶς τὴν ὑπερνίκηση τῶν ὑποκειμενικῶν δύσναμῶν μας δὲν μπορεῖ

πρόντισαν ἡ ὄπωσιδή ποτε φρονίζουν νὰ ἔχουν κάποιες γνώσεις καὶ ν' ἀναπτύξουν μερικὲς δεξιότητές τους, ποὺ ἀφοροῦν στὴν ἐπαγγελματική τους ζωή. Γιὰ τὸ γάμο ὅμως καὶ τὰ τόσα μεγάλα προβλήματα του δὲν διδασκόμαστε ἀπολύτως τίποτε.

Πουθενὰ, σὲ κανένα σχολεῖο δὲν ἀκοῦμε, ἔστω καὶ μὰ λέξη γιὰ τὸν γάμο, γιὰ τὴν οὐσία τῶν πραγμάτων τῆς ζωῆς μας δὲ λέει ποτὲ κανένας τίποτε οὔτε καὶ διαβάζει κάτι τὸ σχετικό, ἔστω καὶ μὰ φορὰ στὰ Ἀναγνωστικά μας.

Δὲν ἔρω, γιατὶ τέτοια θέματα δὲ θεωροῦνται κατάλληλα γιὰ τοὺς νέους καὶ τὶς νέες μας. "Ισως νὰ μὴν ὑπάρχῃ θέση γι' αὐτὰ υστεραὶ ἀπὸ τόσα ἐπουσιώδη, ποὺ ἀκοῦν ἡ τοὺς μαθαίνουν, τὰ ὄπεια φυσικὰ λημονιοῦνται.

Κι' ὅμως θὰ ἐπρεπε τὰ διδακτικά μας βιβλία, κυρίως τῶν δύο τελευταίων τάξεων τῆς Μ. Παιδείας μας κάτι νὰ περιλάμβαναν καὶ νὰ διδασκαν γιὰ τὸ πιὸ σούσιο αὐτὸ πρόβλημα τῆς κοινωνίας μας. Νὰ παρουσιάζουν εἰκόνες ἀγάπης καὶ ἀφοσίωσης συντρόφων στὸ γάμο, εὐθύνης καὶ σοβαρότητας, μὲ τὴν ὁποίᾳ ἀντικρύζονται τὰ σούσια προβλήματα τῆς ἔγγαμης ζωῆς. Παραδείγματα ἀρμονικῆς ζωῆς καὶ συνεννόησης τῶν δύο συντρέφων, σεβασμοῦ καὶ αὐτοσεβασμοῦ, παραδείγματα σεβασμοῦ ἐναντίον βασικῶν ἔχθρῶν τοῦ γάμου, δηλαδὴ τῶν ἐλαττωμάτων τοῦ κακοῦ ἀτομικοῦ μας καὶ τοῦ ἔγωμοῦ. "Υποδείγματα καταπολέμησης τοῦ ἔγωμεντος μας καὶ κάθε ὑπερτροφικῆς ὅρμης μας, γιατὶ χωρὶς αὐτὸν τὸν ἄγανα, χωρὶς τὴν ὑπερνίκηση τῶν ὑποκειμενικῶν δύσναμῶν μας δὲν μπορεῖ

ποτὲ νὰ στερεωθεῖ ἔνας οωστὸς γάμος, μιὰ ἀρμονικὴ καὶ πετυχημένη ζωή. Τέτοιες ὅμως γενναίες μάχες δὲν ἀναφέρονται πουθενά στὰ σχολικά μας βιβλία κι' οὔτε διδάσκονται.

Δυστυχῶς ὁ σύγχρονος πολιτισμός μας, πολιτισμὸς τοῦ βιομηχανικοῦ πνεύματος τῆς καταναλωτικῆς κοινωνίας, δὲν εύνοει διόλου τὴν ψηλὴν αὐτὴν ἀντίληψη τοῦ ἔρωτα, τῆς ἀγάπης. Η κοινωνία τῆς ἀνοχῆς καὶ τῆς ἀφθονίας τῶν ἡμερῶν μας ὥθησε πρὸς τὸ προσκήνιο τὴν φιληδονία. "Ενα φαινόμενο, ποὺ παρουσιάζει ἄπλωμα καὶ ἔξαρση. Λαχανιασμένοι ἀναζητοῦμε τὴν ἡδονήν, τρέχοντας πίσω της καὶ μὴ προφθαίνοντας. Ο ἀνθρώπος τῶν ἡμερῶν μας εἶναι αἰχμάλωτος τῆς αἰσθησιακῆς ἀπόλαυσης. Παραδίνεται σ' αὐτήν. Μπορεῖ κανένας νὰ πῇ σύψυχα μὲ τεράστιες κοινωνικές ἐπιπτώσεις ἡθικῆς δουλείας καὶ ἀνελευθερίας. Η φιληδονία σκοτώνει, καταποντίζει τὴν ἀγάπη, ἀλλὰ καὶ τὴν ζωή μας. Η ἔκρηξη τοῦ σέξ, ποὺ παρατηρεῖται σήμερα στὶς κοινωνίες μας, ἔκρηξη μὲ μεγάλες διαστάσεις, σύνδρομο τῆς φιληδονίας, εἶναι ἀπόρροια τοῦ βιομηχανικοῦ πνεύματος, ποὺ δεσπόζει στὶς κοινωνίες μας, κοινωνίες τῆς ἀφθονίας καὶ τῆς κατανάλωσης, κατάσταση, ποὺ ὧθεῖ, ὅπως εἴπαν, πρὸς μὰ κοινωνία ὑπερηδονιστῶν. Μέσα σὲ μὰ ὑπεραφροδισιακὴ ἀγρίσφαιρα δυστυχῶς δὲν μπορεῖ νὰ γίνη ἀλλοιῶς. "Οπου ἡ ἀγωγὴ ἀποπροσανατολίζεται ἔτοι, ὕστε νὰ δημιουργεῖ κάτω ἀπὸ τὸ καθελικὸ πνεῦμα τῆς ἀπόλαυσης ἔναν ἀνθρώπινο τύπο, ποὺ χαρακτηριστικό του στοιχεῖο εἶναι τὸ ἀνικανοποίητο, τὸ κυ-

νικὸ καὶ τὸ φυσικὸ κενό. "Ἐνας τύπος ποὺ φαίνεται νὰ μὴ μπορεῖ νὰ ἐπωμίζεται μὲ ἐπιτυχία τὰς εὐθύνες τῆς ζωῆς.

Οἱ πρώτοι γάμοι εἰναι ἔνα γεγονός καὶ μάλιστα ἔνα φαινόμενο τῆς ἑποχῆς, ἑποχῆς τῆς σεξουαλικῆς ἐλευθερίας, τῆς τάσης γιὰ αἰσθησιακὴ ἀπλαυση, τάσης ποὺ πολύμερα καὶ πολύπλευρα καλλιεργεῖται σὲ μεγάλο βαθμό, σὲ οιμεῖο, ποὺ ἡ νέα νὰ γενέται, ὅπως καὶ ὁ νέος τὸ σὲ, ἀπὸ πολὺ ἐνωρίς καὶ ἀνεμπόδιστα, πράγμα, πού, δημος εἰδαμε, τὸν ὥθει στὸν πρώτο γάμο στὸ γάμο χωρὶς ἀγάπη ἡ σὲ γάμο, ποὺ ὁ νέος καὶ ἡ νέα αὐταπατώμενοι ἀπὸ τὸ σεξουαλικὸ ἔνστικτο, νὰ νομίζουν, πῶς τάχατες ἀγαποῦνται. Κι' ἐπειτα παρατηρεῖ κανένας κοντὰ σ' αὐτὴν τὴν πλάνη καὶ τὴν ἀνεπάρκεια τοῦ νεαροῦ ζεύγους νὰ ἀντιποκριθεῖ στὶς ἀπαιτήσεις τοῦ γάμου, στὶς ἀπαιτήσεις τῆς οἰκογένειας τοῦ συντρόφου, ἀλλὰ καὶ ἐνδὲ ἄλλου ἀκόμη σουνδαίου κεφαλαίου, τῆς ἀγωγῆς τῶν παιδιῶν.

Οἱ νέοι μας πάντα προχωροῦσαν στὸ γάμο ἀπρετούμαστοι. Τὸ ἀπρετούμαστο καὶ ἡ ἐπιπολαιότητα μὲ τὴν ὁποίαν ἀντικρυζόταν καὶ ἀντικρύζεται καὶ σήμερα ἀκόμη, ἵσως σήμερα περισσότερο, ὁ θεσμὸς τοῦ γάμου, βρίσκεται σὲ ἄκρα ἀντίθεση μὲ τὴ σοβαρότητα τοῦ πὸ σουνδαίου προβλήματος τῆς ζωῆς μας.

Τὰ σχολεῖα μας, Ἀνάτατα, Ἀνάτερα Μέσα καὶ Κατώτερα εἶναι ἄμοιρα καὶ τῆς πὸ στοιχειῶδους, ἀλλὰ καὶ ὑποτυπώδους ἀκόμη διαπαιδαγώγησης τῶν νέων μας στὸ σουνδαιότερο αὐτὸ πρόβλημα τῆς ζωῆς μας. Δυστυχῶς δοεις κι' ἀν ἔχουμε ἀναπτυγμένες ὄλλες ίκανότητες σὲ ἄλλα ἡ καὶ σὲ ὅλα τὰ πεδία τῆς ζωῆς μας, δοεις ἐπιτυχίες κι' ἀν ἔχουμε δοεις κι' ἀν θεωρούμαστε ἐπιτυχημένοι, ἀν δὲν ἔχουμε πρετοιμασθεῖ καὶ τὰ δύο φύλα καλὰ σὴ λύση τῶν προβλημάτων τοῦ γάμου, δλες οἱ ἄλλες ἐπιτυχίες μας δὲν ἔχουν οὐσιαστικὰ καὶ πραγματικὰ μεγάλη ἀξία. Θὰ

ζοῦμε μὰ ζωὴ δυσαρμονικὴ μὲ τὸν ἑαυτό μας καὶ μὲ τοὺς ἄλλους. Καμιὰ ἄλλη ἐπιτυχία δὲν μπορεῖ νὰ καλύψει τὸ κενό, ποὺ μπορεῖ νὰ παρουσιάσει ἡ δυσαρμονικὴ ζωὴ μας στὸ γάμο.

"Αφοῦ ἡ σχολικὴ καὶ πανεπιστημιακὴ παιδεία καὶ ἀγωγὴ μας δὲ λαβαίνει τὸν κόπο νὰ ἀναφέρει οὕτε μιὰ διαφωτιστικὴ λέξη γιὰ τὸ σουνδαίο πρόβλημα τῆς ἀγάπης καὶ τοῦ γάμου, τοῦ σὲ, καὶ τῆς αὐτοπάτης ποὺ ζοῦμε, νὰ νομίζουμε πολλὲς φορὲς καὶ νὰ τὸ ταυτίζουμε μὲ τὴν ἀγάπη — τὸν ἔρωτα εἶναι ἀλήθεια ἀπορίας ἀξιο γιατὶ ἡ σουνδαία αὐτὴ προετοιμασία δὲ γίνεται ἐνῶ θὰ ἔπρεπε κάθε Ἀνάτατη Πανεπιστημιακὴ Σχολὴ νὰ είχε καὶ ἔδρα, ποὺ θὰ ἔξεταζε τὰ προβλήματα τοῦ γάμου — θὰ νόμιζε κανένας βέβαια πὼς ἐνῶ αὐτὸ δὲν ὑπάρχει ὅτι ἡ οἰκογένεια, τὸ σπίτι ποὺ ἀποτελεῖ τὴ βάση κάθε ἀγωγῆς, καταπιάνεται μὲ τὸ πρόβλημα αὐτὸ καὶ ὅτι διαπαιδαγωγεῖ καὶ πρετοιμάζει τοὺς νέους καὶ τὶς νέες, τοὺς ὄπλιζει μὲ γνώσεις ἀλλὰ καὶ μὲ σταθερὴ θέληση καὶ ἀγωγὴ ἀνθρωπᾶς καὶ ἀγάπης, ὥστε νὰ ἀντικρύζουν τὰ προβλήματα τῆς ζωῆς τοῦ γάμου σοβαρὰ καὶ ἀποτελεσματικά. Δυστυχῶς δομῶς οὕτε κι' αὐτὸ γίνεται. Συνήθως ἡ οἰκογένεια ἀφήνει τὰ πράγματα νὰ προχωροῦν μόνα τους, σὰ νὰ είναι τὰ προβλήματα αὐτὰ καὶ ἡ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων στὸ γάμο κάτι τὸ αὐτονότο, κάτι ποὺ ἔρχεται ἀπὸ μόνο του, χωρὶς καμιὰ σοβαρὴ ἔκχριση, καμιὰ ψυχολογημένη διαφώτηση καὶ περίσκεψη ἡ ἔξεταση τοῦ προβλήματος καὶ καθοδήγηση.

Πολλοὶ γονεῖς νομίζουν ὅτι διαπαιδαγωγοῦν τὰ παιδιά τους στὰ προβλήματα καὶ τὶς ἀπαιτήσεις τοῦ γάμου καὶ ὅτι τὰ ἐποιμάζουν καλὰ γιὰ τὴ ζωὴ τους, ἐπειδὴ ἀπὸ μικρὴ ἀκόμη ἡλικία τοὺς μιλοῦν γιὰ τὴν προίκα, ποὺ θὰ πάρουν, γιὰ τὸ πῶς θὰ τὸ πετύχουν αὐτό. Θὰ νόμιζε κανένας, πῶς σήμερα μὲ τὸ θεωρητικὸ θύρυθο ποὺ γίνεται γύρω ἀπὸ τὸ θέμα αὐτὸ, τὸ κακὸ παραμεριστη-

κε. Δυστυχῶς ὁ "Ελληνας ἀπὸ παλιὰ ἀκόμη χρόνια ἦταν κυνηγὸς τῆς προίκας. Στὸ Λουκιανὸ καὶ σὲ ἄλλους συγγραφεῖς τῆς Ἑλληνιστικῆς ἑποχῆς ουναντοῦμε τὸ πρόβλημα αὐτὸ κατὰ τρόπο ἔντονο. Οἱ νεοέλληνας δὲν παρατείποι, δοσ κι' ἀν θεωρητικὰ κάνει θύρυθο καὶ «μπούγιο» γύρω ἀπὸ τὸ θέμα. Εἶναι ωστόσο μεγάλη πλάνη νὰ νομίζει κανένας, πῶς ἐποιμάζει τὰ παιδιά του γιὰ τὸ γάμο, διαν τὰ κάνη οκληροὺς προικοθῆρες καὶ τίποτε ἄλλο. Η πλάνη βέβαια αὐτὴ εἶναι μεγάλη καὶ ἀρκετὰ ἔξαπλωμένη, γιατὶ ἀκόμη, παρὰ τοὺς θεωρητικὸς ἔξορκισμοὺς τῆς προίκας, ὁ "Ελληνας πιστεύει σ' αὐτὴν. "Αλλωστε τὸ ἀκόμη κάθε μέρα νὰ λέγεται: «ἔκανε ξανα καλὸ γάμο». Κι' ἀμέσως ἔρχεται ἡ ἔκχριση, μήπως νομίσει κανεὶς τίποτε ἄλλο: «Ἄυτὸς πέτυχε, πῆρε πολλὰ λεφτά, πολλὰ χρήματα...». Τὸ πόσο καλὴ καὶ ὀριονικὴ μπορεῖ νὰ είναι ἡ ζωὴ τῶν συντρόφων στὸ γάμο αὐτὸν. εἶναι ἄλλο ζήτημα. Όστόσο νομίζουμε, πῶς ἔτοι ἐποιμάζουμε τὰ παιδιά μας στὴ λύση τοῦ προβλήματος τοῦ γάμου. Κι' ὅμως ἡ προϊκὸ θηρία κάθε ἄλλο μπορεῖ νὰ είναι, παρὰ διαπαιδαγώγηση μὲ τὸ σωτὸ νόημά της. Πρέπει νὰ είναι κανεὶς πολὺ οκληρός, γιὰ νὰ τὸ θεωρεῖ αὐτὸ πρετοιμασία, κάτι, ποὺ σκοτώνει στὰ παιδιά, κάθε ἄλλο αἴσθημα.

Παρὰ τὴν λεγομένη φεμινιστικὴ κίνηση στὸν τόπο μας, παρὰ τὴν ἐλευθερία ποὺ κυριαρχεῖ στὶς σχέσεις τῶν νέων ἀγοριῶν καὶ κοριτσιῶν, παρὰ τὴν πρώην γένοση τοῦ σὲ, καὶ τὴν αὐτοπάτη, τὴ σεξουαλικὴ ἐπιθυμία καὶ τὸν σεξουαλικὸ δργασθὸ νὰ τὸν θεωρεῖ σὰν αἰώνια ἀγάπη, νὰ νομίζουν πῶς ἀγαπῶνται καὶ νὰ τὸ διαλαλοῦν — μακάρι νὰ ἀγαπῶνται πραγματικὰ — παρὰ τοὺς δρκοὺς τῆς ἀγάπης, ἡ προίκα μένει προίκα στὸν ἄρρενα καὶ ἡ βλέψη στὸ θῆλυ γιὰ τὸν πλούσιο μένει ὄνειρο καὶ κυνήγημα. "Ειτοι αὐτοὶ ποὺ διαλαλοῦν πῶς ἀγαπῶνται μέχρι θανάτου, γιὰ

νὰ προχωρήσουν στὸ γάμο ζητοῦν μὲ συγκατάθεση βέβαια τὸ διαιμέρισμα καὶ τινὰ ἄλλα ψιλούλια, δ.π. ἔχει ἡ οἰκογένεια σὲ μετρητὰ, σὲ ἔξοδα γιὰ ἐπιπλα κ.λ.π. Κι' ὅταν δὲν ὑπάρχει τὸ διαιμέρισμα, τότε κοινὴ συμφωνία τῶν δύο ποὺ διαιτημανίζουν ὅτι πεθαίνουν ὁ ἔνας, γιὰ τὸν ἄλλον ἀπὸ ἀγάπη καὶ ὅτι δὲν μποροῦν καν νὰ ζήσουν ἀπὸ τοὺς γονεῖς τους, νὰ τοὺς δώσουν ὡς προίκα τὸ μοναδικὸ διαιμέρισμα ποὺ ἀπόκτησαν μὲ κόπους δεκαετιῶν, μὲ δόσεις καὶ στερήσεις γιὰ τὰ γηρατειά τους. Τοὺς κάνουν ἔξωση γιὰ νὰ μποῦν οἱ νέοι καὶ οἱ ἡλικιωμένοι γονεῖς ἃς γυρίζουν σὰν τὴν ἀδικη κατάρα, ἀπὸ σπίτι σὲ σπίτι μὲ ἐνοίκιο. Αὐτὴ τὴν κατάσταση, τὴν θεωρῶ ἡ πανθρώπια καὶ ἀπὸ τοὺς δύο. "Οχι μόνο ἀπὸ τὸν ἄντρα, ἄλλα καὶ ἀπὸ τὴν κοπέλλα ποὺ συμφωνεῖ καὶ δὲ δίνει τὰ πανότοια σιὸ κέρι τοῦ κυρίου ποὺ τῆς ὀρκίζεται πιῶνιο ἔρωτα, ποὺ πίσω ἀπ' αὐτὸν τὸν διαιτημανίζορενο μὲ δάκρυα τάχατες ἔρωτα βρίσκεται τὸ μοναδικὸ διαιμέρισμα τῶν γονέων.

Υπάρχουν ἔξιοι καὶ χειρότερες περιπτώσεις τέτοιας ἄθλιας κατάστασης ἀνάμεσά μας, ἀνάμεσα ο' αὐτοὺς ποὺ διαλαλοῦν πώς παντρεύονται τάχατες ἀπὸ ἔρωτα, ἐνῶ φτάνουν νὰ παίρνουν τὸ ἔφ' ἀπαξ, τοῦ πατέρα ἡ τῆς μητέρας ποὺ μόλις ἔφυγε ἀπὸ τὴν ὑπηρεσία καὶ ἐπὶ 35 χρόνια πλήρωναν ἔχοντας τὴν κρυφὴ ἐλπίδα ὅτι στὰ γηρατειά τους θὰ ἔχουν κάτι νὰ ζήσουν. Μιὰ θλιβερὴ καὶ ἀπάνθρωπη κατάσταση ἐπαναλαμβάνω, μιὰ κυνικότητα ἀνεν προηγουμένου τὴ σπιρήμη ποὺ τάχατες πεθαίνουν ἀπὸ ἀγάπη ὁ ἔνας γιὰ τὸν ἄλλο. Θὰ πῆτε τί νὰ γίνει; Νὰ γίνει δ.π. γίνεται στὸν πιὸ πολιτισμένο ἀπὸ μᾶς κόσμο κι' δχι δ.π. γίνεται σὲ ἄγριες φυλές. Ο νέος καὶ ἡ νέα ἐργάζονται καὶ ἀντιμετωπίζουν ὅλα τὰ ἔξοδα τους ἀπὸ μόνο τὴ δική τους ἐργασία. Ετοιμάζονται καὶ παντρεύονται χωρὶς προίκες καὶ βίαιες καὶ θανατηφόρες ἔξωσεις ἀπὸ τὴν κα-

τοικία τῶν γονέων τους, δοσα χρήματα κι' ἀν ἔχουν οἱ γονεῖς τους. Είναι ὑπερήφανα τὰ ζευγάρια νὰ φτιάζουν ἀπὸ μόνα τους, μὲ τὴν ἐργασία τους τὸ δικό τους σπιτικό. Μὲ δικά τους ἀπὸ τὴν καθημερινὴ ἐργασία τους πληρώνουν τὸ νοίκι τους, θὰ φτιάξουν τὰ ἐπιπλά τους κ.λ.π. ποὺ αὐτόνομοι, αὐτεξούσιοι καὶ ἐλεύθεροι ἄνθρωποι, ἄνθρωποι μὲ ἀξιοπρέπεια δχι νὰ λυμαίνονται τὸ υστέρημα τοῦ κόπου μᾶς ὀλόκληρης πονεμένης καὶ κουραστικῆς ζωῆς τῶν γονέων τους.

"Αν ἡ συνείδηση τῆς εὐθύνης μας γιὰ δ.π. μικρὸ ἡ μεγάλο κάνεις ἔχει σημασία τόσο γιὰ μᾶς ὅσσο καὶ γιὰ τὸ καλὸ καὶ τὴν εὐτυχία τῶν ἄλλων καὶ γενικότερα γιὰ τὴν ὑπαρξη τῆς πολιτείας, ἡ συνείδηση τῆς εὐθύνης μας, τῶν ὑποχρεώσεων μας ποὺ ἀναλαμβάνομε ἔναντι στὴ δημιουργία οἰκογένειας είναι κάτι τὸ ὄποιο πρέπει ὄπωδήποτε νὰ ἀνήκει στὶς βασικὲς ἀρχές τῆς ἀγωγῆς κάθε ἀνθρώπου. Η παράλειψη τοῦ καθήκοντος καὶ ἡ τάση πρὸς τὸ ἀνεύθυνο, ἡ ἀποτίναξη κάθε εὐθύνης ἀπὸ τοὺς ὥμους μας εἶναι ἔνα κακὸ κάπως εὐρύτερα ἔξαπλωμένο ἔχαιτίας τῆς ούγχυσης, μέσοι στὴν ὄποια βρίσκεται ὁ ἄνθρωπος τῶν ἡμερῶν μας, ἔνεκα τῆς ὀφελιμοτικῆς θήκης, ποὺ κυριαρχεῖ ο' δλες δυστυχῶς τὶς ἐμφανίσεις τῆς ζωῆς.

Οι ἄνθρωποι δυστυχῶς δὲν ἐπωιδόνται δλοὶ κατὰ τὸν ίδιο τρόπο, δηλαδὴ μὲ τὴν ίδια σοβαρότητα τὶς εὐθύνες τοῦ γάμου, πάρα πολὺ διαφορετικὰ ἔτοι, ώστε νὰ ναυαγῶν πολλοὶ γάμοι ἔχαιτίας τῆς ἐλλειψης συναίσθησης εὐθύνης τοῦ πιὸ σοβαροῦ ἔργου τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων. Περισσότερο στεροῦνται τῆς συναίσθησης τῆς εὐθύνης οἱ πρώιμοι καὶ ἀνώτεροι γάμοι. Οἱ φορεῖς τοῦ δεօμοῦ τῶν πρώιμων γάμων προχωροῦν κατὰ τέλεια ἀνύποπτο τρόπο, χωρὶς καν νὰ μαντεύουν τὶς εὐθύνες, ποὺ ἀναλαμβάνουν... Σὲ κατακλείδα ὁ γάμος είναι πρόβλημα ἀγωγῆς. Στὸν τόπο μας, δυστυχῶς ἡ ἀγωγὴ ἀπουσιάζει ἀπὸ δλους τοὺς τομεῖς τῆς ζωῆς

μας. Σχεδὸν πουθενὰ δὲ συναντικανένας αὐτὸ ποὺ λέγεται ἀγωγῆ. Οὔτε στὸ σπίτι, οὔτε στὸ σχολεῖο οὔτε στὸ κοινωνικὸ περιβάλλον. Ποὺ καὶ ποιὸς ἐτοιμάζει τὸ νέο ἔτοι, ώστε νὰ γίνεται ἄνθρωπος μὲ ὑψηλὸ φρόνημα καὶ μὲ πλήρη συνείδηση τῶν καθηκόντων τους καὶ τῶν εὐθυνῶν του. Θὰ πρέπει νὰ μᾶς γίνει συνείδηση, πῶς πιστόποτε κι' ἀν κάνουμε, γιὰ νὰ χρησιμοποιηθεῖ αὐτὸ εὐεργετικὰ στὸ ἄτομοκαὶ στὴν κοινωνία πρέπει νὰ συνοδεύεται ἀπὸ τὸ βαθὺ αἴσθημα τῆς εὐθύνης.

Δυστυχῶς δὲν ξυπνήσαμε στὸ λαό μας τὸ αἴσθημα αὐτὸ γιὰ δ.π. κάνει, παρὰ γυμναστήκαμε, πῶς νὰ πετοῦμε ἀπὸ πάνω μας τὴν εὐθύνη καὶ μὲ ἀριστοτεχνικὸ τρόπο νὰ τὴ φορτώνουμε στοὺς ὥμους τῶν ἄλλων. Η ἀγωγὴ ἐνδὲ λαοῦ είναι μεγάλο ἀθλητρα, χρειάζεται συστηματικὴ ἀφύπνιση τῆς κοινῆς συνείδησης, διδαχὴ καὶ προπανιδὸς κοντὰ στὴ διδασκαλία τὸ παράδειγμα ἀπὸ τοὺς ἐπάνω. Η καλλιέργεια τοῦ αἰσθήρατος τῆς προσωπικῆς εὐθύνης, δημος καὶ ἡ διαλαΐδαγώηση στὸ ζύπνημα συνείδησης κοινωνικῆς εὐθύνης, ἔπρεπε νὰ ἦταν πρωταρχικὴ ἀπαίτηση τῆς ἀγωγῆς τοῦ λαοῦ μας. Έμεῖς τουναντίον καλλιέργοῦμε κάτι τὸ ἀντίθετο, τὸ ἄκρως ἀντίθετο: ἐπαινοῦμε ἐκεῖνον, ποὺ καταφέρνει νὰ ξεφεύγει ἀπὸ τὶς ὑποχρεώσεις του, δηλαδὴ τὸν «καταφερτζή». αὐτὸν, ποὺ ἀποφεύγει τὴν εὐθύνη καὶ μεταθέτει μὲ τέχνη τὸ ἀνοίκειο καὶ κακὸ στὶς πλάτες τοῦ ἄλλου. Η ἀγωγὴ δυστυχῶς ἀπονοιάζει δχι μόνο ἀπὸ τὰ προβλήματα ποὺ παρουσιάζει ὁ γάμος, παρὰ γενικὰ ἀπὸ δλα τὰ προβλήματα τῆς καθημερινῆς κοινωνικῆς ἀνατροφῆς καὶ συμβίωσής μας, ἀπουσιάζει κατὰ τρόπο ἔξερθμαλμο. Δὲν ἐνδιαφερόμαστε γιὰ τὸ σπουδαιότατο αὐτὸ πρόβλημα, ποὺ ἀφορᾶ τόσο στὴν ἀτομική, δοσ καὶ στὴν κοινωνική ὑπόστασή μας. Η ἐλλειψη αὐτὴ γίνεται κάθε σπιργή

Πᾶν κὶ τὰ σπίτια τὰ παλιὰ στὴ Νιάουστα χαλνοῦντι ἀπὸν ἔνα ἔνα κι οἱ κόσμοι σφαλνιοῦντι στὰ μπιτά, οὖν τὰ πουλιά στὸν κλουδῖ.

Οὐ Ντώνης οὐ Πιλιέκας λέει: «Μᾶς ἡρθιν ἡ ἔξελιξη οκιδὸν οἱ δῆλα τὰ κράτη κι ἀπ’ τις πουλλές τις ἄλλαγές μᾶς ἔβγαλιν τὸν μάτι».

Τώρα τὰ σπίτια γένουνται κουτιά μὲν τούτα κι τοιμέντα κι οἱ νουντάδοι μικροὶ οὖν φυλακές.

Τότι τοὺς σπίτια γένουνται μὲν τίπουτα. Πάειναν οἱ κόσμοι στὸν βουνὸν ἔκουφταν κιριστὲν στὴ κάση κι τὸν κουβανοῦσαν μὴ τάλουγα. «Ἄν ἦταν μιὰ τραντιρή γριντιὰ ἡ κανὰ κουντρὸ ταμπάνι τὸν τραβοῦσαν μὴ ἔνα ἡ ντγιὸ ἄλουγα μὴ τὴν καρκέλα καμούτι, ἀλυσόδεις κι μανέλεις.

Τώρα πᾶν αὐτὰ ξιαπόμειναν, νὲ λαβδαριές, νὲ ντιρέκια, νὲ παιάντες, νὲ γκιστιρμέδεις, νὲ καντίπουτας, δῆλα γένουνται μὲν πιτὸ κι οἰδηρα.

Τότι οἱ κυρατζῆδοι κουβανοῦσαν μέρις κι μέρις μὴ ντγιὸ οανίντγια στὸν οαμάρι ἀπ’ τ’ ἄλουγου, πουρόπιτρις πλικιτές, μόλια γιὰ μπουλμέν κι πλάκις ἡ πέτρις. Τότι τὸν ντουβάρι κτίζουνται μὴ λάσπη ἀπὸ κόκκινον κῶμα κι ἄχυρον.

Πανουθὶὸ ἀπ’ τὸν πάτουμα ἔφκιαναν μπουλμέν μὴ ξύλα κι μὴ μόλια ἀπὸ πουρόπιτρις κτισμένα πάλι μὴ κῶμα ἡ κουκκινόχουμα. Κι ἀν χρειάζουνταν κάνας κουντρότιρους τοίχους πανουθὶὸ ἀπ’ τὸν πάτουμα τὸν ἔφκιαναν μὲν πλιτκιὰ ποὺ τάκουφταν μὴ λάσπη φκιασμένα μὴ ἄχυρον κι τὰ στέγνουνταν στὸν ἥλιον.

Τώρα ἔχουμι τούτα λουγιῶντιλογιῶν, μὴ τρύπις, κουρίς τρύπις, τρανά, μικρὰ κι οὔτι θέλεις κι ἀντὶ γιὰ λάσπη μὴ κῶμα φκιάνουν σουβάν μὴ ἀσθέσιη, ἄμμιουν κι τοιμέντου. «Ολα κουβανοῦντι μὲν αὐτουκίνητα κι δῆλα ἄλουγα, ἀνιθαίνουν φηλὰ στὸν σπίτι μὴ τὴν ἀλιθέτα κι δῆλα μὲν τὸν ὄμρου.

Τότι τὰ πατώματα γένουνται μὲν σανίντγια ἀπὸ καστανὰ κου-

μένα μὲν τυράννια μὲν τὸν κουριαστὴ. Κι ἄμα στέγνουνταν ἔφηγιν ἀπὸ κάνας ρόζους κι εἶχαν κι φιράδις γιὰ νὰ βιγκλοῦμι τὶ γένιπι κάπου στὴν αὐλὴ ἡ τὸν κιλάρι. Κι οὐ ἀέρας δύντας φυσοῦσιν οήκουντιν τὰ ζιλιὰ μὲν τὸν παρτραπάδις σὰν ούμπρελις.

Τώρα ἔχουμι ραμπουτὲ ξύλα γιὰ παρκὲ ἀπὸ δρένια ἡ πεῦκα, μάρμαρα γιαλισμένα, οὔτι φυράδις, οὔτι ἀέρας νὰ οηθαίνει οὔτι καντίπουτας.

ΤΟΥ ΣΠΙΤΙ

Τοῦ κ. Νικολάου Σπάρτη
Καθηγητοῦ ΚΑΤΕΕ

Τότι οἱ ούξόπουρτις γένουνται ἀπὸ κουντρὰ ξύλα ἀπὸ καστανιά, μὲν κατίνις τρανὲς φκιασμένες στὸν καλκιὰ μὲν ἔνα κλειδὶ μισή ούκα μὲν κτυπητάρια κι καρκέλις ποὺ ρουπουτοῦσαν κι ἄντικαν στὶς τζουμπανίκις τὰ κόλιντα. «Ἀπὸ μέσα μηρὶα εἶχαν οίδηρα γιὰ τὸν κλείσμιου, ἀμπάρις ἡ μάνταλα.

Τώρα ἔχουμι πόρτις πὲ ἀνοίγουν μουναχές τους μὲν λιχτιρικὸ κουδούνια κι κουμπιγά σὰ στοιχιά.

Τότι δῆλις οἱ ούξόπορτες τῆς Νιάουστας ἦταν ἀνοιχτὲς ἀπ’ τὸν ταχὺ ίσιαμι τὰ σκουντίντγια.

Οὐ γείτονας, οὐ σιγγινής κι οὐ φίλους μάφρας φηλὰ στὸν ἀνώγι κι στὸν νουντὰ βρίσκουνταν. Μούγγι τὴν νύχτα ἐκλεινάρι τὴν ούξόπουρτα κι ἔβάναι τὸν οίδηρου ἡ τὸν μάνταλου στὴν πόρτα. Μούγγι οτὴ Βέροια οἱ πόρτις ἦταν οφαλισμένις δῆλη τὴν ἡμέρα κι ικεῖ σ’ Πλιγαν «καλουσώριοες, πότι ἡρθιές, πότι δὲ φύγεις».

Τώρα μὲν τὰ κινούργια τὰ σπίτια κι τὰ διαμιρίσματα τὰ σπίτια κατινώνουνται οἱ κόσμοι, οἱ πόρτις μανταλώνουντι, γενουμέστι ξένοι μὲν τὸν γειτόνους κι τὰ σοίδια. Οἱ κόσμοι ξιμουναχιάζουντι κι γιὰ νὰ πᾶς βίζιτα ἡ γιὰ ξεναγίτιζαν θέλει νὰ τηληφουνήσεις ἡ νὰ στείλεις συχαρίκια γιὰ νὰ

οἱ δικτοῦν.

Τέπι οἱ κόσμοι ἀγαποῦνταν πλιότιρου κι σουζάζουνταν κι ἵταν σιμακουντινὰ οὐξένας μὲν τὸν ἄλλουν. Τότι κι τὰ σπίτια μας εἶχαν ἀπλουσύνη, αὐλὴ τρανὴ μὲν καλνταρούμι ἡ μὲν κοκκινόχουμα ἀλοιμένη μὲν βρύση πούτρικιν ξεναν κιριμένη κουρίς σταματημό. Κι εἶχιν κι τρανὸ πουστάβι γιὰ νὰ πλένουντι τ’ ἀγγιὰ μὲν στάχη, νὰ κρυγιώνουν τὰ καρπούζια, τὰ πιπόνια, τ’ ἀγγούρια κι νὰ δρουσίζει τὸν μακιδουνίση. Αὐτὸς ἦταν τὸν ψυγείου. Ἐθανάμι κι κανὰ φαγὶ π’ ἀπόμνιοκιν οκιπασμένου μὲν τὴν μπασίνα νὰ κρυγιώνει.

Τώρα ποῦ αὐλὴ γιὰ νὰ κουρέψουν τὰ καρναβάλια τὶς ἀπουκριές ἡ γιὰ νὰ βρίσκουμι λίγουν κατιψιχούν τὸν καλουκάρι μὲν κανὰ μιντιρλούκι κι κανὰ τραπέζι γιὰ γιουμάρισμα. Κι ποῦ ἀχούρι γιὰ τὰ πράτα, κουμάσι γιὰ τὸν Χριστουγιννιάτικου γουρούνι κι ποῦ μανάρι γιὰ τὴν Πασκαλιά. Ποῦ δὲ στηθεὶ κι ἡ ξυλουθήκη γιὰ τὰ ξύλα ἀπ’ τὸν τζιάκι.

Τότι κι μαγειργὶὸ εἶχιν κάτου, κι φούρνουν κι παρασκιά γιὰ τὸν καζάνι πούπλιναν τὰ ζυτράνια κι ἔφκιαναν κι τοῦ μέλι μὲν τὶς κόρες.

Στοὺ μαγειργὶὸ κάτου ἦταν κι ἡ κουπάνα τῆς πλύσης κι τὸν σκαφίδι στὸν ζυμωτικὸ κι ἡ πανακώτα μὲν τὶς μισάλις κι δῆλα τὰ περγά τοῦ φούρνου, φκιάρι ποὺ φούρνιζαν τὰ πλαστά, τραβηχτήρι γιὰ τὴ ζιάρη κι πάνα γιὰ τὸν πάνιασμα.

Τώρα ποῦ καρνιά γάστρα γιὰ καρνιά πλατσίντα ἡ πασπαλόπητα ἡ κανὰ νιβατό. Πᾶν αὐτὰ ἀλημούνηθηκαν.

Τώρα τρώμι ἀπ’ τὴ μάκινα φουμὶ, καλέρικα ἔτοιη ἀπ’ τὸν φούρνου, πάει τὸν ζύμουμα.

Τότι ἔφκιανάμι ξεναν φούρνου δέκα δώδικα πλαστὰ μάφρας γιὰ πουλλές μέρις. Τοὺ φουμὶ σέβηντιν οτ’ ἀμπαρούδι ἡ τὸν καλουκάρι στὸν σανίδι τὸν κριματὸ ἀπ’ τὶς λαβδαριές κάτου στὸν κιλάρι γιὰ ν’ ἀιρίζητει.

Τ’ ἀλεύρι ἦταν χρονικῆς οτ’ ἀμπάρι ἡ πηγηνάμι γέννημα στὸν μύλου γι’ ἄλιωρα ἡ ἔρχουνταν οὐ μυλουνάς νὰ πάρει τὸν γέννημα ἀπὸ τὸν σπίτι κι νὰ βασάζει κι τοῦ ξάϊ.

ΝΙΑΟΥΣΤΙΑΝΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ

Τὰ σημειωνά Χριστούγεννα ἔχουν ἐπηρεαστεῖ πολὺ ἀπὸ τὸ ρυθμὸν τῆς ἐποχῆς μας, διατούν δηλας ὅρισμάν ἀπὸ τὰ στοιχεῖα τῶν παλιῶν Χριστουγέννων, μὲ τὰ ὅποια μεγάλωσαν οἱ γονεῖς μας καὶ οἱ παπούδες μας. Τὰ παλιὰ κατὰ Χριστούγεννα, θὰ τὰ θυμηθοῦμε σ' αὐτὴ τὴν στήλη. Τὰ Νιαουστιανά.

Ἐρχεται: ή μέρα τοῦ Ἀγία Φιλίππα. Ο κόσμος σταματᾷ: τίνη καλοφραγία. Λαρχίζει: ή Σαρακοστὴ τῶν Χριστουγέννων, πού τηριέται μὲ εὐλάβεια ἄδο.

Στὸ τέλος τοῦ Νοέμβρη, τοῦ ἡγιαίνοντος, πού ἀντρείσμεν: τὸ χιόνι, τὰ παιδιά τοῦ μαχαλᾶ θ' ἀρχίσουν νὰ φροντίζουν γιὰ τοὺς καρτούνους. Χωρὶς νὰ ὑπελογίζουν τὸ κρύο καὶ τὰ χιόνια, μὲ τὴν ἀρχὴν μεγαλύτερου, θὰ κινήσουν γιὰ τὸ δυούν. Εἶναι: ἐψεδικειόν: μὲ μπαλτάδες καὶ φορτώματα ἢ σύριματα, γιὰ νὰ κάψουν τοὺς καρτούνους καὶ νὰ τούς στραγγίσῃς: Ήστερα ὡς τὸ μαχαλά, διπού καὶ θὰ φυλαχθοῦν ὡς τὴν γιορτὴν. Πολλές φορές, γιὰ νὰ δυρσῦν ἀπὸ τὰ λασπωμένα μέρη, δράζουν καὶ τὰ τεσσαράκια τους, γιατὶ κολλάσθη ἢ γλυκυτρεῦν πολύ.

Οἱ μέρες περνοῦν καὶ φτάνουνται στὸν ἀγίαν Γενάτην. Ηέντε μέρες νορμάτερα ἀπὸ τὰ Χριστούγεννα οἱ Τσούρκοι: σταχιτοῦν νὰ στέλνουν κιτάπια καὶ νὰ γυρεύσουν φάρους. Τῷ ωρὶ θὰ σφάξει κάθε οἰκογένεια τὸ μικράρι: της, τὸ γουρούνι: της ἡ καμπυλὰ μισέρικα οἱ πιὸ πλεύσιοι. Καὶ τὰ μικρὰ θὰ περιμένουν νὰ πάρουν τὴν φύσεων ἀπὸ τὸ γουρούνι, γιὰ νὰ παῖσουν.

Παρακιονή ἀπὸ τὰ Κόλλιντα τὰ παιδιά γυρίζουν ἀπὸ σπίτι: σὲ σπίτι: φινάζονται: «Ξύλα γιὰ τὰ Χριστοῦ». Οἱ νοικοκυραῖς: τούς δίνουν, γιὰ νὰ δογματίζουν δύο: στὸ δυνάμωμα τοῦ καρτούνου. Σήμερα οἱ μεγάλοι: φωνίζουν τὰ φρίκια, τὰ ξύλοκέρατα κ.ἄ. Οἱ νοικοκυρές φτιάνουν μικρὰ κουλίκια καὶ δράζουν ἀπὸ τὰ σεντούκια τους τὰ στεγνωμένα σύκα σουντζέσκια, καρύδια καὶ λερτόκαρα. Καὶ τὰ μικρὰ φτιάχνουν τέξιμπανικές ἢ ἑτοιμάζουν τὰ πάνινα σακούλια τους γιὰ τὴν ἄλλη μέρα.

«Κόλλιντα...».

Ἀπὸ σήμερα δὲν πίνουν νερό νύχτα, γιατὶ κατέβηκαν οἱ καλλικάττες. Ἀπ' τίς τρεῖς τὸ πρωΐ ἀργάζουν νὰ δραΐσουν τὰ παιδιά. Με-

Τοῦ Τάκη Μπάτση

ριὰ ἀπὸ αὐτὰ κρατοῦν καὶ φαναράζουν. Στὸ τζάκι κάθε σπίτιον καίνε μεγάλα γκουστούσια. Μέσ' τὴν νύχτα, σὲ δλους τοὺς μαχαλάδες, ἀκούονται: τραγούδια παιδιάκα σάνικα ἀπό:

Κόλλιντα, μέλλιντα, τσύρδα Βατιλίντα
τὸ σκολί σου μὲ ἔφαρην, τρεκνὸς κουλίκιος θέλου.
Θέλου, δὲ θέλου, τὴν μάνα σου τὴν θέλου,
νὰ τὴν φιλίσου μιὰ φουρά κι πάλι:
νὰ τὴν φέρουν.

Οἱ νοικοκυραῖς: διλέπουν κρυφά ἀπὸ πάνω, ἢν κύτος ποὺ τὰ λέει, είναι ἀγόρι: ἡ κορίτσι. Καὶ ἀν είναι ἀγόρι, θὰ τὸ ἀνοίξουν, θὰ τὸ ἀνεβάσουν πάνω στὸ τζάκι: καὶ θὰ τὸ δάλικουν νὰ σκαλίσει τὴν φωτιά. «Τσετσερὸς ὁ νοικοκύρης θὰ κατέβη κάτω, θὰ πάρει μιὰ πλάκα μικρή καὶ θὰ τὴν φέξει στὸν Ήμιράχο τοῦ τζακικού. Μετὰ θὰ δώσουν στὸ παιδί κόλλιντα καὶ μερικές δεκάρες, γιατὶ είναι ὁ πρώτος. Άν πάλι είναι κορίτσι, θὰ κάρισυν πώς δὲν ἀκούν, διπού νὰ ἔσθει ἀγόρι.

Χαρά μεγάλη τῶν παιδιῶν είναι: τὸ ἀδειασμά τῶν γειτόνων σακκουλίδων πολλές φορές σ' ἔνα πρωΐ.

Οἱ ἄνδρες θὰ δυρσῦν σὲ τέσσερις μὲ τὴν νύχτα γιὰ φώνια, γιὰ νὰ πάνεται στὴν ἑκατοντάδες. «Οίη γιὰ μέρα,

τέλος περγα μὲ ἑτοιμασίες.

Τὸ ἀπόγευμα τὰ παιδιά στήνουν τούς καρτούνους γιὰ τὴν ἐποιένη καὶ τοὺς φυλάγουν μὲ δάρδιες δλητὴ νύχτα, γιὰ νὰ μήν τούς κλέψει κανένας ἄλλος μαχαλάς.

«Χριστούγεννα...».

Τὸ πρωΐ, πρίν ἀκόμια χτυπήσουν οἱ καπιτάνες, κατὰ τὶς τέσσερις, Ἑγγαῖος ἀνθρώπος τῆς ἑκατοντάδες, ὁ καρά Χερής δραΐνει καὶ χτυπάει τὶς πόρτες τῆς ἑνορίας ξυπνώντας δλους γιὰ τὴ λειτουργία. Χτυπούν καὶ σὲ κηπάνες. «Ολοι, χωρίς ἑξαρέστες, ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιά, μὲ τὰ χειρωνιάτικα καλά τους, πάνη στήνη ἑκατοντάδες. Στὸν κόλλιρυρό της καίει ένας μεγάλος καρτούνος.

Μετὰ τὴν λειτουργία, στὴν ἀπόλυτη, δλοι: δραΐνουν στὸν καρτούνον καὶ εὔχονται: «σ' ἔτη πολλά».

Στὴν συνέχεια οἱ γυναῖκες φεύγουν γιὰ τὸ σπίτι, τὰ παιδιά μένουν στὸν καρτούνον καὶ οἱ ἄνδρες πηγαίνουν ἐπισκέψεις στὰ συγγενικὰ τους σπίτια. Έκεῖ τούς δέχονται: οἱ γεροντότεροι καὶ οἱ γυναῖκες.

Τὰ σπίτια λάριπουν ἀπὸ καθαριστήρων καὶ είναι: στρωμένα μὲ τὰ καλά τὰ ζιλά, τὰ πουλιά καὶ τοὺς μιαστραπάδες. Οἱ κρεμαστρες είναι: γιορτάστες ἀπὸ τὰ φέσια καὶ τὶς σκούφιες τῶν ἐπισκεπτῶν.

Τὸ μεσημέρι: γυρίζουν δλοι: στὰ σπίτια τους καὶ τρόνι μὲ τούς δικούς τους τὰ γυνατά φαγητά, τὴν σούπα, τούς μαργαρίδες καὶ τὸ κρέας μὲ τὰ πρόσσια.

Τὰ παιδιά στούς καρτούνους ψήνουν μπαζόλιες καὶ πλέον χαρτιά.

Τὴν δεύτερη μέρα, μετὰ τὴν ἑκατοντάδα, γίνονται: ἐπισκέψεις στούς Μαγνήθες μέρος καὶ τὴν τολη στούς Στεφανάδες, ποὺ γιοστάζουν.

«Ετοι μεριάσην τὰ Χριστούγεννα, γωρίς δύορες, φτωχοί καὶ χαρούμενοι, γιὰ τὸν κόσμο, ποὺ περιμένει νὰ γιοστάσει κι ἄλλες γιορτές μὲ τὰ δικά του τὰ καλά ἀντέτια, μὲ θυγατέρες καὶ χαρά.

Δραστηριότητες τοῦ Κ. Ε. Κ. Ναούσπος

6 Δεκεμβρίου 1977: Ἐπίσκεψη στὸ νηπιατουργεῖο «Π. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ Καὶ Σία».

18 Δεκεμβρίου 1977: Μετάβαση στὶς φυλακές Ἐπαπανηγίος καὶ διανομὴ δώρων καὶ γλυκιομάτων στοὺς κρατουμένους.

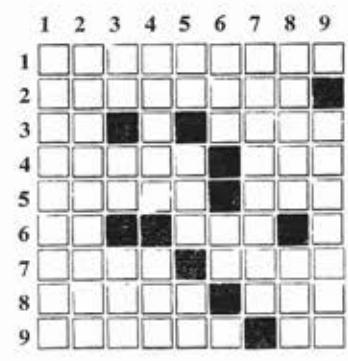
21 Δεκεμβρίου 1977: Χριστουγεννιάτικη γιορτὴ στὴν Σχολή.

11 Ιανουαρίου 1978: Κομή βασιλόπιττας. Τὸ νόμιορια ἔτυχε στὴν μαθήτρια Μπόρτο Αθηνᾶ ἀπὸ τὸν Κοπανό.

ΝΑΟΥΣΑΙ·Ι·ΚΟ

ΟΠΙΖΟΝΤΙΑ:

1. Έσωτερη κανέλλας στήγια τοπική μας διάλεκτο.
2. Σημιαίνει υπάρχω στά ναυσιπλόνια.
3. Τύρρος σύμφωνο του ήλληνικού αλφαριθμού. — Δροσερή πνοή ανέρεισ.
4. Πηγευτό μουσικό δργανού χρησιμοποιούμενο και στήγια ἀρχαιότητα. — Τὸ πρῶτο συνθετικὸ γνωστοῦ πυγμαχικοῦ ὄρου.
5. Απὸ αὐτῆρι γίνονταν τὰ λιπαντικά καὶ οἱ σκουρτέλες. — Ἀρχαιότερας φαλιτσικοῦ δργανικοῦ ποὺ ἀνέπαναληφθούν θυμίζουν παλιὸς ξενικός χορός.
6. Ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος δπως γράφονται καὶ σὲ πολλές χρονικές εἰκόνες. — Προγρέπται εἰπανικῶν δνομάτων.
7. Ὑπάρχει καὶ τέτοιο εἶδος μπάρ (ξεν.). — Μέρος του ἀργαλειοῦ ποὺ μαζεύει τὸ στηρίγμα (Ναούσι).

ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΟ

στὸ στούς καταλόγους τῶν ἐστιατορίων.

4. "Ἐτοι τὴν ἀποκαλοῦμε στήγια πόλη μας τὴν ἀρελῆ, τὴν ἀθώα (ἀντιστρ.) — Μισῆ... κάλτσα.
5. Κτηγορικὴ ἀντωνυμία. — Τὸ πρῶτο συνθετικὸ ἀμερικανικῆς μεγαλουπόλεως. — Ἀλλο ἄρθρο στὸν πληθυντικό.
6. Τότερος δημιουργερόντων κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς τουρκοκρατίας (αἰτ.). — Ο ἀριθμὸς 301.
7. Κτηματικὴ περιοχὴ τῆς Ναούσης, δχι: τόσο εὑφορη.
8. "Ονοματα δικαιλέως τῆς Ηερσίας ἀλλὰ καὶ δηλωτικὸ προσωπικῆς ἐπιδολῆς. — Παληὸς μεταφορικὸ μέσο (λείπει τὸ τελευταῖο γράμμα).
9. Φυτεύθηκαν κατὰ μῆκος τοῦ δρόμου Ναούσης Βεροίας (αἰτ.).

■ Η λύση στήγια σελίδα 34

Ιωάννης Α. Καρατσιώλης

Ἡ παδολογικὴ ἀντιμετώπιση τοῦ μαστοῦ

- Συνέχεια ἀπὸ τὴν σελίδα 19 τουλάχιστο κάθε 6 μῆνες πρέπει: νὰ ἐλέγχουν τοὺς μαστούς τους καὶ ἀκόμια συχνότερα αὐτές ποὺ πέρασαν κυστικὴ μαστοπάθεια η ἔχουν στὸ κλήρονομικό τους καρκίνο τοῦ μαστοῦ. Μπορεῖ καὶ μόνη τῆς η γυναικεῖα νὰ προσέξει τοὺς μαστούς της. Λύτο θὰ τὸ ἐπιτύχει: ἀφοῦ σγάλει:

τὸ συνγχρόνιο τῆς ἀπὸ τὴν μέση καὶ ἐπάνω καὶ μπροστὰ στὸν καθρέπτη κοιτάζει: τοὺς μαστούς της μὲ προσοχῇ τὸ μέγεθος αὐτῶν καὶ τὴν κάθε ἀνωμαλία τοῦ δέρματος τοῦ μαστοῦ. Ἐάν υπάρχει: ἔκκριση τῆς θηλῆς τοῦ μαστοῦ τότε πρέπει: αιμέσως νὰ ἀπευθυνθεῖ στὸ γιατρό τῆς. Μετὰ τὴν ἔξεταση στὸν καθρέπτη νὰ ξαπλώσει: ύπτιος. Τὸ ἔνα χέρι: νὰ δρίσκεται στὸ κεφάλι καὶ μὲ τὸ ἄλλο νὰ ἔξετάζει: τὸν ἀντίστοιχο μαστὸν ἀρχίζοντας ἀπὸ τὸ ἐπάνω μέρος τοῦ μαστοῦ καὶ κατελήγοντας πρὸς τὰ κάτω. Τὸ ίδιο νὰ κάνει καὶ ἀντιστρόφως. Κάθε ἀνωμαλία τοῦ μαστοῦ, μικρὴ διόγκωση η μάζεια τῆς θηλῆς πρὸς τὰ μέση (εἰσόδημη

τῆς θηλῆς) η ἔκκριση τῆς θηλῆς τοῦ μαστοῦ πρέπει: νὰ ὁδηγήσουν ἀιέσιως τὴν ἀρρωστηγή στὸν γιατρό της. "Οσο γρήγορα πάλι: στὸν γιατρό τῆς τόσο μικρὸς ἀπὸ τὸν θάνατο δρίσκεται. Καὶ μπορεῖ νὰ ισθῇ τελείως ἔστω καὶ ἀν εἴναι: η διάγνωση αὐτῆς κακαρίνος.

"Εχουμεις χειρουργῆσε: πλήθος γυναικῶν στὴγι Αθήνα, στὸ Νοσοκομεῖο Ελλην. Ἐρυθροῦ Σταυροῦ καὶ στὸ Νοσοκομεῖο Ναούσης καρκίνο τοῦ μαστοῦ μὲ καταπληκτικὰ ἀποτελέσματα καὶ μὲ πλήρη ζεστή σὲ γυναικεῖς ποὺ θράψαν ἐγκαίρως σὲ μᾶς. Ἐάν δημιως υπάρχει: ἀμέλεια, τότε η γυναικα καταδικάζει: τὸν ἔκυπτο τῆς.

Ναουσαΐκη κουζίνα από τό

ΚΥΔΩΝΙ ΜΕ ΚΡΕΑΣ

ΓΛΙΚΑ:

2 κιλά κυδώνια
1 κιλό κρέας μοσχάρι
1/2 κιλό δαμάσκηνο
Λίγη ζάχαρη
Πιπέρι - κανέλλα ξύλο
Βούτυρο
1 κρεμμύδι

ΕΚΤΕΛΕΣΗ:

Κόβετε τὸ κρέας σὲ κομμάτια, τὸ σωτάρετε μὲ τὸ κρεμμύδι: καὶ τὸ δράξετε μὲ λίγο νερό. Άφοι δράξει καλά, ρίχνετε τὰ κυδώνια κομμένα σὲ κομμάτια, τὰ δαμάσκηνα, τὴν κανέλλα, λίγη ζάχαρη καὶ πιπέρι. Τὰ ἀφήνετε νὰ δράσουν ὅλα μαζὶ καὶ νὰ μείνουν μόνοι στὸ δούτυρο.

ΑΡΜΗ ΜΕ ΜΠΑΤΣΙΟ

ΓΛΙΚΑ:

1 κιλό μπάτσιο
1/2 δούτυρο
5 κουταλιές άλεύρι
Λίγο σκόρδο
1 κουταλάκι: ξύδι

ΕΚΤΕΛΕΣΗ:

Τηγανίζετε τὸν μπάτσιο, κομψένο σὲ μικρά κομμάτια, τὸν δράξετε σὲ μιὰ πιατέλα καὶ στὸ δούτυρο ποὺ περίσσεψε ρίχνετε τὸ άλεύρι. Τὸ σωτάρετε, δάζετε λίγο νερό γιὰ νὰ γίνει: σάν κουρκούτι καὶ ἀφοῦ δράξει καλά, ρίχνετε τὸν τηγανισμένο μπάτσιο, σκόρδο κοπανισμένο καὶ λίγο νερό.

ΓΚΡΑΚΑΙΑΝΟΣ

ΓΛΙΚΑ:

1 1/2 κιλά άλεύρι
1/2 κιλό σουτάρι: η καρύδια
1/2 κιλό ζάχαρη
Κανέλλα
Λίγο άλατι

ΓΙΑ ΤΟ ΣΙΡΟΠΙ:

1 κιλό ζάχαρη
1/2 κιλό νερό

ΕΚΤΕΛΕΣΗ:

Κοσκινίζετε τὸ άλεύρι, τὸ ζυμώνετε καλά μὲ λίγο λάδι, άλατι: καὶ

K. E. K.

ἀκολουθείτε τὴν διαδικασία, σπως ἔνοιγετε τὰ φύλλα γιὰ πίττα. "Οταν ἀνοίξετε γιὰ δεύτερη φορά τὸ φύλλο, ρίχνετε ἀπὸ πάνω τὸ κοπανισμένο σουτάρι: (ἀνακατεμένο μὲ ζάχαρη καὶ κανέλλα) ἢ τὰ καρύδια, κόβετε τὸ φύλλο σὲ τρεῖς λουρίδες, καὶ κάθε μιὰ λουρίδα τὴν τυλίγετε γύρω στὸν κλώστρο. Στὴ συνέχεια δάζετε τὶς λουρίδες, ἀφοῦ τὶς σουρώσετε σὲ ἔνα ταφί, τὶς ἀλοίφετε μὲ λίγο λάδι. ἢ δούτυρο καὶ φύγετε τὸ γλυκό σὲ μέτρο φούρνο 177 ὅρθ. Κελσίου.

"Άφοι φημεῖ καὶ κρυώσει: καλά, τὸ σιροπιάζετε (μὲ δραστὸ σιρόπι) καὶ είναι: έτοιμο.

Τὸν γκρακαϊάνο τὸν ξεναγεῖ πάντας οἱ Ναουσαΐτες νοικοκυρές, στὴν γιορτὴ τῆς Αγίας Βαρθολομαίου.

ΣΑΡΜΑΔΕΣ

ΓΛΙΚΑ:

1 κιλό κιρτά (μοσχαρίσιο μὲ λίγο χορτινό)
1/2 φλυτζάνι: ρύζι
2 κιλά λάχανο
Πιπέρι
Λίγο άλατι
Λάδι: η χωρινό λίπος (λίγδα)
1 λεμόνι
2 κύρια

ΕΚΤΕΛΕΣΗ:

"Άφοι ζειρατίσετε τὸ λάχανο, ἀνοίγετε τὰ φύλλα του καὶ τὰ ἀφήνετε σὲ μιὰ πιατέλα γιὰ νὰ κρυώσουν

Ζυμώνετε τὸ κυριά μὲ τὸ ρύζι, πιπέρι, άλατι, λίγο λάδι, τὸν χυριό του λεισινού. Στὴ συνέχεια τυλίγετε τοὺς σαρμαδές στὸ μέγεθος ποὺ θέλετε, καὶ ἀφοῦ δάλετε στὸ κάτω μέρος τῆς κατσαρόλας τὰ κοτσάνια ἀπὸ τὸ λάχανο, τοὺς ἀραδιάζετε μὲ τὴν τσιρά. Σκεπάζετε τὴν κατσαρόλη μὲ ἔνα πιάτο (καὶ κάτι: βαρύ έπάνω ἀπὸ τὸ πιάτο), ρίχνετε ζεστὸ σαρό, μέχρι: δτου σκεπαστούν, λίγο διλήσι, λάδι: η λίγδα καὶ δράξετε τοὺς σαρμαδές σὲ σιγκινή φωτιά. "Οταν δράσουν τοὺς περιγύνετε μὲ κύριαλειον.

Oι Ναουσαῖοι

τῆς

Θεσσαλονίκης

τίμησαν τὸν

Γ. Γραμματέα

τοῦ Υ.Β.Ε.

Τήν 1η Φεδρουαρίου ὁ Σύλλογος Ναουσαῖων Θεσσαλονίκης δργάνωσε συνεστίαση γιὰ νὰ τιμήσει τὸν συμπόλιτη γενικὸν γραμματέα Υ.Β.Ελ-

λάδος κ. "Αγγελο Βαλταδώρος σὲ αἴθουσα τοῦ Επανοδοχείου Καψής. Η ἐκδήλωση σημείωσε ἔξαιρετην ἑπιτυχία. Κατὰ τὰ ἐπιθόρπια μίλη-

ταν ὁ πρόεδρος τοῦ Συλλόγου κ. Γ. Οικονομίδης καὶ ὁ κ. "Αγγελος Βαλταδώρος ὁ δποτε εὐχαριστήσει τὸν δργανωτὴ Σύλλογο

'Η μικτὴ χορωδία καὶ μανδολινάτα τοῦ 'Οδείου μας

Απὸ τὴν ἐμφάνιση τοῦ 'Οδείου μας στὸ Α' Χορωδιακὸ Φεστιβάλ τῶν 'Αθηνῶν

ΤΑ ΧΟΡΕΥΤΙΚΑ ΤΗΣ ΝΑΟΥΣΑΣ

ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΤΟ 1977

ΜΑΪΟΣ: Τὸ χορευτικὸ συγκρότημα τοῦ Λυκείου Ἑλληνίδων Ναούσης λαμβάνει μέρος στὶς γιορτὲς «Ἐλληνικὴ Ἐθδομάδα 1977», ποὺ ὀργάνωσε τὸ Γυμνάσιο τῆς πόλεως Ντερνὲ τῆς Ὀλλανδίας.

ΙΟΥΝΙΟΣ: Τὸ συγκρότημα «Γενίτσαροι καὶ Μπούλες» λαμβάνει μέρος στὶς χορευτικὲς ἐκδηλώσεις τοῦ Παρισιοῦ, δποὺ ὀργανώθηκε «Τὸ καρναβάλι τοῦ καρναβαλιοῦ».

ΙΟΥΛΙΟΣ — ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ: Ὁ ΑΕΣ «Πυρούς» λαμβάνει μέρος σὲ ἔξ (6) χορευτικὰ φεστιβάλ στὴν Γαλλία καὶ Ἰσπανία.

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ: Ὁ ΑΕΣ «Πυρούς» συμμετέχει σὲ χορευτικὲς ἐκδηλώσεις ποὺ ὀργανώθηκαν στὴν Μαδρίτη Ἰσπανίας.

Ο ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

● Συνέχεια ἀπὸ τὴν σελ.ίδα 22
ως γίνονται διαπλατύνσεις γιὰ ἀσφαλτόστρωση — ὅργιάζει ἡ βλάστηση κυρίως καὶ δύνες καὶ ἔλατα καὶ προσφέρεται γιὰ θερινὲς διακοπές.

Ἄπὸ 40 περίπου χρόνια πρὶν οἱ δρειβάτες καὶ χιονοδρόμοι τῆς Νάουσας ἀνεκάλυψαν τὴν περιοχὴ τῶν Τριῶν Πηγαδιῶν καὶ ἀρχισαν ἀργότερα τὸ 1935 νὰ κτίζουν τὸ πρῶτο καταφύγιο τους (κατεστράφη κατὰ τὴν κατοχή). Ἀργότερα οιγὰ σιγὰ ἄρχισαν νὰ τὴν ἀναπτύσσουμε κάνοντας πρῶτα ἔναν ὑποτυπώδη δρόμο μὲ προσωπικὴ ἐργασία ὅλων τῶν Ναουσαίων νγιὰ νὰ φτάσσουμε νὰ κάνουμε τὸν σημειρινὸ ὑπάρχοντα δρόμο, ὅπως καὶ δύο ξενώνες μὲ δυνατότητα διημερεύσεως καὶ διανυκτερεύσεως 120 ἀτόμων, δύο πίστες μὲ διεθνεῖς προδιαγραφὲς καὶ τρεῖς συρόμενους ἀναβατῆρες.

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω πρέπει νὰ ἐποηημάνουμε τὰ ἔξης:

α) Γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῆς ὅλης αὐξανομένης ζητήσεως χιονοδρομικῶν κέντρων κρίνεται ἀπαραίτητη καὶ ἡ ἀνάπτυξη τοῦ

χιονοδρομικοῦ κέντρου Τριῶν Πηγαδιῶν.

6) Γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ χειμερινοῦ τουρισμοῦ, ἀλλὰ καὶ τοῦ Ὁρεινοῦ τὸ Βέρμιο προσφέρεται γιατί: 1) Διαθέτει τὶς καλύτερες πίστες. 2) Διαθέτει τὶς κατάλληλες τοποθεσίες γιὰ ὅρεινὸ τουρισμό. 3) Βρίσκεται κοντὰ σὲ παραθαλάσσιες περιοχές. 4) Βρίσκεται κοντὰ στὸ ἑθνικὸ δίκτυο 5) Βρίσκεται πάνω ἀπὸ τὴν Νάουσα μὲ τὴ Σχολὴ Ἀριοτοτέλους ποὺ φοίτησε ὁ Μ. Ἀλέξανδρος μὲ τοὺς μακεδονικοὺς τάφους στὰ Λευκάδια Ναούσης σὲ μὰ περιοχὴ ποὺ ὁ ἀρχαῖος βυζαντινὸς πολιτισμὸς ζοῦν. Βεργίνα Βεροίας μὲ τοὺς τάφους, μὲ τὴν Πέλλα κοντὰ μὲ τὸ ὄλοκαύτωρια τῆς Νάουσης τὸ 1822 μὲ τὸ καρναβάλι τῆς Νάουσης καὶ μὲ πλούσιες λαογραφικὲς παραδόσεις, ὥστε ἡ προσδοκωμένη ἀνάπτυξη τοῦ τουρισμοῦ νὰ βασίζεται σὲ ποικιλία ἐνδιφερόντων ποὺ θὰ κεντρίσουν τὸν «Ἐλληνα καὶ τὸν ξένο τουρίστα καὶ θὰ γερίσουν ὅλο τὸν χρόνο τῶν διακοπῶν, ἐξοστρακίζοντας τὴ μονοτονία τοῦ πιονομεροῦς ἐνδιαφέροντος».

Οι ταινίες στὸ

Δημοτικὸ Θέατρο

Τὸν Φεβρουάριο καὶ τὸν Μάρτιο τὸ Δημοτικὸ μας θέατρο θὰ προβάλει τὶς ἔξης μεγάλες ταινίες:

4—5) 1	Καταραμένοι
11—12) 2	Σεζάρ καὶ Ροζαλί
18—19) 2	Μεγάλες προσδοκίες
25—26) 2	Λάκυ Λουτσιάνο
4—5) 2	«Ασπρο πουλὶ μὲ τὸ μαύρο σπηλάδι
11—12) 3	«Ἐγκλημα τοῦ αἰῶνος
18—19) 3	Αμαρκόρντ

«Ἔγιναν τὸ 1977 στὸν Κοπανό

1. Ασφαλτόστρωσις ἐντὸς τοῦ χωρίου ἀποστάσεως 3 χιλι. δαπάνης 300.000 δρχ.

2. Κατασκευὴ πλατείας δαπάνης 1.500.000 δρχ.

3. Κατασκευὴ παλαιᾶς πηγῆς δαπάνης 600.000 δρχ.

4. Κατασκευὴ 2 μικρῶν πλατειῶν μὲ γκαζόν καὶ καλωποτικὰ φυτὰ δαπάνης 100.000 δρχ.

5. Κατασκευὴ πεζοδρομίων ἐπὶ τῆς Κεντρικῆς ὁδοῦ ἀποστάσεως 3 χιλι. δαπάνης 600.000 δρχ.

6. Κατασκευὴ ἀγροτικῶν δρόμων δαπάνης 400.000 δρχ.

7. Γιὰ τὴν κοινοτικὴ ἀνάπτυξη τοῦ χωρίου συγκεντρώθηκαν 300.000 δρχ. γιὰ τὴν ἐγκατάσταση καὶ λειτουργία τοῦ γυμνασίου ἀπὸ κατοίκους τῆς κοινότητος.

8. Έπισής γιὰ τὴν κοινοτικὴ ἀνάπτυξη ἔγινε τὸ δημοτικὸ σχολεῖο δαπάνης 1.500.000 δρχ.

«Ἡ λύσις τοῦ σταυρολέξου

ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ:

1. ΚΑΤΑΣΑΡΚΙ.	2. ΑΙΠΑΤΑΖΟΥ.
3. ΡΟ — ΑΓΡΑ.	4. ΑΓΔΟΣ — ΝΟΚ.
5. ΤΣΟΧΑ — ΤΣΑ.	6. ΑΩ — ΝΤΙ.
7. ΣΝΑΚ — ΑΝΤΙ.	8. ΙΟΔΛΟ — ΑΡΑ.
9. ΟΥΔΑΙΛ — ΑΣ.	

ΚΑΘΕΤΑ:

1. ΚΑΡΑΤΑΣΙΟ.	2. ΑΠΟΥΣΩΝΟΥ.
3. ΤΑ — ΛΟ — ΑΛΑ.	4. ΧΟΓΤΑ — ΚΑΛ.
5. ΣΑ — ΣΑΝ — ΟΙ.	6. ΑΖΑ — ΤΑ.
7. ΡΟΥΝΤΣΙΝΑ.	8. ΚΥΡΟΣ — ΤΡΑ.
9. ΑΚΑΚΙΑΣ.	

'Απὸ τὴν κοπὴ τῆς πίττας τοῦ Συλλόγου 'Αποφοίτων τὸ 1954

Διαχρίνονται: ὁ πρόεδρος κ. Ἀντ. Λάππας μὲ τὰ μέλη τοῦ Δ.Σ. κ.κ. Ἡλ. Οἰκονόμου, Λίκ. Καλλιστογιάννη, Ἀντ. Φειδαρη, Φούλλα Πάντου, Πανερόπουλος καθ. γυμναστικῆς, Κ. Χατζηγρηγοριάδη δουλευτή, Ἡλ. Μουνδρέας γυμναστικῆς, καὶ Δ. Χατζηφωτιάδη δύοντιατρο.

Θρίαμβος τῶν χιονοδρόμων μας στούς πανελληνίους τοῦ Πηλίου

Ἡ ὅμιλος τοῦ Ο.Χ.Ν. σημειώσει μεγάλη ἐπιτυχία στούς πανελλήνιους χιονοδρομικούς ἀγῶνες ποὺ διεξήχθησαν ἀπὸ 21—22 Φεβρουαρίου στὸ Πήλιο. Πρώτες νίκες ἀπέσπασαν ὁ Αθαν. Κουτσούγιάννης (67' 53'') στὸ δρόμο 15.000 μέτρων ἡ Αθηνᾶ Μπλάτκα (26'22'') στὰ 4.000 μέτρα γυναικῶν, ὁ Γεωργ. Λίτος (31'46'') στὰ 5.000 μέτρα πατέρων καὶ ἡ ὅμιλα ἀνδρῶν στὴν ακυταλοδρομία ὃπου ὁ Ο.Χ.Β. πήρε τὴν δεύτερη θέση καὶ τοῦ Μετσόβου τὴν τρίτη. Τὶς δύο πρώτες θέσεις ὁ Ο.Χ.Β. πήρε στὰ ἀγωνίσματα ἐφίδων.

"Ἀλλες νίκες κατέκτησαν οἱ χιονοδρόμοι μας στὰ ἔξης ἀγωνίσματα:

Δρόμος ἀντοχῆς 15.000 μέτρων ἀνδρῶν: Χρ. Παππᾶς 2ος καὶ Θεόδ. Πατρώνας 3ος.

Γυναικῶν: Ἀθηνᾶ Εανδίδου 4η καὶ Ἀθηνᾶ Γιαγκούλα 6η.

ΝΑΟΥΣΑΙΟΙ ΣΤΟΥΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥΣ ΧΙΟΝΟΔΡΟΜΙΚΟΥΣ ΑΓΩΝΕΣ ΣΤΗΝ ΦΙΛΛΑΝΔΙΑ

"Οπως μᾶς γνώρισε ὁ Πρόεδρος τοῦ ΕΟΣ Ναούσης κ. Μ. Σανθιδῆς, ἀνεγέρθησαν στὶς 15 Φεβρουαρίου 1978 οἱ χιονοδρόμοι: Ἀθηνάς Κουτσούγιάννης, Χ. Παππᾶς καὶ Θεόδ. Πατρώνας τοῦ διμήλου Ναούσης, οἱ οποῖοι καὶ θά ἐκπροσωπήσουν τὰ Ελληνικὰ χρώματα, στοὺς παγκόσμιους χιονοδρομικούς ἀγῶνες, πεύθα διεξαχθοῦν στὴν Φιλλανδία.

Τιμὴ γιὰ τὴν πόλη μας, διότι καὶ οἱ τρεῖς ποὺ ἀποτελοῦν τὴν Ἑπική ὅμιλα εἶναι Ναούσατοι.

ΠΑΡΑΞΕΝΑ

ΑΠΙΘΑΝΕΣ ΣΥΜΠΤΩΣΕΙΣ

Ὑπάρχουν μερικές παράξενες ἢ μᾶλλον καταπληκτικές συμπτώσεις στὸ θάνατο δύο μεγάλων Προέδρων τῆς Ἀμερικῆς: τοῦ Ἀδραρίου Λίνκολ καὶ τοῦ Τζέν Κέννεντυ.

1) Ὁ Λίνκολ ἐξελέγη πρόεδρος τὸ 1860, ὁ Κέννεντυ τὸ 1960.

2) Καὶ οἱ δύο πρόεδροι, τὴν ἐποχὴν ποὺ δολοφονήθηκαν ἡσχεδούντο μὲ θέματα φύλετικῶν διαχρίσεων.

3) Καὶ οἱ δύο πρόεδροι δολοφονήθηκαν Παρασκευή, παρουσίᾳ τῶν σύζυγών τους.

4) Οἱ διάδοχοι τους λέγονται Τζόνσον καὶ κατάγονται ἀπὸ τὸ Νότο.

5) Ὁ "Αντρίου Τζόνσον γεννήθηκε τὸ 1808 καὶ ὁ Λύντον τὸ 1908.

6) Καὶ οἱ δύο πρόεδροι χτυπήθηκαν ἀπὸ πίσω καὶ στὸ κεφάλι.

7) Ὁ Μπούθ, δολοφόνος τοῦ Λίνκολ καὶ ὁ "Οσβαλτ δολοφόνος τοῦ Κέννεντυ, δολοφονήθηκαν πρὶν δικασθοῦν.

8) Καὶ οἱ δύο σύζυγοι τῶν προέδρων ἔχασαν ἀπὸ ἔνα παιδί νατὰ τὴν διάρκεια τῆς παραμονῆς τους στὸν Λευκὸ Οίκο.

9) Ὁ γραμματεὺς τοῦ Λίνκολ ποὺ λεγόταν Κέννεντυ, τὸν εἶχε σωρθεύεις: νὰ μείνει στὸ Λευκὸ Οίκο τὴν μοιραία Παρασκευή.

10) Ὁ γραμματεὺς τοῦ Κέννεντο ποὺ λεγόταν Λίνκολ, τὸν εἶχε σωρθεύεις: νὰ μείνει στὸ Λευκὸ Οίκο τὴν μοιραία Παρασκευή.

11) Ὁ Τζέν Γουέλλις Μπούθ, ποὺ σκότωσε τὸν πρόεδρο Λίνκολ μέσα σ' ἔνα θέατρο ἔτρεξε καὶ κρύψηκε σὲ μιὰ ἀποθήκη, ἐνῷ ὁ Λῆ Χάρθευς "Οσβαλτ ποὺ σκότωσε τὸν πρόεδρο Κέννεντυ μέσα ἀπὸ μιὰ ἀποθήκη, ἔτρεξε καὶ κρύφηκε μέσα σ' ἔνα θέατρο.

Α. Βαρδαγιαννίδου

● Συνέχεια από την σελίδα 7
ζωγραφιές κ.λ.π. Τόν έτοιμάζει
για δημοσίευση ή δ. Ρωμιοπόύλου.

Άλιτοι οι μυημείακοι μακεδονικοί τάφοι: της περιοχής της Νάουσας όποτε λοιπόν γιά διάδαστα, ή όποια είναι η σπουδαιότερη μέσα στο σύνολο των μακεδονικών τάφων. "Όταν έρεθηκε ο μεγάλος τάφος με την διώρυψη πρόσωψη ή έλληνος ερδίδικα καθηγήτρια της ιστορίας κ. Φανούλα Παπαζούλου, μαθαίνοντάς το στό Βελιγράδι: ξέραψε σ' ένα διδύλιο της γιά τις μακεδονικές πόλεις, ότι αὐτοί οι τάφοι της Νάουσας πρέπει να είναι: οι δασικοί τάφοι των Μακεδόνων.

"Αργότερα ο "Λαγγός καθηγητής Νίκολας Χάριοντ στό διδύλιο του γιά την ιστορία της Μακεδονίας ξέραψε ότι: οι Αιγαίοι με τό δυκτιλικό κοινηγύριο είναι ίσως στη Βεργίνη και ότι: ο τάφος που άνεσκαψε ο καθηγητής Ρωμιούς το 1938 με τὸν μαρμότρινο θρόνο, μπορεί να είναι: ο τάφος του Φλίππου.

● Συνέχεια από την σελίδα 12
είναι παράγοντες άναστατικοί της άναπτυξης.

Πριομένοι φυσικά από τους παράγοντες αιώνων είναι άνεπιδεκτοι μεταβολής. "Άλλοι δύο είναι δυνατό να μεταβληθοῦν. Η συγκοινωνιακή άπομόνωση της Νάουσας, άλλα καὶ ή μειονεκτική γεωγραφική της θέση είναι «ουνθήκες» δεκτικές μεταβολής.

Η δική σύνδεση της Νάουσας μὲ τὴν Δυτική Μακεδονία, είναι σήμερα εύκολη. Οι άδικοι ἄξονες Νάουσα — Ροδοχώρι καὶ Νάουσα — Τρία Πηγάδια (ιδίως ὁ δεύτερος) παρέχουν τὴ δυνατότητα ἐπεκτάσεως μέχρι τὸ δίκτυο Θεσσαλονίκης — Έδεσσης — Πτολεμαΐδος — Αλβανί-

"Όλοι: δύος οι μυημείακοι μακεδονικοί τάφοι: δρέθηκαν συλλημένοι: έκτος ἀπό ένα φτωχό στήν Καρδίτσα τῆς Ηλισσίας καὶ έκτος ἀπό τὸν τάφο του Λαμπτίδη, ἢν ἀληθέύουν πληροφορίες μου. Έχουμε δύος έγδειξεις ότι: αὐτοί οι μυημείακοι τάφοι: είχαν ἀμύθητους θηραυρούς ως κτερίσματα, τὰ όποια ἔκλεψαν οἱ απάτη καὶ ρούς τυριδωρύχοι: ἀγὰ τοὺς αἰδηνές.

Τόρος ἐπὶ τέλους δρέθηκε στὴ Βεργίνη ένας ἀσύλητος τάφος. Ξανάκαιε τὰ εύρηματα, μᾶς ζύπασε τὸ γυναῖκα, ἀλήθεια, ζεχάσαιε ότι στὴν ἀρχαία Μακεδονία ἡταν πολλοὶ ποὺ μποροῦσαν νὰ ξέρουν τόσο γρυπά: καὶ σπεύσαμε πάλι: νὰ πούμε ότι: δρύκαιε τὸν τάφο του Φλίππου. Δέν πείσθηκα ότι: αὐτός είναι: ὁ τάφος του Φλίππου. Άλλα διαμάζει τὸ ἀποδειξη ὁ ἀνακακάρχεις ἔγω πρῶτος θὰ τὸ χρω. Διποὺς πρῶτος ξεπινεῖς νὰ τὸν συγχαρῷ μὲ τηλεγράφημά μου μόλις ξειχθεὶ τὸ εὑρητικό.

Τὰ κτερίσματα τοῦ νέου τάφου τῆς Βεργίνας, ποὺ ἔτυχε νὰ εύρεθη ἀσύλητος εἴναι: μοναδικὰ μουσείακα ἀποκτήματα, ἀλλὰ τὰ μυημεία τῆς Ναούστης παρακιένουν ἀσυγκαγώνιστα. Οἱ Ναούσταιοι μποροῦν ἀκόμα νὰ καμαρώνουν ότι: δέν υπάρχει σπουδαιότερο μεριονυμένο μυημείο μακεδονικὸ ἀπό τὸν τάφο μὲ τὴν διώρυψη πρόσωφη καὶ τὴν παράσταση τῆς κρίσεως.

"Άλλα διαδεικνύει στὴ Νάουσα πρέπει νὰ συνεχισθῇ. Ακόμια ὁ προθάλασσιος τοῦ μεγάλου τάφου δὲν ἔχει καθαρισθῇ. Ή πρόσοφη δὲν ἔχει στερεωθῇ γιὰ νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὶς σκαλωσιές καὶ τὰ ξύλινα στηρίγματα. Τὸ Νομιφαίλον μὲ τὴ Σχολὴ του Λαϊστοτέλη ἐγκαταλείφθηκε.

"Εποικαζόμεθα σὲ παγκόσμια ακλίματα νὰ γιορτάσουμε «ἐπέτειο του Αριστοτέλη». Πώς; Μέ τὴ «Σχολὴ του Λαϊστοτέλη» χορταρισμένη;

Φώτης Πέτσας

ΝΑΟΥΣΑ: Προοπτικές καὶ μέλλον

κῶν συνόρων, ποὺ ἵδη βρίσκεται στὸ στάδιο ἐκτελέσεως. Η σύνδεση αὐτὴ ἀγαμφιθήτητα θὰ βγάλει τὴ Νάουσα ἀπὸ τὴν ἀπομόνωση καὶ θὰ τῆς δώσει προσβάσεις πρὸς τὸ τεράστιο ὄδικό δίκτυο τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας καὶ κατὰ πρόεκταση πρὸς τὰ Αλβανικὰ ούνορα καὶ τὴν Νότια Ελλάδα. Ακόμη, τὴν συγκοινωνιακή κατάσταση τῆς Νάουσας θὰ βελτιώσει ἡ κατασκευὴ ὄδοι Νάουσα — Κρύα Βρύση — Θεσσαλονίκη. Ο δρόμος αὐτὸς θὰ φέρει σὲ ἀμεση ἐπικοινωνία τὴν Νάουσα μὲ τὴν καρδιὰ τοῦ κάμπου καὶ σὲ συνδυασμὸ μὲ τὸν προηγούμενο θὰ σπάσει τὴν ἀπο-

μόνωση τῆς Νάουσας.

Στὸν τομέα αὐτὸς τῆς μεταβολῆς τῶν δυσμενῶν συνθηκῶν οπουδαίο ρόλο θὰ παίξει καὶ ἡ οικοτὴ κατεύθυνση στὴν ἐπέκταση τῆς Νάουσας. Ή ἐπέκταση τῆς Νάουσας πρὸς τὸν κάμπο, θὰ τῆς δώσει ὄπωσδήποτε τὸ χαρακτήρα «κέντρου», γύρω ἀπὸ τὸ οποῖο θὰ ἀναπτυχθεῖ ὀλόκληρη ἡ πλούσια περιφέρεια.

6. Αὐτὲς οὲ γενικὲς γραμμὲς είναι οἱ διαπιστώσεις γιὰ τὴν ἐξήγηση τοῦ φαινομένου «Νάουσα», ἀλλὰ καὶ οἱ προοπτικὲς γιὰ τὴν ἔξελιξη τῆς πόλης στὸ μέλλον.

Τό ἀπροετοίμαστο καὶ ἡ εύθύνη μας στὸ γάμο

● Συνέχεια από την σελίδα 28
ἀντιληπτὴ στὶς καθημερινὲς ἀναστροφές μας, παντοῦ, δημοσίευσε κι' δύο προσωπικά καὶ ἀνθρώπους. Τὸ κακὸ είναι, ότι δκι μόνο δὲ θέλουμε οἱ πολλοὶ νὰ τὸ παραδεχθοῦμε, παρὰ καὶ θυμώνουμε, όταν κανένας θελήσει νὰ ἀναλύσει τὸ ζέον αὐτὸς κοινωνικὸ φαινόμενο καὶ νὰ μᾶς παρουσιάσει καίνουσα τὴν πληγὴ αὐτῆς τῆς

οισαρῆς ἐλλειψής μας. Κι' δύος η ἀγωγὴ ἀπὸ παλιὰ καὶ ἀρχαῖα χρόνια είχε ἐπισύρει τὴν προσοχὴ καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν πολλῶν ἀξιόλογων ἀνθρώπων καὶ τῶν πολλῶν φυσιογνωμῶν. Κι' δκι μόνο φιλόσοφοι, παιδαγωγοί, ἀλλὰ καὶ ποιητὲς καὶ πολιτικοὶ ἀξίας ἔκλεισαν μέσα στὸν κύκλο τῶν σκέψεων τους καὶ τῶν ἔργων τους γιὰ τὴν προκοπὴ τῆς ἀνθρωπότητας, τὴν φροντίδα τῆς ἀγω-

γῆς.

Ο Πλάτων θεωροῦσε οὰν τὴν πολιορκία φροντίδα τῆς πολιτείας τὴν ἔγνοιά της γιὰ τὴν ἀγωγὴ τῶν πολιτῶν. Μόνο μὲ τὴν ἀγωγὴ ὥριμάζει ἔνας λαός. Βασικὸ γνώρισμα ἀνώριμων λαῶν είναι ἡ ἐλλειψη ἀγωγῆς. Τὸ πόσο μείζει τὴν ἔγνοια τῆς πόλης στὴν πλατιά δσο, καὶ στὴ στενώτερη ἔννοιά της δὲ χρειάζεται ιδιαίτερη ἀπόδειξη...

Τῆς Μαρίας Ιωαννίδου
μαθήτριας τῆς Δ' τάξεως
τοῦ 4ου Δημοτικοῦ Σχολείου

Καθημένη στή βεράντα τοῦ σπιτοῦ μου, στολισμένη μὲ λογῆς λογιών λουλούδια, είχα τὸ διλέμπυρο μου καρφωμένο στὸ γαλάζιο στερέωμα, ποὺ σιγά - σιγά ἀρχίζε νὰ παιρνεῖ τὴ γκρίζα του δψη, ἔξω ἀπὸ τὴ μερὶὰ τῆς Δύσης, ποὺ πορφυρὰ καὶ πορτοκαλένια χρώματα ζωγράφιζαν ἐνα μεγάλο τῆς κομμάτι. 'Ο ήλιος ἔγερνε στὴ Δύση, μετὰ ἀπὸ τὸ κουραστικὸ ἀλλὰ καὶ τόσο φανταστικὸ ταξίδι του μὲ τὴ χρυσοστόλιστη ἄμικξα. Πήγαινε νὰ ριχτεῖ στὸ κατακότεινο πηγάδι τῆς νύχτας, στήν κρυφὴ κρυφώνα του, μικρὶ μὲ τὴ μεγαλοπρέπειά του. 'Ο πυρδέσκατος αὐτὸς δίσκος ἔλουζε τὴ δύση μὲ χρυσοκόκκινα χρώματα. Ήταν σκέτη μαγεία, καθώς τὰ ἀνάλαφρα μικρά, ταξιδιάρικα συννεφάκια δάφνοταν μὲ τὰ χρώματά του.

'Ο πατέρας τῆς ζωῆς ήλιος ἀποχαιρετοῦσε μὲ τὸ μισσοδημένο του χρυσόγελο τὸ βασίλειό του. Τὰ κάτασπρα σπιτάκια σκορπισμένα στήν πλαγιὰ ἔνδε λόφου. Τὰ δουνά. Τούς κάρπους. Τὰ ἀκρογιάλια. Τὴ θάλασσα. Τὰ μικρά τῆς κυματάκια, ποὺ γλυκόπαιζαν μὲ τὶς πανέμορφες δακτελένιες ἀκρογιαλίες.

Τὴ θέση του θάπαιρε σὲ λίγο τὸ φεγγάρι μὲ τὸ ἀσημόχριστο, χλωρό του φῶς, τὸ πιὸ σπάνιο στεφάνο τῆς Νύχτας Βασιλοπούλας, ὡς που νάρθει πάλι: γι' ροδοδάχτυλη αὐγή.

Μαγειένη ἀπολάμβανα αὐτὸ τὸ θέρικα ξεχωνώτας δλεις τὶς ἔγγοιες μου, τὶς λύπες, τὶς χαρές μου. Χωρίς νὰ τὸ καταλάβω ὃ οὐρανός γέμισε μικρὰ ἀστεράκια, ποὺ τάναδε ὃ κανδηλαγάπτης τοῦ οὐρανοῦ. Εἶχε νυχτώσει.

'Αλγήθεια, τὶ θωκάσιο θέαμα ἀπλώνεται στὰ μάτια μαζ! 'Αλγήθεια τὶ σπουδαιός είναι ὁ Δημιουργός τοῦ κόσμου, ποὺ ἔκανε τὸ πανόρμιο αὐτὸ θέαμα!

"Ενα ὀντιπροσωπευτικὸ ἔργο τῆς νεαρῆς ζωγράφου Έλένης Ανδρονικίδου, ἀπὸ τὴν τελευταία τῆς ἔκθεση μὲ τίτλο «ΚΥΠΡΟΣ». ΣΗΜ.: Λόγω κώρου καὶ χρόνο ἡ παρουσίαση τῆς νεαρῆς ζωγράφου θὰ γίνει στὸ προσεχὲς τεῦχος.

.ΚΟΖΚΟ

— Ασφαλῶς ἔχουμε ξενοδοχεῖο. Μεγάλο, μοντέρνο, ἄνετο, μὲ μοναδικὴ θέα καὶ υπέροχο κλίμα. Καὶ μόνο 40 χιλιόμετρα ἀπὸ τὴν... πλατεία καὶ μέσω Βεροίας. Στὸ Σέλι!!

Πολύτιμη πεῖρα πολλῶν ΕΤΩΝ

Διαλέγουμε γιά σᾶς τά καλύτερα

Βιβλία, διακοσμητικά, παιχνίδια

ΜΑΡΝΕΡΗΣ

’Ιορδ. Ξανθόπουλος

ΝΕΩΤΕΡΙΣΜΟΙ - ΕΤΟΙΜΑ ΕΝΔΥΜΑΤΑ

ΤΗΛΕΦΩΝΟ 22.364

Στὸ κατάστημα ΣΑΜΑΡΑ

Θὰ βρῆτε ὅλα τὰ εἰδη τροφίμων

ΤΙΜΕΣ ΑΣΥΝΑΓΩΝΙΣΤΕΣ

ΤΗΛΕΦΩΝΟ 22.574

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ

«ΦΙΛΙΠΣ» - «ΜΕΒΕΑ»

ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΗΛΕΦΩΝΟ 22.364

Γουναρικά
ΜΙΓΓΑ

Έπισκεψίτε τήν
έκθεσή μας

Ζαφειράκη 11
Τηλ. 0332-28589

ΝΑΟΥΣΑ

Έκατό περίπου χρόνια και μερικά έκατομμύρια μπουκάλια

πρίν

μέ τίς πρώτες σταγόνες κρασιοῦ ἀπό
κλήματα τῆς Νάουσας, γεννιόταν ἡ ποιότητα ΜΠΟΥΤΑΡΗ.

Μαζί της γεννιόταν και ἡ παράδοση ΜΠΟΥΤΑΡΗ.

Η αύστηρή προστίλωση στίν παραγωγή, παλαιώση καὶ ἐμφιάλωση καλοῦ κρασιοῦ.
ΜΠΟΥΤΑΡΗ πρίν έκατο χρόνια. Σήμερα. "Υστερα ἀπό έκατο χρόνια.

Πάντα καλό. Κρασί ἡ οὐζό ΜΠΟΥΤΑΡΗ.

ΜΠΟΥΤΑΡΗ

OYZO - KΡΑΣΙ ΑΠΟ ΤΟ 1879

